

ДИРЕКТОР

проф. д.ик.н. Стоян Денчев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Главен редактор

проф. д-р Лъчезар Георгиев

проф. д.п.н. Тодор Галунов

проф. д.п.н. Пламен Легкоступ

проф. д.ф.н. Иванка Янкова

проф. д-р Ирена Петева

проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева

доц. д-р Стефан Коларов

проф. д-р Каролин Арчър (Великобритания)

проф. д.н. В. П. Леонов (Русия)

проф. д-р Александр Максимович

Цыганенко (Русия)

проф. д.н. Михаил Фьодорович Ненашев (Русия)

Консултант *Иван Иванов*

Технически редактор *Райна Карабоева*

Коректор *Цветанка Рашкова*

ISSN 1310-4624

5000 Велико Търново
ул. „Теодосий Търновски“ № 2
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Б И Т

1784 София
бул. „Цариградско шосе“ № 119
Университет по библиотекознание и
информационни технологии

ИЗДАТЕЛ
ИЗДАТЕЛ

НАУЧНО СПИСАНИЕ ЗА КНИГАТА

ГОДИНА XVII, № 2 (КНИЖКА 3 – 4), 2015

*ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
“СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ”*

*УНИВЕРСИТЕТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ
И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ*

СЪДЪРЖАНИЕ

КНИГА ЗА ПРОФЕСОР СТОЯН ДЕНЧЕВ – ЩРИХИ КЪМ ПОРТРЕТА НА ВИДЕН УЧЕН, ТВОРЕЦИ ОБЩЕСТВЕНИК	67
Стеля В. Георгиева. ПРИКАЗНО И КРАСИВО В ЕДИН ВЪЛШЕБЕН СВЯТ. По повод на XVIII национален фестивал на детската книга	69
Лъчезар Георгиев. ЕВРОПЕЙСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ ЗА ДЕЦА – ТЕНДЕНЦИИ, ПРОФИЛИРАНЕ, ИНОВАЦИИ Брандове и диверсификация	73
Иванка Янкова. ПРОЕКТ “РЕДИЗАЙН НА АКАДЕМИЧЕСКИ ИЗДАНИЯ В СЪОТВЕТСТВИЕ С ИНДИКАТОРИТЕ ЗА ИМПАКТ ФАКТОР И ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ В СЪВРЕМЕНОТО ОБЩЕСТВО НА ЗНАНИЕТО”	83
Николай Василев. ПЪТЯТ НА ПОЗНАНИЕТО (Представяне на международен научен сборник за библиосферата)	89
Проф. д.п.н. Александра Куманова, Марияна Магова. БИБЛИОГРАФИЯ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“ (продължение от бр. 1, 2015 г.)	98
ЗА ХУМАНИТАРНАТА БИБЛИОГРАФИЯ И ЗА ИНФОРМАЦИОННАТА СРЕДА – НА МЕЖДУНАРОДЕН НАУЧЕН ФОРУМ	103
Симеон Димитров. НЕ ПО-МАЛКО ДОСТОЙНО Е ДА ОПАЗИШ ПРИДОБИТОТО, ОТ ТОВА ДА ГО СПЕЧЕЛИШ	105
Георги Н. Николов. СПОМЕНИ С БЪДЕЩ АДРЕС	108
КНИГА ЗА НЕСТИНАРСТВОТО И ИНФОРМАЦИОННИТЕ КОДОВЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	111
Добриня Топалова. ПЪТЯТ КЪМ СЕДЕМТЕ НЕБЕСА	112
Лъчезар Георгиев. КЛЮЧЪТ ОТ КАРЕТАТА НА ПАПА КЛЕМЕНТЕ XI Две лисабонски истории	115

CONTENTS

A BOOK ABOUT PROF. STOYAN DENCHEV, DR. HABIL – TOUCHES TO THE PORTRAIT OF PROMINENT SCIENTIST, CREATOR AND PUBLIC FIGURE	67
Stella Valerieva Georgieva. THE ENCHANTING AND BEAUTIFULLY IN A MAGICAL WORLD	69
Lachezar Georgiev Georgiev. EUROPEAN BOOK PUBLISHING FOR CHILDREN – TRENDS, PROFILING, INNOVATION Brands and diversification	73
Ivanka Vasileva Yankova. PROJECT „REDESIGN OF ACADEMIC JOURNALS IN ACCORDANCE WITH INDICATORS OF IMPACT FACTOR AND PERFORMANCE TO ACHIEVE SMART GROWTH IN THE MODERN KNOWLEDGE SOCIETY“	83
Nikolay Vasilev. THE ROAD OF KNOWLEDGE (Presentation of the international scientific collection on the bibliosphere of the Mankind)	89
Alexandra Kumanova, Mariana Matova. BIBLIOGRAPHY OF MAGAZINE PUBLISHER (continued from № 1, 2015 г.)	98
ON THE HUMANITARIAN BIBLIOGRAPHY AND ON THE INFORMATION ENVIRONMENT – AT INTERNATIONAL SCIENTIFIC FORUM	103
Simeon Dimitrov. NOT LESS WORTHY IS TO KEEP THE ACQUIRED, THAN ONLY TO GAIN IT	105
Georgi N. Nikolov. MEMORIES WITH A FUTURE ADDRESS	108
A BOOK OF THE NESTINARSTVO AND INFORMATION CODES OF THE CULTURAL HERITAGE	111
Dobrina Topalova. THE ROAD TO THE SEVEN HEAVENS	112
Lachezar Georgiev. THE KEY FROM THE CARRIAGE OF POPE CLEMENTE XI. Two stories of Lisbon	115

ЗА АВТОРИТЕ [About AUTHORS]:

Лъчезар Георгиев, проф. д-р, ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” = Prof. Lachezar Georgiev, PhD, University of Veliko Turnovo

Александра Куманова, акад. проф. д.п.н., УниБИТ = Acad. Prof. Alexandra Kumanova, Dr. Habil [SULSIT]

Марияна Матова, УниБИТ = Mariana Matova [SULSIT]

Герги Н. Николов, Съюз на българските писатели = George N. Nikolov, a member of the Union of Bulgarian Writers

Стела В. Георгиева, гл. ас. д-р, ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, катедра “Книгоиздаване и БИД” = Assist. Prof. Stela V. Georgieva, PhD, University of Veliko Turnovo

Иванка Янкова, проф. д.ф.н. – УниБИТ = Prof. Ivanka Yankova, Dr. Habil [SULSIT]

Николай Василев, д-р – УниБИТ = Nikolay Vasilev, PhD [SULSIT]

Симеон Димитров, студент – УниБИТ = Simeon Dimitrov, student [SULSIT]

Добрина Топалова, д-р = Dobrina Topalova, PhD

IZDATEL

[= PUBLISHER]

**Scientific magazine of the book
XVII, № 2 (book 3 and book 4), 2015**

“ST. CYRIL AND ST. METHODIUS”
UNIVERSITY OF VELIKO TURNOVO

STATE UNIVERSITY OF LIBRARY STUDIES
AND INFORMATION TECHNOLOGIES [SULSIT]

Director

Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil

EDITORIAL BOARD BG:

Editor in chief:

Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD

Prof. Todor Galunov, Dr. Habil

Prof. Plamen Legkostup, Dr. Habil

Prof. Ivanka Iankova, Dr. Habil

Prof. Irena Peteva, PhD

Prof. Kristina Varbanova-Dentheva, PhD

Assoc. Prof. Stefan Kolarov, PhD

Prof. Caroline Archer, PhD

(Birmingham City University, UK)

Prof. V. P. Leonov, Dr. Habil (Russia)

Prof. Alexander Maximovich Tsiganenko, Dr. Habil (Russia)

Mihail Fedorovich Nenashev, Dr. Habil (Russia)

Publishing consultant: *Ivan Ivanov*

Technical editor: *Raina Karaboeva*

Proof-reader: *Tsvetanka Rashkova*

“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Turnovo

5000 Veliko Turnovo

Teodosi Turnovsky str. № 2

Department of *Book Publishing and Library and Information Activities (University of Veliko Turnovo)*

Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD

E-mail: Lu4ezargeorgiev@abv.bg

Publisher: “St. Cyril and St. Methodius”

University Press – Veliko Turnovo

State University of Library Studies and Information Technologies

1784 Sofia

Tsarigradsko shose str. № 119

Prof. Stoyan Dentchev, Dr. Habil

ISSN 1310-4624

КНИГА ЗА ПРОФЕСОР СТОЯН ДЕНЧЕВ – ЩРИХИ КЪМ ПОРТРЕТА НА ВИДЕН УЧЕН, ТВОРЕЦ И ОБЩЕСТВЕНИК

A BOOK ABOUT PROF. STOYAN DENCHEV, DR. HABIL – TOUCHES TO THE PORTRAIT OF PROMINENT SCIENTIST, CREATOR AND PUBLIC FIGURE

Professor Stoyan Denchev : Primus inter pares : Outlines to the cognitologic portrait, made as an interview : Manual for students ... in the subjects of information and communication cycle of knowledge) / SULSIT ; Interviewer and Epilogue A. Kumanova ; Ed. and deixis N. Vasilev ; Rev.: A. Sokolov, D. Christozov, E. Cohen, N. Kazanski. – Sofia : Za bukвите – О писменехъ, 2015. – 184 p. : with ill. – (Torch-bearers ; XIV)

Jub. ed. ded. to: 70th ann. of UNESCO and 65th ann. of the State Institute of Library Studies – today: State University of Library Studies and Information Technologies. – Ref. and notes ; Index of names ; List of ill. ; Abbreviations. – In Bulg.

Problems, related to important issues of the contemporary historical and cultural situation, which existed in our society in the last decades of 20 century and the beginning of 21 century, have been asked in the present book – a Manual of cognitologic personal sketches in the subjects of information and communication cycle of knowledge – of the mathematician and informatician, the creator of the theory of information environment, the architect of the modern informatization without geographic, administrative and institutional boundaries Prof. D.Sc. Stoyan Denchev – an outstanding public and political figure of the new generation, rector of the University of Library Studies and Information Technologies.

The thoughts and ideas of Prof. D.Sc. Stoyan Denchev are of particular value because they reveal different approaches of the treated problems and propose their possible and already implemented by him in practice solutions at high scientific and professional level. Especially essential is that the conceptions of Prof. D.Sc. Stoyan Denchev with their harmony and humanity contribute to the abolition of the primitive restrictive artificial barriers between different domains of the human knowledge which are vividly and multiply- interrelated in fact. In this connection the presented discourse is a useful empirical and theoretical material in the field of science of science, interdisciplinary relations between information realities, psychology of the scientific creation, intentions on implementation of major ideas in the social practice.

The focal point of this interview are the ideas and the personality of Prof. D.Sc. Stoyan Denchev.

***Key words:** historical and cultural situation; society; conceptions; scientific creation; social practice; human knowledge; information realities*

Професор Стоян Денчев : Primus inter pares : Щрихи към когнитологичен портрет, направен в стила на интервюто : Учебник за студенти... в дисциплините от информ.-комуникативния цикъл на знанието / УниБИТ; Беседата води, послесл. А. Куманова; Обща ред. и дейк-сис Н. Василев; Рец.: А. Соколов, Д. Христозов, И. Коен, Н. Казански. – София : За буквите – О писменехъ, 2015. – 184 с. : с ил. – (Факлоносци; XIV)

Юбил. изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на Държ. библиотекарски инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технол. – С библиогр.; Именен показалец; Списък на ил.; Списък на съкр.

Professor Stoyan Denchev : Primus inter pares : Outlines to the cognitologic portrait, made as an

interview : Manual for students ... in the subjects of information and communication cycle of knowledge) / SULTSIT ; Interviewer and Epilogue A. Kumano-va ; Ed. and deixis N. Vasilev ; Rev.: A. Sokolov, D. Christozov, E. Cohen, N. Kazanski. – Sofia : Za bukвите – О писменехъ, 2015. – 184 p. : with ill. – (Torch-

bearers ; Ö²V)

Jub. ed. ded. to: 70th ann. of UNESCO and 65th ann. of the State Institute of Library Studies – today: State University of Library Studies and Information Technologies. – Ref. and notes ; Index of names ; List of ill. ; Abbreviations. – In Bulg.

Въпроси, отнасящи се до важни проблеми на съвременната историко-културна ситуация, формирала се в нашето общество в последните десетилетия на ХХ в. и в първите десетилетия на ХХІ в., са представени в настоящата книга – учебник по когнитологично портретиране на персоналии в дисциплините от

информационно-комуникативния цикъл на знанието към математика – информатик, създателя на теорията за информационната среда, архитекта на съвременната информатизация без географски, административни и институционални граници проф. д.ик.н. Стоян Денчев – виден обществен и политически деец от ново поколение, ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии. Мислите и разсъжденията на проф. д.ик.н. Стоян Денчев представляват особена ценност, защото разкриват различните аспекти на засяганите проблеми и предлагат възможните им и често вече внедрени от него в реалната практика решения на високо научно-професионално равнище. Съществено е и това, че изказаните от проф. д.ик.н. Стоян Денчев възгледи със своята хармоничност и хуманна насоченост способстват за разрушаването на примитивните ограничителни бариери, издигнати между изкуствено откъснатите една от друга, а по същество живо преплитачи се страни на човешкото познание. В този план приведената беседа представлява полезен емпиричен и теоретичен материал по наукознание, интердисциплинарни връзки между информационните реалии, психология на научното творчество, креативно интенцио на внедряване на значимите идеи в обществената практика.

В центъра на внимание на това интервю е мисълта и личността на когнитологично портретирания проф. д.ик.н. Стоян Денчев.

Издател

ПРИКАЗНО И КРАСИВО В ЕДИН ВЪЛШЕБЕН СВЯТ
По повод на XVIII национален фестивал на детската книга
Стела В. Георгиева

THE ENCHANTING AND BEAUTIFULLY IN A MAGICAL WORLD
Stella Valerieva Georgieva

The national children's book festivals in Sliven is a cultural event of national and international significance for the development of literature for children and book publishing in Bulgaria. This article on Stella Valerieva Georgieva PhD, presents the activities of the XVIII national children's Book Festival, held in the city of Sliven on 8-9 May 2016. Briefly analysing manifestations of Bulgarian authors, artists, illustrators and new books related to the children's book publishing in Bulgaria and Europe. This article also present collection of reports of the Round table Sliven (9 – 11 May 2016), organized by "Sava Dobroplodni" Regional Library, with theme National Literatures for children in the global world, with the participation of scientists, academics, writers and publishers from Bulgaria, Hungary, Italy, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Turkey.

Националните фестивали на детската книга в Сливен са културно събитие с национален и международен отзвук. Десетки писатели, учени, художници, музиканти в едно с неотразимия блясък и ентузиазъм на стотици очи на деца и юноши продължават да пишат най-новата културна история на книгоиздаването и литературата за подрастващи. Авторитетният форум се провежда по инициатива на Регионална библиотека "Сава Доброплодни" – Сливен, със съдействието на министерството на културата, община Сливен, областния управител, множество фирми от региона, издателства и книжарници.

Една от най-впечатляващите прояви в рамките на фестивала са концертите и танцовите изпълнения на откритите по булевард „Цар Освободител“, ежегод-

ното карнавално шествие, базарът на издателите на детски книги, театралните постановки в драматичния театър „Стефан Киров“, премиерите на нови книги на писатели за деца, изложбите в градските художествени галерии.

Осемнадесетият фестивал на детската книга, проведен в Сливен от 9 до 11 май 2016 г., беше белязан с премиери на млади автори, сред които се откроява представянето на книгата „Принц Храбър и Небесното кралство: Произшествие второ“ от великотърновската авторка Диляна Крусева, включена в трилогията „Малките магьосници от О – III“. Изданието е осъществено от издателство „Слово“, художник на илюстрациите и на корицата е Силвия Калоянова, графичен дизайнер е Гергина Коева. Книгата е с твърда подвързия,

на голям и удачен за този тип издание формат (60x90/8). Печатът е извършен в издателско-полиграфическия комплекс „Абагар“ АД – В. Търново, с едно завидно качество на печата. Графиката на оформлението включва цветни фронтисписи, орнаменти, винетки и графични символи, получерни връзани четириредово инициали и маргиналии.

В получената в редакцията на „Издател“ анотация от страна на издателството, четем фрагменти от фабулата и героите в книгата:

„Издателство „Слово“ представя втората книга от фентъзи трилогията за деца „Малките магьосници от О-III“. Тримата малки магьосници Или-Или Енциклопедията, Мишо Меденката и Веселка Намръщеното чудовище ще помогнат на храбър принц с великански проблем. Докато са по следите на изчезнал крал, ще ги връхлети нажежена опасност, от която само един истински крадец може да ги избави! От трън, та на глог — това е второто произшествие на малките магьосници! Срещнете се отново с познатите герои, запознайте се с новото попълнение — Джак Рибока, забавлявайте се в компанията на един истински принц (на думи, но още повече на дела), за да разнищите заедно с тях мистерията „Къде е кралят?“.

В хода на заключителния концерт на фестивала в драматичния театър „Стефан Киров“, *художникът на илюстрациите* в книгата на Д. Крусева – *Силвия Калоянова от издателство „Слово“*, бе отличена за принос в илюстрирането и графичното оформление на българска детска книга за 2016 г.

Нека припомним, че началото на трилогията „Малките магьосници от О-III“

започва с издадената през 2013 г. първа част, озаглавена „Дондарион Мрачния и Тъмната гора. Произшествие първо“, включваща петдесет илюстрации от Силвия Калоянова. Графичният дизайн е на Евелина Георгиева. Забавни случки от приключенията на Веселка Засмяна (по-нататък се среща и като Веселка Намръщеното чудовище), Илияна Енциклопедията (Или-Или), Мишо Меденката, Феята на зъбчетата в Двореца на вълшебствата и Стаята на чудесата, срещите на героите с Театъра на сенките, разказите за Първия магьосник и Дондарион Мрачния, тайните на госпожица Марципана, срещите с капитан Блумблак и с умния, всезнаещ трол Оракула, правят наратива увлекателен и забавен, изпълнен с недоразумения, но и неочаквани обрати, съпроводени със свеж хумор. В рекламния блок с анотации (с. 102–104) „Слово“ представя и общата „*Поредица за българските деца от българските писатели*“, в която освен дебюта на Диляна Крусева са рекламирани още „Принц Храбър и Небесното кралство. Произшествие второ“ и „Първия магьосник и великата пустош. Произшествие трето“ от същата авторка; включени са още и други книги на детските писатели Нели Маргаритова, Петя Александрова, Ангелина Жекова, публикувани от великотърновското издателство.

Връщайки се към Осемнадесетия национален фестивал на детската книга, ще посоча и още прояви – представянето

на книгата „От морето до небето“ на Ангелина Жекова и на книгата „Играчката на ветровете“ от Румен Иванчев в сливения драматичен театър, както и откриването на изложбата илюстрации „Върхове“ на художника Петър Станимиров, изложбата илюстрации от Борис Стоилов към книгата „Малкият принц“ от Антоан дьо Сент Екзюпери и представянето на изложба илюстрации на художника Костадин Костадинов – носител на националната награда „Константин Константинов“ в категория „Илюстратор“. И трите изложби бяха уредени от художествената галерия „Димитър Добрович“.

С най-солидна тежест обаче остава провеждането на научна кръгла маса с международно участие на тема **„Националните детски литератури в глобалния свят“**, организирана и проведена от Регионална библиотека „Сава Доброплодни“ – Сливен. Докладите бяха предварително публикувани в двуезичен научен сборник, като текстовете на участниците автори излязоха на български и на английски език. Съставител на сборника от кръглата маса е Росица Петрова-Василева. Сред българските автори са преподаватели и докторанти от СУ „Св. Кл. Охридски“, Института за литература на БАН, Шуменския университет „Епископ К. Преславски“. ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ бе представен от проф. д-р Лъчезар Георгиев и от гл. ас. д-р Стела В. Георгиева. С доклади се включиха преподаватели, библиотекари и издатели от Сърбия, Унгария, Босна и Херцеговина, Турция.

По време на научната кръгла маса главният редактор на научното списание за книгата „Издател“ проф. д-р Лъчезар Георгиев представи списанието и неговите приноси за детската книга и книгоиздаването за деца и тийнейджъри, очертани отчетливо в последните броеве на списанието. Наред с това той връчи като дарение за РБ „Сава Доброплодни“ най-новото научно издание за деца „Пътища на детската книга“, чието авторство е на двама преподаватели от катедра „Книгоиздаване и библиотечно-информационни дейности“ при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.

Чест прави на Регионална библиотека „Сава Доброплодни“, че стои в основата на множеството мероприятия за поредицата фестивали на детската книга, както и зад солидните сборници от международните научни кръгли маси. Със солидна научна стойност са публикуваните през последните години в Сливен научни сборници: „Детската книга на XXI век и нейните читатели“ (2008); „Развитие на детската илюстрация и влиянието ѝ върху детското четене“ (2011); „Деца и четенето – между традиционната и електронната книга“ (2014); „Съвременната фентъзи литература за деца – между традицията и новите тенденции“ (2015).

Вярвам, че тези инициативи и дейности ще останат завинаги в културната история на България, а и занапред ще продължават да утвърждават детската книга и родното книгоиздаване за деца и юноши.

ЛИТЕРАТУРА

Георгиев, Лъчезар, Стела В. Георгиева. Пътица на детската книга. – София: АН-ДИ, 2015. – 200 с. [С резюме на английски, португалски и испански език и с кратки биографични данни за двамата автори].

Georgiev, Lachezar, Stela Georgieva. Roads of children's book. – Sofia: AN-DI, 2015. – 200 p. : ill. [Abstract: engl., pt; sp.]

Крусева, Диляна. Малките магьосници от О-III. Дондарион Мрачния и Тъмната гора : Произшествие първо. – В. Търново: Слово, 2013. – 104 с. – с ил.

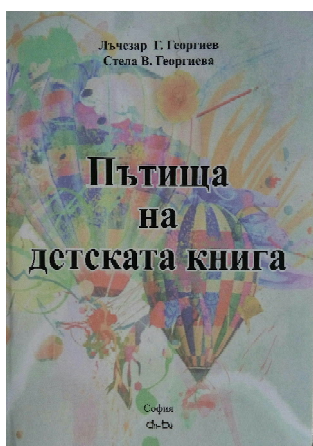
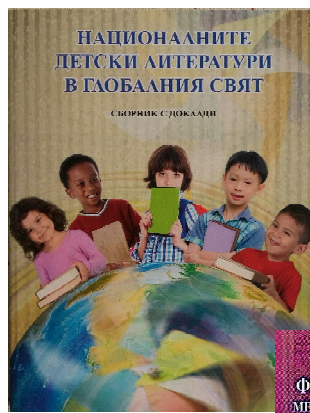
Kruseva, Diliana. Malkite magiosnici ot O-III. Dondarion Mrachnia i Tumnata gora : Proizshestvie purvo. – Veliko Turnovo: Slovo, 2013. – 104 p.: ill.

Крусева, Диляна. Малките магьосници от О-III. Принц Храбър и Небесното кралство: Произшествие второ. – В. Търново: Слово, 2015. – 96 с. : с ил.

Kruseva, Diliana. Malkite magiosnici ot O-III. Princ Hrabar i Nebesnoto kralstvo: Proizshestvie vtoro. – Veliko Turnovo: Slovo, 2015. 96 p.: ill.

Националните детски литератури в глобалния свят : Сб. Доклади от кръгла маса Сливен 9 – 11 май 2016 г. / Състав. Р. Петрова-Василева. – Сливен: РБ Сава Доброплодни; ИК Жажда, 2016. – 224 с.

National literatures for children in the global world: Collection of reports of the round table. / Compiler R. Petrova-Vasileva. – Sliven: Sava Dobroplodni Regional library; Printed by Zhazhda, 2016. – 224 p.

ЕВРОПЕЙСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ ЗА ДЕЦА – ТЕНДЕНЦИИ, ПРОФИЛИРАНЕ, ИНОВАЦИИ

Брандове и диверсификация

Лъчезар ГЕОРГИЕВ

EUROPEAN BOOK PUBLISHING FOR CHILDREN – TRENDS, PROFILING, INNOVATION

Brands and diversification

Lachezar Georgiev Georgiev

The study by prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD, present corporate regrouping and consolidation, a strong commercialization, ambitions for the realization of mass circulation, child-oriented audience, characterised the publishing processes associated with the imposition of modern art book for children. Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD, think: notice is successful symbiosis between conventional technologies and digital book publishing, which stimulate modern developments on the issue of children's literature in its most varied aspects; in so doing, continue to impose electronic children's editions, with tangible and lasting presence in cyberspace. Along with this contemporary children's book publishing is looking for successful brands – finds stereotypes of successful production, working with established authors of children's books, particularly in the field of fantasy fiction, but don't forget and valuable samples of classic children's literature. Prosperity has and in children's illustration and graphic that takes a level of contemporary european book for children. In the study are present activity of *Egmont; DEA Media Group; Lagardère; Hachette Livre; Hachette Book Group; RCS MediaGroup, Mondadori Group; Simon&Shuster; Random House; Caminho S.A., Porto Editora, Leya.*

Key words: book publishing, brands, diversification, innovation, children's literature, european book for children.

Тенденцията за профилиране на съвременната литература дава отражение в репертоара и на издателските компании. Тематичните профили поставят проблема за удачния избор – към все по-атрактивни и разнообразни по своята специфика фентъзи книги, поредици с класически приказни сюжети, нови автори с иновативни теми и идеи или пък сигурен фундамент от серии книги на познати писатели с доказана способност да привличат читатели.

При формиране на издателския репертоар се налага паралелното прилагане на иновативни подходи при **продуцирането** на детската литература, в съзвучие с новите

форми на модерното електронно книгоиздаване, визуализирано присъствие в специализираните сайтове за детска художествена литература на излизащите от печат заглавия, използването на буктрейлъри; формите на модерния комикс, манга-комуникацията, анимацията, трансформацията на детската книга във филмов продукт.

Налагането на популярни брандове в издателските поредици, отличаващи се със своята *комерсиалност* в света на масовото детско книгоиздаване, е характерно за големи компании, профилирани в детската художествена книга. Издателската ком-

пания „ЕГМОНТ“ е сред мегаструктурите, полагащи значителни усилия за стимулиране на детското четене чрез публикуване на разнообразни комикси, учебници, предучилищни списания и художествени детски книги в сътрудничество със световните лидери притежаващи права за различни издания. В популярни брандове през годините се превръщат „Мечо пух“ и „Братз“. Със своите пет издателства в Скандинавия тази компания стои стабилно на пазара на детските книги в Европа, намира радушен прием в Азия и е вторият по продажби детски издател в Обединеното кралство. „ЕГМОНТ“ публикува печатни книги и електронните им еквиваленти в около 20 страни, като е между водещите в Европа в изданията за деца, а в Скандинавия е лидер във всички издателски дейности.

Нещо повече, благодарение на „Нордиск филм“, „ЕГМОНТ“ се включва и в продуцирането на игрални филми, рекламира детски книги и телевизионни предавания, създава детска мултимедийна продукция; участва в телевизионния бизнес, както и в печатни медии за деца.

Началото на успешните брандове в продуцирането на англоезична фентъзи литература за деца и тийнейджъри поставя професорът по литература от университета в английския град Лийдс **Джон Роналд Руел Толкин** (*John Ronald Reuel Tolkien*, 1892–1973). Своята популярност добива с няколко романа, от които най-солидно присъствие има „Хобитът“ (*The Hobbit*) и неговото продължение, трилогията „Властелинът на пръстените“ (*The Lord of the Rings*)¹. Но и след смъртта на Толкин интересът към неговата литературната продукция не намалява – издават се негови авторски книги за Средната земя, и най-нашумялата от тях „Силмарилион“². Смятат

Толкин за баща на фентъзи жанра в съвременното книгоиздаване³.

В англоезичното книгоиздаване бранд с глобални измерения между 1997–2007 г. става поредицата романи на Джоан Роулинг (*Joanne Rowling*) „Хари Потър“ (*Harry Potter*), претърпели и успешни филмови адаптации⁴.

Успешни брандове се използват и при интеграцията на американски автори в продуцирането на англоезични художествени книги за тийнейджърска аудитория. В британския сайт *fantasticfiction.co.uk* на името на американската писателка **Kassandra Clare** (Джудит Ромелт=*Judith Rumelt*) като оригинални авторски фентъзи книги (изцяло авторски и в съавторство) са регистрирани 47 книги. У нас Касандра Клеър е позната с белетристичната поредица на издателство „Ибис“, насочена предимно към тийнейджърска аудитория: *Реликвите на смъртните*⁵.

С популярен бранд измежду преводните американски белетристи в Европа и у нас се ползва и майсторът на съвременното фентъзи **Клифърд Саймък**. Четивност, фантастично, невероятно и приключения се преплитат в творбите му, заради които получава множество награди за фентъзи литература. В България белетристиката на Саймък е позната още от 1979 г., когато държавното издателство „Георги Бакалов“ – Варна, осъществява издание на „Гробищен свят“⁶ и романа „Градът“⁷. В началото на демократичния преход у нас се появяват и преводни издания: „Заложници в рая“⁸ на издателство „Полюси“ (1993); „Рожби на разума“ на издателство „Камея“ (1995)⁹. В по-ново време Клифърд Саймък е включен в поредицата фантастика на издателство „Бард“ с романите „Всичко живо е трева“ (преиздадена от изд. „Колибри“), „Вър-

колак“, „Децата на нашите деца“, „Котешко лице“, „Царството на злото“.

Друг проблем е **тенденцията за разширяване на издателската индустрия** в Европа, за **окупняване и диверсификация** в най-разнообразни сфери на издателския и медийния бизнес, ориентирани към развитието на електронната книга и електронното книгоиздаване. Такива са: **DEA MediaGroup** (Рим): на своята онлайн книжарница *deas tore.com* предлага дистрибуция на милиони илюстрирани и художествени детски издания на няколко езика – италиански, английски, френски, немски, испански; е-книги от цял свят; огромен брой аудио и мултимедийни издания за деца.

Крупни издатели и разпространители на детски е-книги от Европа са и френските **Larousse, Libella, Tourbillon** (Париж), департаментът за детска литература на издателство **Gallimard** (Галимар) с популярните колекции *Folio junior, Folio Benjamin Folio cadet*; **Gallimard Jeunesse** за издаване на детска книжнина, албумни и документални издания, комикси и музика¹⁰; **Галимар Мадригал груп**¹¹. Чрез сайта за детска книжнина **Gallimard Jeunesse.fr** деца и тийнейджъри без затруднения теглят на PDF формат каталози на отделните серии за подрастващи и подбират подходящо заглавие.

Разширяват се възможностите за визуалната комуникация, тематично свързана с детската книга, включва комикси, цветни рисунки, фотоси и комични изображения – предлага ги находчиво британският сайт **hachettechildrens.co.uk** на известната френска издателска компания „Ашет“¹². Глобално развиващата се издателска компания, базирана във Франция, **Hachette Livre**, е дъщерно дружество на френската

медийна компания **Lagardère. Hachette Book Group** е между големите издатели и разпространители на книги за възрастни и деца в САЩ, както и подразделение на третата по големина издателска компания за масови и образователни книги в света **Hachette Livre**¹³. В сферата на фентъзи художествената детска литература е профилирана **Hachette Livre Australia**, клон на същата френската корпорация. Сайтовете на медийната група **Lagardère** осигуряват комуникация с атрактивната електронната книжарница за детска печатна книжнина и цифрови издания **Didier Jeunesse**, даващ възможност на малките читатели и техните родители и за линк с Facebook (чрез сайтовете: *Hachette.com* и *Lagardure.com*).

Ето и примери за мултимедийни групи в Италия: в Милано развива международната **RCS_MediaGrop**, която наред с големи и известни издания осъществява публикуването на *детски художествени книги*¹⁴; предлага специализиран сайт за насърчаване на детското четене **rizzoliusa.com**, специализиран в популяризиране на детски издания и поредици, между които и детската серия **1001**. Тази структура обаче включва и издаване на солидна периодика с национално значение¹⁵.

В подкрепа на детската художествена книга се включва и уеб-сайтът **Publishers Global.com**, чиято директория вече има хиляди издатели в сферата на конвенционалното и цифровото книгоиздаване, медии и библиотеки; той функционира и в помощ на автори, илюстратори, дистрибутори на книжна продукция, доставчици на услуги. В директорията за детско книгоиздаване са регистрирани над **осемстотин детски издателства** и стотици организации, свързани с електронната детска книга и детски електронни издателски дейности¹⁶.

Компанията **Мондадори груп** (със седалище в Милано) поставя началото на поредицата за деца и юноши „*Ла Лампада*” (Лампа); от 1922 г. стартира и „*Enciclopedia dei Ragazzi*” (Енциклопедия за момичета), като тематично са ориентирани към детско-юношеска аудитория (география, история, музика, литература, наука); сключва договор с американската компания „Уолт Дисни” (1935) и публикува десетки издания за деца. В структурата на „Мондадори груп” от 1980 г. се влива и дълголетно издателство с традиции *Sperlig&Kupfer*. Към това издателство е и „Фрасинели” (основано 1931 г.) – издателска къща с широк литературен профил, включващ и детски издания (с представителство и голяма книжарница и в Торино). Сред най-популярните детски издания на *Frassinelli* е книгата на *Маркус Зусак* (Marcus Zusak) „Малкото момиче, което спаси книгите“. След 1999 г. **Мондадори груп** сътрудничи със световните корпорации *Бертелсман* и *Хърст*. Традиционният книгоиздателски бизнес, обособен в отдела „Книги” на „Мондадори груп”, се развива към масови издания, включително и *детска литература*, съвременни автори, литературна класика, книги в сферата на образованието и изкуствата. Издателската група има и свое дъщерно дружество „Рендъм Хауз Мондадори” (*Random House Mondadori*). В структурата на „Мондадори груп” влизат няколко издателските къщи, сред които: „Арт Мондадори”, „Едизиони Мондадори”, „Едизионе Пиеме” и „Джулио Ейнауди Едиторе”; „Мондадори образование” (от 2008 г. компанията е дислоцирана в *Милано, Болоня и Флоренция* и обхваща основните сфери на италианското образование от детска до юношеска възраст, като публикува книжнина за подрастващите)¹⁷.

В маркетинга и продуцирането на художествената детска книга европейските издатели разчитат на авторитетни имена на писатели. Писател, издаван успешно от „*Random House*”, е **Филип Пулмън**. Той нашумява с фентъзи трилогията-бестселър „*His Dark Materials*”. Трилогията включва „*Northern Lights*” (1995), „*The Subtle Knife*” (1997) и „*The Amber Spyglass*” (2000). „*His Dark Materials*” е трета в анкетата на Би Би Си за най-обичана книга в Англия, а Пулмън е удостоен с титлата *Командор на Британската империя* (2004). Издателят Дейвид Фиклинг предлага в началото на всяка глава на „*Northern Lights*” да се поставят малки, символични илюстрации, Пулман обаче пита дали не биха му позволили да ги нарисува сам. Дава му се възможност. Пулмън представя авторски рисунки-идеи, сюжетно свързани с книгата, а Д. Фиклинг е впечатлен от скрития талант на писателя и му дава първата работа като професионален илюстратор. Увлекателната фабула за смелото момиче Лайра, пазителка на Златния компас, и бронираната мечка Йорек допринася „*Northern Lights*” да бъде включен в списъка на „*Observer*” от 2003 г. за най-добрите романи на всички времена; печели одобрение на публиката в класация на Би Би Си за любима книга на нацията. Първият том на трилогията „*Northern Lights*” получава медала „Карнеги” за детска художествена проза във Великобритания през 1995 г. Последният том „*The Subtle Knife*” е отличен с наградата за книга на годината на Уитбред през януари 2002 г. – първа детска книга, получила това отличие. През декември 2007 г. *New Line Cinema* издава филмовата адаптация: *The Golden Compass*, по първата книга от поредицата „*His Dark Materials*”. Във втория том Филип Пулмън предлага габъровото дърво да символизира света на Уил, а летиометърът да представ-

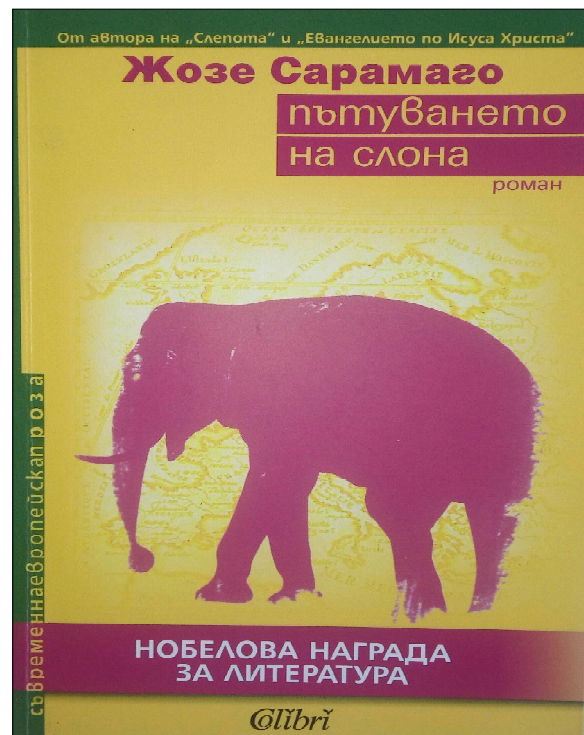
лява графично и символно света на Лайра, а пък кинжалът света на Читагазе, използва и други подтекстови символи и внушения, като внася иносказателност и предлага въображението на читателя да довърши техния смисъл¹⁸.

Издателски бранд на голямата издателска компания „Random House” е участието на **Жаклин Уилсън** (Jacqueline Wilson), която е сред най-четените писатели за деца. Най-известната серия *Tracy Beaker* (1991), с три продължения и четири телевизионни адаптации на CBBC: „The Story of Tracy Beaker”, „Tracy Returns”, „The Dumping House” и „Tracy Beaker Gets Real”, се радва на широка популярност. Книгата е носител на наградата „Blue Peter people’s” (2002). Жаклин Уилсън написва и три продължения на книгата: „The dare Game”, „Starring Tracy Beaker”, „Tracy Beakers Thumping Heart”. Кориците на книгите са илюстрирани от Ник Шарът, избран за официален илюстратор на Световния ден на книгата през 2006 г.

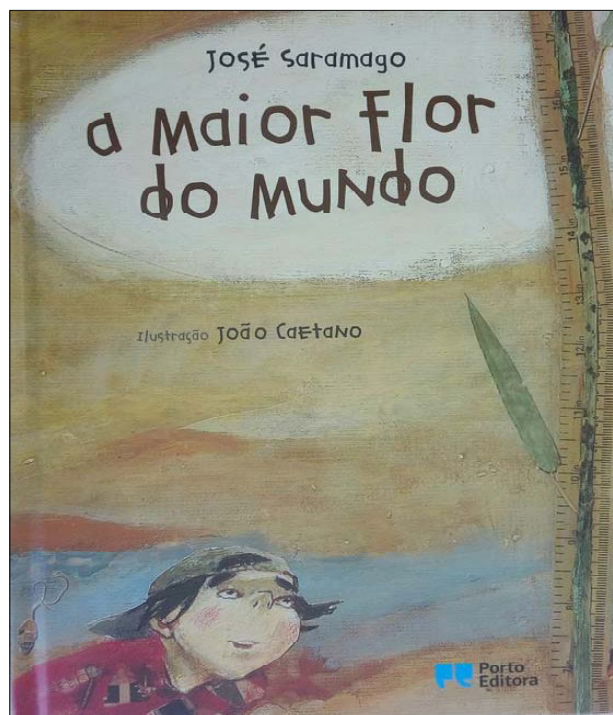
Детската литература в Европа се стимулира с помощта на интернет сайтове и портали за детски книги. В **Португалия** например е популярен и интернет-порталът за литература, включително и за детски издания в печатна и електронна версия *Portal da Literatura.com* (<http://www.portaldaliteratura.com>), откъдето с линк читателят може да се прехвърли към други издания в *apple.com/uk*; възможна е и комуникация с португалската електронна книжарница *sitio do livro* ([sitio do livro.pt/livros-escolares](http://sitio.do.livro.pt/livros-escolares)). Утвърдени издателства с дългогодишен опит в сферата на белетристиката, на които не са чужди и успешни издателски прояви, свързани с детската книга, са и лисабонското издателство „Caminho S.A.”, „Porto Editora” (голямо издателство от гр. Порто), крупната издателска къща „Leua” (Лисабон) с атрактивните си книжарници и особено с

лисабонската *Bischolz* (недалеч до площад „Маркеш де Помбал”), където е уреден цял детски отдел с възможности за авторски премиери. Компанията „Leua” предлага чрез собствена електронна платформа самостоятелно публикуване в цифров формат на авторски книги **Escrytos**, като ги предлага и на най-големите онлайн магазини в света – още една възможност за насърчаване на детската художествена книга. През 2008 г. Нобеловият лауреат за литература **Жузе Сарамату** публикува чрез известното лисабонско издателство **Editora Caminho** историческия роман-приказка „Пътуването на слона” (В португалския оригинал *A Viagem do Elefante*. – Lisboa: Editora Caminho, 2008. на английски език излиза 2010 г. под заглавието *The Elephant’s Journey*), като книгата би могла да се определи и като роман-притча, дори и като сатиричен роман-гротеска¹⁹.

През 2011 г. издателство „Колибри” издава същия роман „Пътуването на слона”²⁰, издание, отправено както към юношеска аудитория, така и за възрастни.

Интригуващият сюжет се развива в епохата на португалския крал Жуау Трети (XVI век) и разказва историята на странния кралски подарък от португалския братовчед-крал за сватбата на ерхерцог Максимилиан Австрийски – слона Соломон, който заедно с кралска свита предстои да измине пътя от Лисабон до Виена. Препятствия, срещи с религиозния и политическия елит, но и с простолюдието, сблъсък на ценности и много изпълнени с ирония, стигаща до политическа сатира, сцени, изпълват европейското приключение на слона, при удивително съчетание на фикция и реалност, на измислени и реални герои, над които на много места авторът се надсмива над човешки и обществени слабости. В творческата продукция на видния португалски писател са още: **A Maior Flor do Mundo** (Най-голямото цвете в света) [2001] и по-смъртно издадената „**O Silêncio da Agua**” (Мълчанието на водата) [2011].

Към детските издания на писателя следниците му, заедно с лисабонската фондация и библиотека „Жузе Сарамагу“ про-

явяват особено старание. През септември 2014 г. по тяхна инициатива „Порто Едитора“ прави специално илюстрирано голямоформатно издание на „**A Maior Flor do Mundo**“, чийто графичен дизайн е осъществен изцяло с илюстрации на João Caetano. Книгата е подготвена по първото издание на лисабонското издателство „Caminho“ от 2001 г. Наследниците на Ж. Сарамагу в Лисабон (очевидно със съгласието на едноименната му фондация) отстъпват авторските права и за едно бразилско издание на португалски език на „**O Silêncio da Agua**“, което също е направено през 2011 г. от „Editora Schwarcz LTDA“, *Companhia das Letriahs* – Сан Паоло¹. Книгата е майсторски илюстрирана от изтъкнатия графичен художник-илюстратор Manuel Estrada, а отпечатана в Хонконг. И двете издания са големоформатни: 215x287 мм, а твърдата подвързия ги прави удобни за ползване, дълготрайни откъм библиотечно съхранение и отлични за илюстриране на форзаци, корици и книжно тяло. Бразилското издание на „Мълчанието на водата“ е включено в каталога на „Camara Brasileira do Livro“ и в *Националния план за четене* като препоръчителна книга за пети клас на бразилските училища. Изданието на „Най-голямото цвете в света“, изпълнено от „Порто Едитора“ и лисабонската фондация „Жузе Сарамагу“, се отличава с изящни многоцветни илюстрации, позиционирани върху форзаците, върху цяло фолио при две съседни страници или изцяло обхващащи дясната нечетна страница в книжното тяло, при ясен и четлив шрифт с достатъчно голям кегел и бяло пространство. Самата хартия е матова, в бледожълтеникави нюанси и служи за естествен фон на графичните композиции. В издателското каре на книгата, освен копирайта на следниците от 2010 г., е добавен и ко-

пирайтът от 2011 г. на *Livros del Zorro Rojo, Barcelona*.

Международната издателска компания „Simon&Shuster“, специализирана в англоезична книжнина, представя увлекателен наратив от *Уилям Джойс*, интерпретиращ фантастичните летящи книги на понесения върху крилето на въображението г-н Морис Лемър, илюстрирана от автора и от Джо Блаум, в която детето ще открие и летящи приключения, но и подтекстово внушена мъдрост. Паралелна филмова анимация, която лесно може да се изтегли или на място да се гледа от сайта *Simon&Shuster.com* или през *youtube.com*, съпътства изданието. Личната библиотека на мистър Лесмор е издухана от вятър – символизиращ движението на времето. Фини послания – за любовта към книгите (метафорично превърнати в летящи птици) и тяхната преобразяваща сила, за магията на личната библиотека, за съзерцанието при досега с книгата – символ на познанието (внушението е за книгата като добро и красиво; като невероятен полет в живота ни), изпълват *втория план на увлекателния наратив* – поетичната възхвала на печатната книга и нейните удивителни възможности, които детското въображение може да доразвие²¹.

Нека се върнем обаче на *продуцираните англоезични писатели* чрез сайтове на големи книгоиздателски компании. През 2013 г. британският **HarperCollins** стартира уебсайта *Narnia.com.uk*, фокусиран върху света на популярната фентъзи поредица от Клайв Стейпълс Луис *Хрониките на Нарния*.

Американският писател **Тери Брукс** (Терънс Бийн Брукс) пък представя в увлекателна романна белетристика поредицата „Хрониките на Шанара“, преведена в европейските страни и филмирана като телевизионен сериал *The Shannara Chronicles*,

с участието на Ивана Бакуеро, Ману Бенет, Емилия Бърнс и др., излъчен у нас през март 2016 г. Всъщност, българските издатели проявяват траен интерес към романите на Тери Брукс: българските издателства „Дамян Яков“, „Атлантис“, „Абагар Холдинг“, „ИнфоДАР“, „Лири Принт“, книгоиздателска къща „Труд“. Така още в 1992 г. романът „Хук“ (Hook) е публикуван от „Дамян Яков“. Ускорено публикуване на серията „Шанара“ (*Shannara*) започва с предисторията на първия крал: *First King of Shannara* (1996), публикувана през 2007 г. от издателство „ИнфоДАР“ със заглавие „Първият крал на Шанара : Падането на Паранор“; пак през 2007 г. чрез същия преводач издателството публикува „Първият крал на Шанара : Изковаването на меч; Битката за Рен“. Различни български издателства се намесват при издаването на серията: „Мечът на Шанара“ от 1977 г. (*The Sword of Shannara*) е издаден през 1995 г. от „Абагар Холдинг“ в превод на Елмира Димова, но през 2007 г. „ИнфоДАР“ в превод на Б. Даракчиева прави нова публикация на романа. „Камъните на елфите“ (*The Elfstones of Shannara*) от 1982 г. у нас публикува издателство „Албхадон“ през 1996 г. „Камъните на Елфите“ е издадено и през 2008 г. от „ИнфоДАР“. „Молитвената песен“ (*The Wishsong of Shannara*), публикувана през 1985 г., у нас излиза благодарение на „Абагар Холдинг“ през 1995 г. През 2008 г. „ИнфоДАР“ публикува „Песента на Шанара“. Примерът с тези наши издания на серията „Шанара“ сочи, че творчеството на англоезичен писател, популярен както в САЩ, така и в европейските държави, в проспериращото родно книгоиздаване за деца и тийнейджъри може да е обект на повече от едно издателство, в *своеобразна конкуренция за по-добър превод, графичен дизайн и продуциране* спрямо читателската аудитория (този тип ин-

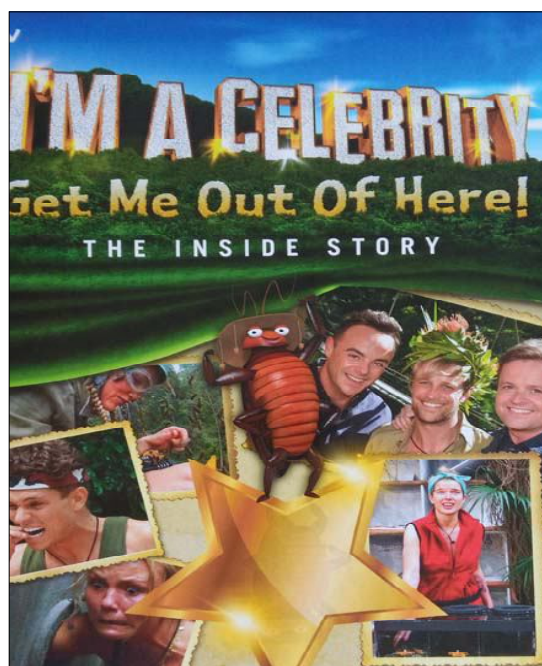
тригуващи въображението романи завладяват сърцата на читатели и с по-широк възрастов обхват).

С подобен характер у нас издателство „Бард“ осъществява публикации на фентъзи романите в цикъла „Дарвиния“ от Робърт Чарлз Уилсън, познат преди това и с романите „Хронолитите“ и „Ускорение“ (2006). В „Дарвиния“ новата реалност, свързана с изчезването на континента Европа и и появата на „другата“ човешка цивилизация с непознати форми на живот, растителни и животински видове, прави романа привлекателен както за тийнейджъри, и за възрастни.

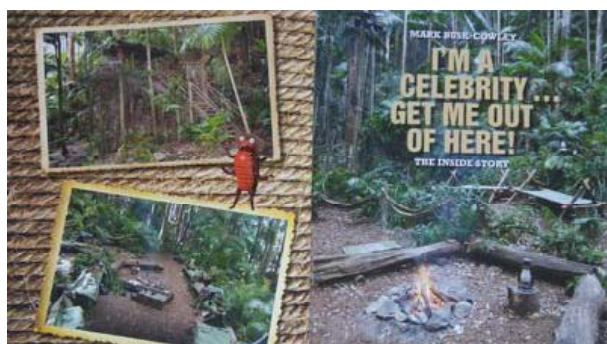
В *британското книгоиздаване* през последните години се появиха и издания, отправени към деца и тийнейджъри, които се открояват отлично с великолепен графичен дизайн и със занимателни текстове на границата на художественото и публицистичното, въвеждащи в тайнствата на природата, включително и на джунглата; във великолепието на флората и фауната, но и на обикновения всекидневен живот. Великолепен пример в тази посока е книгата „*I'm a celebrity... : Get Me Out of Here*“ (Аз съм знаменитост: Махни ме от тук) от **Mark Busk-Cawley**. Изданието е с твърда подвързия, рисувани форзаци в цвят, цветни фонове, стилизирани бордюри от листа и находчиво позиционирани илюстрации и цифрове в няколко цвята (повечето рамкирани, негативно обърнати или завъртяни в изненадващи ракурси). Отначало книгата е публикувана от *Bantam Press* и преиздадена от издателство *Transworld Publishers* (издателска структура на *Random House Group Company*). Книгата е отпечатана в Германия. Подзаглавието *The inside story* [в см.: *Вътрешната история*] акцентира качливо върху спецификата на жанра. Още в първия раздел „*Добре дошъл в джунг-*

лата“ една хлебарка разказва в забавния текст „Hello from Brucey“ как обикновеният делник в джунглата е прекъснат от хеликоптер; няколко души слизат от него, мятат мрежа и успяват да я заловят заедно с други хлебарки; хвърлят ги в някакъв варел, след което е отведена от тях в телевизията и превърната в медийна знаменитост, участвайки в занимателен сериал, чието действие се развива в австралийската джунгла; проследява се работата и животът на снимачния екип, на студиото сред флората и фауната²². Книгата е наситена с хумор, ефектни текстове и *снимков материал*, майсторски илюстрирани *форзаци-карти* на отделните епизоди, където се развиват действието на отделните епизоди в сериала.

Самите рисунки стоят на границата между комикса, детската карикатура, анимационната рисунка. Подобна ефектна карта на маршрута на епизодите е позиционирана хоризонтално върху 24-та страница, с неизменното присъствие на телезвездата-хлебарка, чийто образ се появява като удивителен и находчив *графичен лайтмотив* на редица места в цялостната композиция на книгата.

***

В заключение ще отбележа, че корпоративното прегрупиране и окрупняване, силната комерсиализация, амбициите за реализиране на масови тиражи, ориентирани към детската аудитория, характеризират издателските процеси, свързани с налагането на съвременната художествена книга за деца. Забелязва се успешна симбиоза между конвенционалните технологии и цифровото книгоиздаване, в резултат на което се стимулират съвременните тенденции за издаването на детска литература в най-разнообразните ѝ жанрови аспекти; при това продължават да се налагат електронните детски издания, с осезаемо и трайно присъствие във виртуалното пространство. Заедно с това съвременното детско книгоиздаване търси успешните брандове – открива стереотипи за модерно продуциране, работи с утвърдени автори на детски книги, особено в сферата на фентъзи белетристиката, но не забравя и стойностните класически образци на детската литература. Просперитет има и при детската илюстрация, която издига графичното и композиционното ниво на съвременната европейска книга за деца.

Б Е Л Е Ж К И

¹ Според хронологията на публикуването си романите са: *The Hobbit: or There and Back Again* [1937]; *Farmer Giles of Ham* [1949]; *Roverandom* [1998]; *The Children of Hurin* [2007]; *The Legend of Sigurd and Gudrun* [2009].

² В серията „Силмариллион“ (*Later Silmarillion*) излизат: *Morgoth's Ring: The Legends of Aman* (1993) и *The War of the Jewels: The Legends of Beleriand* (1994).

³ Виж повече в: <http://www.tolkienestate.com/home>.

⁴ Брандът бива оценен на близо 21 милиарда долара, а самата поредица романи „Хари Потър“ със своите 4195 страници има осъществени преводни издания на 75 езика. Серията включва: „Хари Потър и Философският камък“, (*Harry Potter and the Philosopher's Stone*) (1997); „Хари Потър и Стаята на тайните“ (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*) (1998); „Хари Потър и Затворникът от Азкабан“ (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*) (1999); „Хари Потър и Огненият бокал“ (*Harry Potter and the Goblet of Fire*) (2000); „Хари Потър и Орденът на феникса“ (*Harry Potter and the Order of the Phoenix*, 2003); „Хари Потър и Нечистокръвния принц“ (*Harry Potter and the Half-Blood Prince*) (2005); „Хари Потър и Даровете на Смъртта“ (*Harry Potter and the Deathly Hallows*) (2007). – Виж повече в: <https://bg.wikipedia.org/wiki>

⁵ www.fantasticfiction.co.uk/cassandra-clare/sample-of-citys.htm (1.03.2015).

⁶ Саймък, Клифърд Доналд. Гробищен свят. / Прев. М. Грънчаров. – Варна: Г. Бакалов, 1979. По оригинала: Simak, Clifford D. *Cemetery World* (1973).

⁷ Саймък, Клифърд Доналд. Градът. / Прев. Лидия Цекова-Маринова. – Варна: Г. Бакалов, 1982. По оригинала: Simak, Clifford D. *City* (1952).

⁸ Саймък, Клифърд Доналд. Заложници в рая. / Прев. Цветан Радулов. – София: Полюси, 1993. Превод по оригинала: Simak, Clifford D. *Why Call them Back From Heaven?* (1967).

⁹ Саймък, Клифърд Доналд. Рожби на разума. / Прев. Емануел Икономов, Сийка Петрова. – София:

Камя, 1995. Превод по оригинала: Simak, Clifford D. *Out of Their Minds*. Simak, Clifford D. (1970).

¹⁰ *Gallimard Jeunesse* вече има около 10 000 заглавия от 1972 г. до момента. Виж: <http://www.gallimard.fr/Footer/Ressources/La-maison-d-edition>

¹¹ По този въпрос виж повече в: <http://www.britannica.com/Gaston-Galimard>

¹² <http://Hachettechildrens.co.uk>

¹³ <http://www.hachettebookgroup>

¹⁴ Става дума за бившата *Рицолли груп*, основана през 1927 г. от А. Рицолли под името *A. Rizzoli & Co*; преобразувана в 1952 като *Rizzoli Editore*; променена през 1986 г. като **RCS**, а през 1997 г. на **HDP**; в 2003 г. компанията вече е регистрирана като **RCS MEDIAGROUP**. Известно време е популярна като *Rizzoli-Corriere Della Sera*.

¹⁵ **RCS_MediaGrop** е собственик и издател на вестниците „Куриере делла Сера“, „Газета делла спорт“, испанските „Ел Мундо“ и „Експанзия“ чрез *Unidad Editorial*, както и други информационни всекидневници, списания, нови медии, цифрова и сателитна телевизия.

¹⁶ Publishersglobal.com/directory/subject/children-publishers/

¹⁷ Georgiev, Lachezar. *Book publishing and printed communications = Research on the book and media*. – Sofia: St Cyril and St Methodius University, 2013, p. 12–18.

¹⁸ Georgiev, Lachezar, Stela Georgieva. *Road's of children book [=Пътища на детската книга]*. – София: АН-ДИ, 2015, p. 31–33.

¹⁹ В португалския оригинал: *A Viagem do Elefante*. – Lisboa: Editora Caminho, 2008. Сера: Rui Garrido; reviso literaria: Fundasao *José Saramago*; на английски език излиза 2010 г. под заглавието *The Elephant's Journey*.

²⁰ Сарамаго, Ж. Пътуването на слоно. – София: Колибри, 2011.

²¹ Jouse, William. *The Fantastic Fling Books of Mr. Morris Lessmore*. – Simon&Shuster. Виж в: www.simonandshuster.com; youtube.com/watch

²² Mark Busk-Cawley. *I'm a celebrity... : Get Me Out of Here*. – London: Transworld Publishers, 2014, p. 8.

ПРОЕКТ „РЕДИЗАЙН НА АКАДЕМИЧЕСКИ ИЗДАНИЯ В СЪОТВЕТСТВИЕ С ИНДИКАТОРИТЕ ЗА ИМПАКТ ФАКТОР И ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ В СЪВРЕМЕННОТО ОБЩЕСТВО НА ЗНАНИЕТО“

Иванка Янкова

PROJECT „REDESIGN OF ACADEMIC JOURNALS IN ACCORDANCE WITH INDICATORS OF IMPACT FACTOR AND PERFORMANCE TO ACHIEVE SMART GROWTH IN THE MODERN KNOWLEDGE SOCIETY“

Ivanka Vasileva Yankova

This article by *prof. Ivanka Vasileva Jankova, Dr. Habil*, summarizes the activities of the project: *Redesign of academic journals in accordance with indicators of impact factor and performance to achieve smart growth in the modern knowledge society*, implemented by the Faculty of Library and Heritage at State University of Library Studies and Information Technologies. Completed activity presents serious scientific excellence and promote scientific communication problems publication influence of publications The citing, the impact factor of scientific publications, promotion of scientific results in the field of humanities and social disciplines.

Key words: project, academic journals, modern knowledge society, impact factor, scientific publications, Innovation strategy for smart specialization, evaluation of scientific achievements of Bulgarian researchers and teachers.

България, като член на ЕС, трябва да постигне скок в показателите за *Иновационната стратегия за Интелигентна специализация*. Оценката на научните постижения на български изследователи и преподаватели при удостояването им с научни степени отчита импакт фактора на научните списания, в които публикуват. При оценката на научната работа на българските учени и университети се ползват индикатори като брой публикации и брой цитирания в класацията на списанията с импакт фактор JCR на Томсън Ройтерс и в списания от Scopus на Елзевир. МОН, чрез проект „Наука и бизнес“, ОП „Развитие на човешките

ресурси“, ФНИ, настоятелно провежда политика на засилване на влиятелността на българската научна публикационна дейност, като подкрепя вече в осем сесии автори на специализирани публикации в реферирани издания и издания с импакт фактор, както и съдейства на дейността по индексирание на български научни издания.

Настъпилите промени във формата, начина на издаване и методите на оценка на влиятелността на научните издания в България през последните 25 години провокират тяхното изследване от различни гледни точки. От 200-те български научни периодични издания – около

70 са попаднали в списъка от заглавия на база данни Scopus, но понастоящем само 39 присъстват, като само 13 от тях регистрират повишаване на стойностите на показателите за влиятелност. В класацията на изданията с импакт фактор на Thomson Reuters фигурират 10 български научни списания.

Факултетът по библиотекознание и културно наследство при УниБИТ осъществи Проект *„Редизайн на академически издания в съответствие с индикаторите за импакт фактор и показателите за постигане на интелигентен растеж в съвременното общество на знанието“* с идеята да се създаде нов практически модел за постигане на индикаторите за влиятелност в научните области на българските академични издания, в които публикуват български автори. Основната цел бе подпомагане на процеса на изпълнение на показателите за интелигентен растеж в съвременното общество на знанието, чрез интегриране на международния и български опит с нови научни идеи за издаването на качествени научни списания, годишници, сборници, монографии и др. Друга важна цел бе развитието на способността на техните автори да търсят, изследват и боравят компетентно с необходимата им информация, както и да получат знания как да публикуват висококачествени научни трудове, доклади, тези, монографии, статии, научни съобщения и др.

Проектът има **основна иновативна научно-приложна задача** да създаде инструменти за редизайн на научните издания и за придобиване на наукометрични знания и аналитични умения от пишещите учени, с помощта на които да се постигне високо въздействие на българската наука.

Във връзка с това беше създаден **специализиран сайт** по проблематиката на проекта, който се явява и платформа за неговото развитие. Адресът е: <http://re-design-impact.unibit.bg/>

Проектът е отразен в уебсайта на УниБИТ в рубриката „Научна дейност“ – „Проекти с външно финансиране“ – <http://www.unibit.bg/research/projects/projects-external-financing/>.

Екипът започна своята работа с обобщение и анализ на добри практики за изисквания към чуждестранни и български издания с импакт фактор. Бе направено детайлно проучване на статии и презентации за изисквания към чуждестранните и българските издания с импакт фактор и покритите от тях критерии и индикатори въз основа на безплатния достъп до Web of Science, Journal Citation Report, InCites, Scopus, Science Direct. По-интересните и информативни статии, съдържащи изисквания към чуждестранните и българските издания с импакт фактор, са качени на уебсайта на проекта.

Проучените от екипите добри практики в статии и презентации впоследствие са използвани и в други дейности по проекта. Тези и други статии и/или презентации послужиха за изготвяне на научни доклади, изнесени на научни конференции по теми, свързани с проекта. Добрите практики за изисквания към чуждестранните и българските издания с импакт фактор и покритите от тях критерии и индикатори залегнаха в издадените два наръчника – *Наръчник за получаване на импакт фактор и измерване на напредък за издатели* и *Наръчник за успешно публикуване на български автори в списания с импакт фактор*.

Направихме *сравнителен анализ* на подготовката и уменията на български

и чуждестранни автори да създават публикации за издания с импакт фактор, както и проучване на потенциала им за покриване на индикаторите за интелигентен растеж. Изготвен бе подробен сравнителен анализ на уменията на български и европейски академични автори, чрез наблюдение на ключови индикатори на представянето на 60 страни в Европа и в света и мястото на България по всеки от показателите. Публикацията е придружена със съществени изводи за подобряването на уменията на българските академични автори – една от основните цели на проекта.

Беше осъществен *анализ на индикаторите и механизмите*, съдействащи за редизайна на научните издания и за изглаждането на умения у авторите на научни публикации. В резултат на събраните източници и направените анализи се очерта точна картина на индикаторите и механизмите, с които трябва да се унифицира изграждането на полезни умения у академичните автори, както и у издателите на академични публикации.

Бяха създадени и *методически насоки за публикуване* в областта на социалните и хуманитарните науки, обобщени въз основа на проведено библиографско проучване по темата.

Изготвените *препоръки* за ново допълващо учебно съдържание бяха изведени на основа на проведените проучвания върху влиянието на индикаторите и направената селекция на инструкции за публикуване. Тези изследвания бяха обогатени и от впечатленията, натрупани от работните посещения в издателствата.

За проследяване на най-новите изследвания в академичното издаване и наукометрия беше използван пълно-

ценно безплатният достъп до платформите на *Web of Science, Journal Citation Report, InCites, Scopus, Science Direct*, както и материалите от работните посещения и обучения.

Въз основа на направените изследвания от членовете на екипа беше направено научно съобщение за проследяване на най-новите изследвания в областта на академичните издания и наукометрията.

Екипът по проекта проведе *ретроспективен анализ и препоръки за редизайн* на научните издателства и за промяна на подготовката на пишещите изследователи.

Бяха създадени и обобщени важни *научни продукти* по темата:

1. Изводи и препоръки за качествена промяна за успешно публикуване на български автори в списания с импакт фактор

2. Изводи и препоръки за необходимия редизайн на списания за превръщането им в списания с импакт фактор.

Екипът по проекта преговаря с представители на Thomson Reuters за закупуване и организиране на лицензионен достъп до *Thomson Reuters Core Publishing Solutions* и свободен достъп до масиви със свободни ресурси на ЕС. Беше осъществена видеоконферентна връзка за презентиране на издателския продукт *ScolarOne* и за обучение на екипа по проекта. Получен беше Планграфик за извършване на дейностите по услугата Закупуване на лиценз на *Thomson Reuters Core Publishing Solutions*. В рамките на задачата бяха проведени разговори и кореспонденция с представители на Thomson Reuters за закупуване и организиране на лицензионен достъп до *Thomson Reuters Core Publishing*

Solutions и свободен достъп до масиви със свободни ресурси на ЕС. Бяха извършени преводи на важните научни публикации, засягащи работата с продукта, както и на голямо количество статии, необходими в работата по проекта, като: ScholarOne Manuscripts™: The Online Manuscript Submission and Peer Review Process; Bulgarian How to write an abstract (Как да напишем резюме?); Наръчник на автора за публикуване в Emerald Group Publishing: Пример с European Journal of Training and Development; SciVerse Scopus ръководство за потребители и редица други.

Бяха подписани и **два договора с издатели:**

1. *Договор за изследване и ползване на ScholarOne за съвместяване на продукта при обработка на данни за списание „Издател“;*

2. *Договор за дейности, свързани с ползването на ScholarOne и за съвместяване при обработка на данни за списание „Социология и икономика“.*

За да осъществим заложеното в дейностите *Анкетно проучване на готовността, мотивацията и условията за редизайн и качество на публикации на автори* посетихме български научни издателства и екипи на научни издания. Проведохме срещи с дискусии с научни издателства в Благоевград; в Националното издателство *Аз Буки*, в *Издателството на БАН*, с представители на *университетски издателства* от София. Анкетното проучване относно условията, компетентността, моделите и необходимите познания, готовността и мотивацията за редизайн на научните издания и за публикуване в световнозначими научни издания бе извършено чрез работа на терен в печатна и онлайн версия.

Въз основа на сравнителни анализи на компетентността, моделите и необходимите познания, готовността и мотивацията за редизайн на научните издания и за публикуване в световнозначими научни издания са изготвени два *наръчника* – в помощ на издателите и в помощ на авторите, на които предстои да подготвят публикации за издания с импакт фактор – *Наръчник за получаване на импакт фактор и измерване на напредък за издатели и Наръчник за успешно публикуване на български автори в списания с импакт фактор*. Въз основа на срещите и разговорите с научни издатели, както и в резултат на анализа на проведеното анкетно проучване се достигна до изводи и препоръки за необходимия редизайн и качествена промяна на авторите.

Екипът създаде **идеен проект** за *„Интерактивна апликация за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор и за изграждане на умения на автори да публикуват в издания с импакт фактор и да се справят с информационно-аналитични инструменти“* стартира с *платформа* – апликация за консултиране и трениране на умения на авторите на научни публикации, с помощта на която интерактивно да се обучават академични автори за успешно публикуване в списания с импакт фактор, както и редактори на български научни издания да измерват напредъка си за получаване на място в класацията на издания с импакт фактор.

Интегрирани са **три модула:** *Въведение в библиометрията; постигане на влиятелност на публикации; платформа за редизайн на български научни издания*. Идеята е да се използват възможностите на редакторската система ScholarOne и постепенно да бъдат инте-

грирани и различни измерители на индикатори за интелигентен растеж и иновации.

Благодарение на изпълнението на заложените дейности по проекта се създаде **нов практически модел** за постигане на индикаторите за влиятелност в научните области на българските академични издания, в които публикуват български автори. Бяха създадени *инструменти за редизайн* на научните издания и за придобиване на наукометрични знания и аналитични умения от пишещите учени, с помощта на които да се постигне високо въздействие на българската наука.

Проучените модели и добри практики, свързани с наукометричните изследвания в Европа и България за постигане на импакт фактор на български научни издания, както и на високи стойности на индикатори, производни на импакт фактор бяха генерирани в *различни научноизследователски продукти*.

Акумулиран е богат материал от информация и знание, който да служи занапред при научни разработки, учебни програми, идейни проекти и др. форми на междунaучен обмен. Създадената апликация за редизайн, консултиране и трениране на умения осигурява лесен и удобен достъп до информация по тематиката на проекта: редизайн и умения за публикуване.

Приключилата дейност представя сериозни научни постижения и популяризира научната комуникация по проблемите на публикуването, влиятелността на публикациите, цитируемостта, импакт фактора на научните издания, популяризирането на научни резултати и в областта на социалните и хуманитарните дисциплини.

ИЗТОЧНИЦИ

1. **Василева**, Румелина. Проследяване на най-нови изследвания в областта на академичните издания и наукометрията. // *Семинар* „Представяне на идеен проект за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор“, 16.11.2015 г., РНБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново, 2015.

2. **Денчев**, Стоян, Ирена Петева. Изследване на индикатори и механизми за прилагане върху редизайн на изданията и изграждане умения за публикуване у авторите – трудности и перспективи. // *Семинар* „Представяне на идеен проект за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор“, 16.11.2015 г., РНБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново, 2015.

3. **Димитрова**, Цветелина. Изработване на Идеен проект за Интерактивна апликация „Редизайн научни издания за получаване импакт фактор и изграждане умения на автори да публикуват в издания с импакт фактор постигайки индикатори“. // *Семинар* „Представяне на идеен проект за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор“, 16.11.2015 г., РНБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново, 2015.

4. **Нушева**, Камелия. Проучване на добри практики – издания с импакт фактор. // *Семинар* „Представяне на идеен проект за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор“, 16.11.2015 г., РНБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново, 2015.

5. **Сайт** на проекта – <http://redesign-impact.unibit.bg/>

6. **Станчева**, Силвия. Индикатори за научно въздействие и механизми за тяхното прилагане. // *Трети национален семинар* с международно участие „Интелектуалната собственост – формула за успех, творчество и иновации“ – 2015 г. – София, УниБИТ, 2015.

7. **Станчева**, Силвия. Създаване и развитие на уебсайта на проекта. // *Семинар*

„Представяне на идеен проект за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор“, 16.11.2015 г., РНБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново, 2015.

8. **Станчева**, Силвия, Цветелина Димитрова. Приложение на информационно-комуникационните технологии в обучението на студентите по дисциплината „Информационна компетентност и комуникации“. // *Национална конференция „ИКТ в библиотечно-информационните науки, образованието и културното наследство“* в чест на 70 години от създаването на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) и 65 години от създаването на Държавен библиотекарски институт (днес Университет по библиотекознание и информационни технологии, УниБИТ), София, УниБИТ, 2015.

9. **Стойкова**, Добринка. Създаване на ретроспективен анализ и препоръки за научни издателства и автори. Представяне на наръчните за автори и издатели. // *Семинар* „Представяне на идеен проект за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор“, 16.11.2015 г., РНБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново, 2015.

10. **Стойкова**, Добринка, Силвия Станчева [Stoikova, Dobrinka; Silvia Stancheva]. How to organize IL educations for Bulgarian authors and publishers of impact factor publications – project in progress. // *European Conference on Information Literacy (ECIL2015)*, Tallinn University, Tallinn, Estonia, 2015.

11. **Янкова**, Иванка. Анализ на уменията на български и европейски академични автори. // *Семинар* „Представяне на идеен проект за редизайн на научни издания за постигане на импакт фактор“, 16.11.2015 г., РНБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново, 2015.

12. **Янкова**, Иванка, Румелина Василева. Цифрови предизвикателства пред съвре-

менното академично писане. // *Национална конференция „ИКТ в библиотечно-информационните науки, образованието и културното наследство“* в чест на 70 години от създаването на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) и 65 години от създаването на Държавен библиотекарски институт (днес Университет по библиотекознание и информационни технологии, УниБИТ), София, УниБИТ, 2015.

13. **Yankova**, Ivanka, Rumelina Vasileva, Tzvetelina Dimitrova, Kamelia Nusheva. Creation and Implementation of Interactive Model for Training of Academic Authors How to Publish Successfully Research. // *European Conference on Information Literacy (ECIL 2015)*, Tallinn University, Tallinn, Estonia, 2015.

14. **Yankova**, Ivanka, Stoyan Dentchev, Irena Peteva, Rumelina Vasileva, Tsvetelina Dimitrova. Sustainable Tools and Business Models in Support of Research and Publication Activity of Science Research (Устойчиви инструменти и бизнес модели в помощ на изследователската и публикационната активност на научните изследвания). // *Ежегоден пътуващ семинар* „Съвременни измерения на европейското образование и научно производство. Българо-малтийски културни общувания“ в гр. Валета, Малта, 2015.

15. **Yankova**, Ivanka, Silvia Stancheva, Rumelina Vasileva, Tzvetelina Dimitrova. Study of the Effect of Indicators for Research Impact and Mechanism for their Implementation for the Redesign of the Bulgarian Academic Publications and the Researchers' Publication Competencies. // *7th Qualitative and Quantitative Methods in Libraries International Conference (QQML2015)*, 26-29 May 2015, Paris France, 2015.

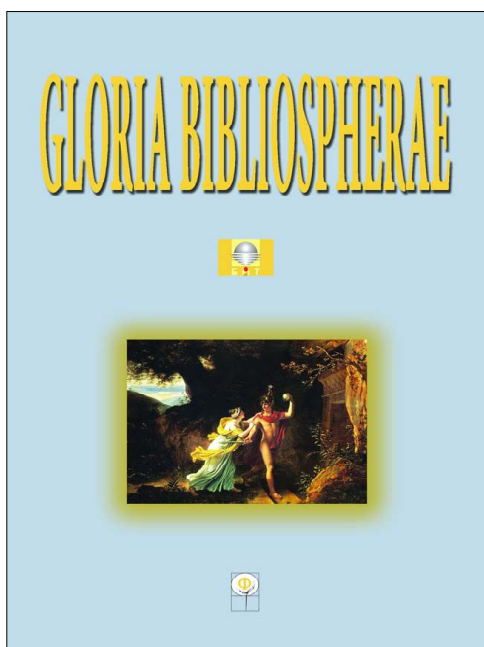

ПЪТЯТ НА ПОЗНАНИЕТО
Представяне на международен научен
сборник за библиосферата

Николай Василев

THE ROAD OF KNOWLEDGE
Presentation of the international scientific collection on
the bibliosphere of the Mankind
Nikolay Vasilev

Prospectus of the book:

GLORIA BIBLIOSPHERAE (Ariadne's Thread) : Studia in honorem Acad. Prof. Alexandra Kumanova : A Festschrift for 65th Golden Jubilee of the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia / Sci. ed. Stoyan Denchev ; Comp., introd. and interview Nikolay Vasilev ; Bibliogr. ed. Mariyana Maximova ; Ill. Konstantina Konstantinova ; Rev. Nikolay Yaramov ... [et al.]. – Sofia : Za bukвите – O pismeneh, 2016. – 1774 p. : ill. – (Torchbearers ; XVI)

Other rev.: Milen Kumanov, Irena Peteva, Nikola Kazanski, Ventsislav Velev, Vladimir Manchev, Ivan Teophilov. – Text in English, Arabic, French, German, Polish, Russian, Turkish, Farsi, Ukrainian ; Biogr. notes of 146 authors from 12 countries in Bulg., Engl., Fr.,

Germ., Pol., Russ., Turk., Ukr. – Ref. after publ. – Contains also: Interview with Al. Kumanova / interviewer N. Vasilev. – List of ill. – Autobiobibliography (2589 enumerated titles) / Comp. Al. Kumanova ; Bibliogr. ed. : Diana Raleva, Silvia Filipova. – Inform. rhizome ; Subject-syst. index, index by title, index of names ; List of abbrev.

ISBN 978-619-185-211-6

Jub. ed. ded. to 70th ann. of UNESCO and 65th ann. of State lib. inst. – today: Univ. lib. stud. inf. tech. – Publ. also on: <http://www.unibit.sno.bg>

E ISBN 978-619-185-212-3.

In the collection participate: ABDULLAH Arif (АБДУЛЛАХ Ариф), ALEXANDROVA Krasimira (АЛЕКСАНДРОВА Красимира), ALEKSEEVA Elena Semenovna (АЛЕКСЕЕВА Елена Семеновна), ANTONOV Valeriy Vasilievich (АНТОНОВ Валерий Василиевич), APOSTOLOVA Boriana (АПОСТОЛОВА Боряна), ARSENOVA Iskra (АРСЕНОВА Искра), BALABANOVA Elisaveta (БАЛАБАНОВА Елисавета), BARAGGIOLI Jean-Louis (БАРАЖИОЛИ Жан-Луи), BENBASAT Albert (БЕНБАСАТ Алберт), BENOUMELGHAR Hakim (БЕНУМЕЛГАР Хаким), BESPALOV Vladimir Mihaylovich (БЕСПАЛОВ Владимир Михайлович), BREZHNEVA Valentina Vladimirovna (БРЕЖНЕВА Валентина Владимировна), VARADINOVA Tsvetelina (ВАРАДИНОВА Цветелина), VASILEV Nikolay (ВАСИЛЕВ Николай), VASILEVA Rumelina (ВАСИЛЕВА Румелина), VASILEVA Sofia (ВАСИЛЕВА София), VELEV Ventsislav (ВЕЛЕВ Венцислав), VELICHKOV Petar (ВЕ-

ЛИЧКОВ Петър), VELCHEV Petar (ВЕЛЧЕВ Петър), VINOКUROVA Ulyana Alekseevna (ВИНОКУРОВА Уляна Алексеевна), VRANCHEVA Svobodna (ВРАНЧЕВА Свободна), GARVANOV Ivan (ГАРВАНОВ Иван), GARVANOVA Magdalena (ГАРВАНОВА Магдалена), GEORGIEV Asen (ГЕОРГИЕВ Асен), GEORGIEV Lachezar (ГЕОРГИЕВ Лъчезар), GEORGIEVA Severina (ГЕОРГИЕВА Северина), GETOVA Iglika (ГЕТОВА Иглика), GILYAREVSKY Ruggero Sergeevich (ГИЛЯРЕВСКИЙ Руджеро Сергеевич), GORDUKALOVA Galina Feofanovna (ГОРДУКАЛОВА Галина Феофановна), GRBA Milan (ГРБА Милан), GRECHNEV Vyacheslav Yakovlevich (ГРЕЧНЕВ Вячеслав Яковлевич), GROSHEVA Elena (ГРОШЕВА Елена), DANCHEVA-VASILEVA Ani (ДАНЧЕВА-ВАСИЛЕВА Ани), DENCHEV Stoyan (ДЕНЧЕВ Стоян), DERMENDZHIIEVA Tatyana (ДЕРМЕНДЖИЕВА Татяна), DJAKHAI Leonid (ДЖАХАЯ Леонид), DOBREVA Vanya (ДОБРЕВА Ваня), DUBROVSKIY Boris Alexandrovich (ДУБРОВСКИЙ Борис Александрович), ENCHEVA Marina (ЕНЧЕВА Марина), EFTIMOVA Sabina (ЕФТИМОВА Събина), ZAGOROV Vasil (ЗАГОРОВ Васил), ZAGOROV Orlin (ЗАГОРОВ Орлин), ZAFER Zeynep (ЗАФЕР Зейнеп), ZAHARENKO Marina Pavlovna (ЗАХАРЕНКО Марина Павловна), ZAHARIEVA Yordanka (ЗАХАРИЕВА Йорданка), ZBIGNIEW Tecza (ЗБИГНЕВ Тенча), ZDANOVICH Gennadiy Borisovich (ЗДАНОВИЧ Геннадий Борисович), ZDANOVICH Dmitriy Gennadievich (ЗДАНОВИЧ Дмитрий Геннадиевич), ZLATKOVA Plamena (ЗЛАТКОВА Пламена), ILIEVA Stefka (ИЛИЕВА Стефка), YOTOVA Ralitsa (ЙОТОВА Ралица), KAZANSKI Nikola R. (КАЗАНСКИ Никола Р.), KALOYANOV Vladimir (КАЛОЯНОВ Владимир), KAMBUROV Samuil (КАМБУРОВ Самуил), KENDEROVA Stoyanka (КЕНДЕРОВА Стоянка), CANNON Angela (КЕНЪН Анжела), KIKARINA Emilia (КИКАРИНА Емилия), KIRILOV Andrey Kuzmich (КИРИЛОВ Андрей Кузмич), KIRILOVA Katya (КИРИЛОВА Катя), KIANI Mohammad Ali (КИЯНИ Мохаммад Али), KLEMENTIEV Alexander Konstantinovich

(КЛЕМЕНТИЕВ Александър Константинович), KLYUEV Vladimir Konstantinovich (КЛЮЕВ Владимир Константинович), SOHEN Eli (КОЕН Илай), KONSTANTINOVA Konstantina (КОНСТАНТИНОВА Константина), KRASTEVA Rositsa (КРЪСТЕВА Росица), KULISH Oksana Andriivna (КУЛИШ Оксана Андреевна), KUMANOV Milen (КУМАНОВ Милен), KUMANOVA Alexandra (КУМАНОВА Александра), KRZYSZTOF Kurzok (КШИЦОФ Кужок), KRZYSZTOF Orzadowicz (КШИЦОФ Ожадович), KYOSEVA Tsvetana (КЪОСЕВА Цветана), LELIKOVA Nataliya Konstantinovna (ЛЕЛИКОВА Наталия Константиновна), LENKART Joseph (ЛЕНКАРТ Джоузеф), LEONOV Valeriy Pavlovich (ЛЕОНОВ Валерий Павлович), LYNDEN Irina Leandrovna (ЛИНДЕН Ирина Леандровна), LYNDEN Frederick C. (ЛИНДЕН Фредерик К.), LOBANKOVA Inna Petrovna (ЛОБАНКОВА Инна Петровна), LLOYD Scott J. (ЛОЙД Скот Дж.), LEBLANC Sylvie (ЛЪОБЛАН Силви), МАХИМОВА Mariyana (МАКСИМОВА Марияна), МАМОНТОВ Mark Alexandrovich (МАМОНТОВ Марк Александрович), МАНЧЕВ Vladimir (МАНЧЕВ Владимир), МАТНЕСОН Ann (МАТИСЪН Ан), МИНИНА Marina Vissarionovna (МИНИНА Марина Виссарионовна), МИНЧЕВА Kalina (МИНЧЕВА Калина), МИТКО Valeriy Bronislavovich (МИТКО Валерий Брониславович), МИХЕЕВА Galina Vasilievna (МИХЕЕВА Галина Василиевна), МОСКАЛЕНКО Larisa Petrovna (МОСКАЛЕНКО Лариса Петровна), МУКАНОВА Polly (МУКАНОВА Поли), МУТАФОВ Hristo (МУТАФОВ Христо), NAZARSKA Georgeta (НАЗЪРСКА Жоржета), НАУДЕНОВА Silviya (НАЙДЕНОВА Силвия), NANKOVA Mariela (НАНКОВА Мариела), ПАНАЙОТОВА Galina (ПАНАЙОТОВА Галина), ПАНОВ Ivo (ПАНОВ Иво), ПАРИЖКОВА Lyubomira (ПАРИЖКОВА Любомира), РЕУКОВ Petar (ПЕЙКОВ Петър), PENEVA Angelina (ПЕНЕВА Ангелина), PETRITSKIY Villy Alexandrovich (ПЕТРИЦКИЙ Вили Александрович), ПЕТРОВА Kalina (ПЕТРОВА Калина), PISANOV Vladislav Leonidovich (ПИСАНОВ Владислав Леонидович), PISANOV Leonid

Petrovich (ПИСАНОВ Леонид Петрович), PORANDONOVA-ZHELYAZOVA Ekaterina (ПОПАНДОНОВА-ЖЕЛЯЗОВА Екатерина), PORPETROV Nikolay (ПОППЕТРОВ Николай), PORPETROVA Margaret (ПОППЕТРОВА Маргарет), PRAVDOMIROVA Donka (ПРАВДОМИРОВА Донка), PETITJEAN Alexandra (ПЬОТИЖАН Александра), RAVINSKIY Dmitriy Konstantinovich (РАВИНСКИ Дмитрий Константинович), RALEVA Diana (РАЛЕВА Диана), RASHEVA-YORDANOVA Katya (РАШЕВА-ЙОРДАНОВА Катя), RUSINOVA Evgenia (РУСИНОВА Евгения), SAVOVA Yulia (САВОВА Юлия), SIMEONOVA Ruzha (СИМЕОНОВА Ружа), SIMOVA Polina (СИМОВА Полина), SOKOLOV Arkadiy Vasilievich (СОКОЛОВ Аркадий Василевич), SOKOLOVA Marianna Evgenievna (СОКОЛОВА Марианна Евгениевна), STAYKOVA Tsvetana (СТАЙКОВА Цветана), STANCHEVA Silvia (СТАНЧЕВА Силвия), STEPANOV Stanislav Vyacheslavovich (СТЕПАНОВ Станислав Вячеславович), STOLYAROV Yuriy Nikolaevich (СТОЛЯРОВ Юрий Николаевич), STOYANOV Zhelyazko (СТОЯНОВ Желязко), STOYANOVA Diana (СТОЯНОВА Диана), STOYKOVA Dobrinka (СТОЙКОВА Добринка), SUBETTO Alexandr Ivanovich (СУБЕТО Александър Иванович), SUKIASYAN Eduard Rubenovich (СУКИАСЯН Едуард Рубенович), TAHIROV Myumyun (ТАХИРОВ Мюмюн), THEORHANOV Tsvetan (ТЕОФАНОВ Цветан), ТЕОФИЛОВ Иван (ТЕОФИЛОВ Иван), TODOROVA Bogdana (ТОДОРОВА Богдана), TODOROVA Tanya (ТОДОРОВА Таня), TOMASHEVA Elena Nikolaevna (ТОМАШЕВА Елена Николаевна), ТОМОВ Vasil (ТОМОВ Васил), FEDOTOFF Alexander (ФЕДОТОВ Александър), FILIROVA Silviya (ФИЛИПОВА Силвия), FIOUZI Hadjar (ФИЮЗИ Хаджар), KHORKHORDINA Tatiana Inokentievna (ХОРХОРДИНА Татяна Иннокентевна), TSVETKOVA Lyuba (ЦВЕТКОВА Люба), SHANTOV Veselin (ЧАНТОВ Веселин), SHOLOVA Stanislava (ЧОЛОВА Станислава), CHERNIY Yuriy Yurievich (ЧЪРНИЙ Юрий

Юриевиц), SHAPKALOVA Svetla (ШАПКАЛОВА Светла), SCHMIDT Alfred (ШМИТ Алфред), SHOMRAKOVA Inga Alexandrovna (ШОМРАКОВА Инга Александровна), SHRAYBERG Yakov Leonidovich (ШРАЙБЕРГ Яков Леонидович), YANEVA Nataliya (ЯНЕВА Наталия), YARAMOV Nikolay (ЯРЪМОВ Николай).

Key words: bibliosphere – infosphere – noosphere belong to the whole mankind – studia in honorem Acad. Prof. Alexandra Kumanova – Festschrift for 65th Golden Jubilee of the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia – 146 authors from 12 countries (Algeria, Austria, Bulgaria, England, France, Georgia, Iran, Poland, Russia, Turkey, Ukraine and USA) – text in English, Arabic, French, German, Polish, Russian, Turkish, Farsi, Ukrainian – interview with Al. Kumanova / interviewer N. Vasilev – autobiobibliography (2589 enumerated titles) / comp. Al. Kumanova.

GLORIA BIBLIOSPHERAE (Нишката на Ариадна) : Изследвания в чест на акад. проф. Александра Куманова : Юбилеен сборник по случай 65 години от основаването на УниБИТ = GLORIA BIBLIOSPHERAE (Ariadne's Thread) : Studia in honorem Acad. Prof. Alexandra Kumanova : A Festschrift for 65th Golden Jubilee of the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia / Науч. ред. Стоян Денчев ; Състав., предг. и интервю Николай Василев ; Библиогр. ред. Марияна Максимова; Ил. Константина Константинова; Рец. Николай Яръмов ... [и др.]. – София : За буквите – О писменехъ, 2016. – 1774 с. : с ил. – (Факлоносци ; XVI)

Други рец.: Милен Куманов, Ирена Петева, Никола Казански, Венцислав Велев, Владимир Манчев, Иван Теофилов. – Текст и на англ., араб., нем., пол., рус., тур., укр., фр. ез. – Биогр. бел. за 146 авт. от 12 държави на бълг., англ., нем., пол., рус., тур., укр., фр. ез. – Библиогр. след отд. публ. – Съдържа и: Интервю с Ал. Куманова / Беседата води Н. Василев. – Списък на ил. Автобиобиблиография (2589 номерирани названия) / Състав. Ал. Куманова ; Библиогр. ред.: Диана Ралева, Силвия Филипова. – Информ. ризома ; Предм.-сист. пока-

залец; показалец на загл.; именован показалец; Списък на съкр.

ISBN 978-619-185-211-6

Юбил. изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на Държ. библ. институт – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технологии. – Публ. и на електронен адрес: <http://www.unibit.sno.bg>, със самостоятелен Е ISBN 978-619-185-212-3.

В сборника участват: АБДУЛАХ Ариф (ABDULLAH Arif), АЛЕКСАНДРОВА Красимира (ALEXANDROVA Krasimira), АЛЕКСЕЕВА Елена Семеновна (ALEKSEEVA Elena Semenovna), АНТОНОВ Валерий Василиевич (ANTONOV Valeriy Vasilievich), АПОСТОЛОВА Боряна (APOSTOLOVA Boriana), АРСЕНОВА Искра (ARSENOVA Iskra), БАЛАБАНОВА Елисавета (BALABANOVA Elisaveta), БАРАЖИОЛИ Жан-Луи (BARAGGIOLI Jean-Louis), БЕНБАСАТ Алберт (BENBASAT Albert), БЕНУМЕЛГАР Хаким (BENOUMELGHAR Hakim), БЕСПАЛОВ Владимир Михайлович (BESPALOV Vladimir Mihaylovich), БРЕЖНЕВА Валентина Владимировна (BREZHNEVA Valentina Vladimirovna), ВАРАДИНОВА Цветелина (VARADINOVA Tsvetelina), ВАСИЛЕВ Николай (VASILEV Nikolay), ВАСИЛЕВА Румелина (VASILEVA Rumelina), ВАСИЛЕВА София (VASILEVA Sofia), ВЕЛЕВ Венцислав (VELEV Ventsislav), ВЕЛИЧКОВ Петър (VELICHKOV Petar), ВЕЛЧЕВ Петър (VELCHEV Petar), ВИНОКУРОВА Уляна Алексеевна (VINOKUROVA Ulyana Alekseevna), ВРАНЧЕВА Свободна (VRANCHEVA Svobodna), ГАРВАНОВ Иван (GARVANOV Ivan), ГАРВАНОВА Магдалена (GARVANOVA Magdalena), ГЕОРГИЕВ Асен (GEORGIEV Asen), ГЕОРГИЕВ Лъчезар (GEORGIEV Lachezar), ГЕОРГИЕВА Северина (GEORGIEVA Severina), ГЕТОВА Иглика (GETOVA Iglika), ГИЛЯРЕВСКИЙ Руджеро Сергеевич

(GILYAREVSKY Ruggero Sergeevich), ГОРДУКАЛОВА Галина Феофановна (GORDUKALOVA Galina Feofanovna), ГРБА Милан (GRBA Milan), ГРЕЧНЕВ Вячеслав Яковлевич (GRECHNEV Vyacheslav Yakovlevich), ГРОШЕВА Елена (GROSHEVA Elena), ДАНЧЕВА-ВАСИЛЕВА Ани (DANCHEVA-VASILEVA Ani), ДЕНЧЕВ Стоян (DENCHEV Stoyan), ДЕРМЕНДЖИЕВА Татяна (DERMENDZHEVA Tatyana), ДЖАХАЯ Леонид (DJAKHAYA Leonid), ДОБРЕВА Ваня (DOBREVA Vanya), ДУБРОВСКИЙ Борис Александрович (DUBROVSKIY Boris Alexandrovich), ЕНЧЕВА Марина (ENCHEVA Marina), ЕФТИМОВА Събина (EFTIMOVA Sabina), ЗАГОРОВ Васил (ZAGOROV Vasil), ЗАГОРОВ Орлин (ZAGOROV Orlin), ЗАФЕР Зейнеп (ZAFER Zeynep), ЗАХАРЕНКО Марина Павловна (ZHARENKO Marina Pavlovna), ЗАХАРИЕВА Йорданка (ZHARIEVA Yordanka), ЗБИГНЕВ Тенча (ZBIGNIEW Teczka), ЗДАНОВИЧ Геннадий Борисович (ZDANOVICH Gennadiy Borisovich), ЗДАНОВИЧ Дмитрий Геннадиевич (ZDANOVICH Dmitriy Gennadievich), ЗЛАТКОВА Пламена (ZLATKOVA Plamena), ИЛИЕВА Стефка (ILIEVA Stefka), ЙОТОВА Ралица (YOTOVA Ralitsa), КАЗАНСКИ Никола Р. (KAZANSKI Nikola R.), КАЛОЯНОВ Владимир (KALOYANOV Vladimir), КАМБУРОВ Самуил (KAMBUROV Samuil), КЕНДЕРОВА Стоянка (KENDEROVA Stoyanka), КЕНЪН Анжела (CANNON Angela), КИКАРИНА Емилия (KIKARINA Emilia), КИРИЛОВ Андрей Кузмич (KIRILOV Andrey Kuzmich), КИРИЛОВА Катя (KIRILOVA Katya), КИЯНИ Мохаммад Али (KIANI Mohammad Ali), КЛЕМЕНТИЕВ Александър Константинович (KLEMENTIEV Alexander Konstantinovich), КЛЮЕВ Владимир Константинович (KLYUEV Vladimir Konstantinovich), КОЕН Илай

(СОНЕН Eli), КОНСТАНТИНОВА Константина (KONSTANTINOVA Konstantina), КРЪСТЕВА Росица (KRASTEVA Rositsa), КУЛИШ Оксана Андреевна (KULISH Oksana Andriivna), КУМАНОВ Милен (KUMANOV Milen), КУМАНОВА Александра (KUMANOVA Alexandra), КШИЩОФ Кужок (KRZYSZTOF Kurzok), КШИЩОФ Ожардович (KRZYSZTOF Orzadowicz), КЪОСЕВА Цветана (KYOSEVA Tsvetana), ЛЕЛИКОВА Наталия Константиновна (LELIKOVA Nataliya Konstantinovna), ЛЕНКАРТ Джоузеф (LENKART Joseph), ЛЕОНОВ Валерий Павлович (LEONOV Valeriy Pavlovich), ЛИНДЕН Ирина Леандровна (LYNDEN Irina Leandrovna), ЛИНДЕН Фредерик К. (LYNDEN Frederick C.), ЛОБАНКОВА Инна Петровна (LOBANKOVA Inna Petrovna), ЛОЙД Скот Дж. (LLOYD Scott J.), ЛЪОБЛАН Силви (LEBLANC Sylvie), МАКСИМОВА Марияна (MAKIMOVA Mariyana), МАМОНТОВ Марк Александрович (MAMONTOV Mark Alexandrovich), МАНЧЕВ Владимир (MANCHEV Vladimir), МАТИСЪН Ан (MATHESON Ann), МИНИНА Марина Висарионовна (MININA Marina Vissarionovna), МИНЧЕВА Калина (MINCHEVA Kalina), МИТКО Валерий Брониславович (MITKO Valeriy Bronislavovich), МИХЕЕВА Галина Василиевна (MIKHEEVA Galina Vasilievna), МОСКАЛЕНКО Лариса Петровна (MOSKALENKO Larisa Petrovna), МУКАНОВА Поли (MUKANOVA Polly), МУТАФОВ Христо (MUTAFOV Hristo), НАЗЪРСКА Жоржета (NAZARSKA Georgeta), НАЙДЕНОВА Силвия (NAYDENOVA Silviya), НАНКОВА Мариела (NANKOVA Mariela), ПАНАЙОТОВА Галина (PANAYOTOVA Galina), ПАНОВ Иво (PANOV Ivo), ПАРИЖКОВА Любомира (PARIZHKOVA Lyubomira), ПЕЙКОВ Петър (PEYKOV Petar), ПЕНЕВА Ангелина (PENEVA Angelina), ПЕТРИЦКИЙ Вили Александрович (PETRITSKIY Villy

Alexandrovich), ПЕТРОВА Калина (PETROVA Kalina), ПИСАНОВ Владислав Леонидович (PISANOV Vladislav Leonidovich), ПИСАНОВ Леонид Петрович (PISANOV Leonid Petrovich), ПОПАНДОНОВА-ЖЕЛЯЗОВА Екатерина (POPANDONOVA-ZHELYAZOVA Ekaterina), ПОППЕТРОВ Николай (POPETROV Nikolay), ПОППЕТРОВА Маргарет (POPETROVA Margaret), ПРАВДОМИРОВА Донка (PRAVDOMIROVA Donka), ПЬОТИЖАН Александра (PETITJEAN Alexandra), РАВИНСКИ Дмитрий Константинович (RAVINSKIY Dmitriy Konstantinovich), РАЛЕВА Диана (RALEVA Diana), РАШЕВА-ЙОРДАНОВА Катя (RASHEVA-YORDANOVA Katya), РУСИНОВА Евгения (RUSINOVA Evgenia), САВОВА Юлия (SAVOVA Yulia), СИМЕОНОВА Ружа (SIMEONOVA Ruzha), СИМОВА Полина (SIMOVA Polina), СОКОЛОВ Аркадий Василевич (SOKOLOV Arkadiy Vasilievich), СОКОЛОВА Марианна Евгениевна (SOKOLOVA Mariana Evgenievna), СТАЙКОВА Цветана (STAYKOVA Tsvetana), СТАНЧЕВА Силвия (STANCHEVA Silvia), СТЕПАНОВ Станислав Вячеславович (STEPANOV Stanislav Vyacheslavovich), СТОЛЯРОВ Юрий Николаевич (STOLYAROV Yuriy Nikolaevich), СТОЯНОВ Желязко (STOYANOV Zhelyazko), СТОЯНОВА Диана (STOYANOVA Diana), СТОЙКОВА Добринка (STOYKOVA Dobrinka), СУБЕТО Александър Иванович (SUBETTO Alexandr Ivanovich), СУКИАСЯН Едуард Рубенович (SUKIASYAN Eduard Rubenovich), ТАХИРОВ Мюмюн (TAHIROV Myumyun), ТЕОФАНОВ Цветан (THEOPHANOV Tsvetan), ТЕОФИЛОВ Иван (TEOPHILOV Ivan), ТОДОРОВА Богдана (TODOROVA Bogdana), ТОДОРОВА Таня (TODOROVA Tanya), ТОМАШЕВА Елена Николаевна (ТОМАШЕВА Елена Николаевна), ТОМОВ Васил (TOMOV Vasil), ФЕДОТОВ Алек-

сандър (FEDOTOFF Alexander), ФИЛИПОВА Силвия (FILIPOVA Silviya), ФИЮЗИ Хаджар (FIOUZI Hadjar), ХОРХОРДИНА Татяна Инкентевна (KHORKHORDINA Tatiana Inokentievna), ЦВЕТКОВА Люба (TSVETKOVA Lyuba), ЧАНТОВ Веселин (CHANTOV Veselin), ЧОЛОВА Станислава (CHOLOVA Stanislava), ЧЪОРНИЙ Юрий Юриевич (CHERNIY Yuriy Yurievich), ШАПКАЛОВА Светла (SHAPKALOVA Svetla), ШМИТ Алфред (SCHMIDT Alfred), ШОМРАКОВА Инга Александровна (SHOMRAKOVA Inga Alexandrovna), ШРАЙБЕРГ Яков Леонидович (SHRAYBERG Yakov Leonidovich), ЯНЕВА Наталия (YANEVA Nataliya), ЯРЪМОВ Николай (YARAMOV Nikolay).

Проф. Александра Куманова е библиограф, библиографовед, философ, когнитолог, доктор на педагогическите науки, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН, Арктическата академия на науките, Ноосферната академия на науките. Тя е носител на медала за наука „М. В. Ломоносов“ на Руската академия по естествени науки, професор по научната специалност „Теория на научната информация“ в УниБИТ, ръководител на Студентското научно общество (2005-) при същия университет.

1.

Ако е вярно, че УМЪТ ДИКТУВА СВОИТЕ ЗАКОНИ НА ПРИРОДАТА, а ПРИРОДАТА ПОДЧИНЯВА УМА НА ЗАКОНОМЕРНОСТИТЕ СИ, би трябвало да кажем, че две са очевидните истини, които покрива научното позна-

ние в сборника GLORIA BIBLIOSPHAERAE (Нишката на Ариадна) [1], посветен на проф. Александра Куманова.

ПЪРВАТА ИСТИНА признава логическата връзка между реалните свойства на индивидуалния ум, който познава нещата в себе си и за себе си, защото вярно разчита съдбовната обвързаност между знаците в своята лична биография.

Тук не е важно да се изясни само разликата между асоциативните и логическите зависимости, защото едно са асоциациите, съвсем друго са логическите връзки между тях...

Асоциативността, когато се появява в сборника, за да търси опорни точки в древногръцката митология, приобщава реалната представата за една човешка съдба към също толкова реалните представи за обществени процеси, имена, дати, природни ухания, книги, къщи и улици, формирали тази съдба. **Пътят на познанието** – като метафора на кълбото на Ариадна, което извежда Тезей от лабиринта на Минотавъра – **субективира личността**. Тъкмо тук се крие смисълът на интервюто с проф. Александра Куманова, което е финализирано на 13 февруари 2016 г. (II) – индивидуалното, неповторимото, задължителното в абстрактното мислене се превръщат в логически обобщена представа за пътя към градината на *забранения плод* на чистото познание.

ВТОРАТА ИСТИНА е обвързана с различни елементи на научния език и неговите значения, както и с архитектурата на сборника.

GLORIA BIBLIOSPHERAE (*Нивката на Ариадна*) обхваща почти всички сфери на познанието: **хуманитарни и обществени науки** (основно), **естествознание и техника** (по-рядко)...

Чрез този сборник и посредством безаналоговата концепция за „**инфраструктура на библиосферата – инфосферата – ноосферата**” на проф. Александра Куманова, **146 автори** [2] **от 12 страни** (*Австрия, Алжир, България, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, САЩ, Турция, Украйна, Франция*) решават в общо **167 разножанрови творби** реални проблеми на съвременното научно познание – **116 статии** (III 1-116), **19 рецензии и отзиви** (IV 1-19), **6 интервюта** (V 1-6), **12 очерци, дневници и писма** (VI 1-12), **4 превода** на лирически съчинения (VII 1-4). Включени са и **10 фрагмента от живописни платна**, създадени от Константина Константинова (*сестра на проф. Александра Куманова*), преподавател по изящните изкуства във Виржиния, САЩ.

Всички произведения в сборника са поднесени на езика, на който са написани – *български, руски, украински, полски, немски, френски, английски*. Обемът на текстовете не е предварително лимитиран. Материалите са получавани в разстоянието между *м. февруари* и *м. април т.г.* [3]

Сборникът се открива от уводен раздел, свързан с основните поздравления, отправени към юбилея от институции и организации и огласени по време на Тържествената академична церемония в УниБИТ, състояла се на 15 февруари

2016 г. под ръководството на Ректора на университета проф. д.ик.н. Стоян Денчев (I 1-16), който е инициатор за това издание и негов научен редактор.

Сборникът – огледално, след интервюто с проф. Александра Куманова (II) – се финализира от автобиобиблиография, която е ново 2. прераб. и доп. изд. (1. изд. – 2014). Съпроводена е от свой справочно-информационен инструментариум (VIII). Тази вторично-документална част на сборника е финализирана на 13 февруари 2016 г., но към нея са направени допълнения за периода до 1 юни 2016 г. Библиографските редакции на този блок принадлежат на гл. ас. Диана Ралева (*Институт за литература при Българската академия на науките*) и ас. Силвия Филипова (*Център по национална библиография на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“*).

Последен в сборника е разделът **CURRICULUM VITAE** (IX 1-146), в който са дадени биографичните справки за всичките автори, включени в изданието. Справките са поднесени на *български, руски и английски език* (както са структурирани и основните раздели на това издание), но – в случай на необходимост – се цитират сведения и на другите езици, на които творят авторите (*полски, немски, турски, украински, френски*) [4].

Вътрешното делене на всички раздели е по *строг азбучен ред на фамилиите на авторите, представени на кирилица*. Духовните лица (*монаси – свещеници*) са подредени по уста-

новилата се световна практика – по азбучен ред на личните имена.

Когато една публикация е с повече от един автор, тя е подредена по името на първия от тях.

В случаите, когато определено лице публикува даден текст (*дневници, стихове и др. творби на предходни дейци*), публикуващият съответния текст се третира като носещ авторската отговорност.

Разделите **CURRICULUM VITAE (IX)** (с. 1699 – 1742), и **СЪДЪРЖАНИЕ – СОДЕРЖАНИЕ – CONTENTS (X)** (с. 1743 – 1768) на това издание имат допълнителната функция – **да са и показалци към основния корпус**. Това е постигнато чрез въвеждането на *единна сигнификация за всички текстове, която допълнително е диференцирана по съответните раздели във вид на информационна ризома*.

Разделът **CURRICULUM VITAE (IX)** – освен вербалните данни – съдържа и фотографиите на всички автори, участващи в този сборник.

Разделът **СЪДЪРЖАНИЕ – СОДЕРЖАНИЕ – CONTENTS (X)** е поднесен и във вид на подробно *анотирано съдържание на езиците на изданието*, поради което към материалите на този сборник не се наложи привеждането на анотации и ключови думи към отделните публикации

Епиграфът на това издание, посветено на проф. Умберто Еко, е взет от научния дневник на проф. Александра Куманова (с. 7) (19 февруари 2016 г.), тъй като именно с възгледите на проф. Умберто Еко – както и с тези на проф.

Ю. М. Лотман и проф. Т. А. Сибиък – тя свързва идеята за ноосферната вселена на информацията (II).

Поради факта, че библиографските описания, дадени в настоящия сборник, често са представени по различни стандарти за цитиране, се наложи те да бъдат уеднаквени. Това е направено според **каталожното библиографско описание по международен стандарт, възприет от националната библиография преди въвеждането на новия електронен каталог през 2010 г. в Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“**. Заслугата за тази редакция принадлежи на библиографа Марияна Максимова (*Отдел „Информация по култура и България“ в Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“; на довършителния стадий на изданието – Отдел „Култура“ на Столична библиотека – София*).

За да бъде постигната идеална вторично-документална структура на настоящото издание, бележките и библиографските списъци на литература към отделните статии (*в случаите – когато има такива*) винаги се дават в края на текстовете им.

В някои случаи изходният фотографски материал не бе с нужното качество, което е причината за съответното му полиграфическо изпълнение в сборника [5].

2.

СПЕЦИАЛНА БЛАГОДАРНОСТ РЕДКОЛЕГИЯТА НА ИЗДАНИЕТО ИЗКАЗВА НА:

– фотографската колекция на **Австрийската национална библиотека** за предоставената **снимка на Георг**

Шнайдер и д-р Юлиус Ханауер (Ил. 174 – с. 66);

– **библиотеката на Сорбоната** – Париж, Франция, за изпратената **снимка на Луиз-Ноел Малклес** (Ил. 175 – с. 66);

– отдела „Специални колекции“ на **Библиотеката на Университета на Чикаго** (САЩ) за **фотографията на персонала на Библиотеката Джон Крерар през 1914 г., на която е и Аксел Джоузефсън** (Ил. 221 и 221 – фрагмент – с. 72).

Цитираните фотографии (на библиографите със световно име Георг Шнайдер, Луиз-Ноел Малклес и Аксел Джоузефсън – кардиналии в концепцията за генезиса на библиосферата на проф. Александра Куманова) **се помещават за първи път** като триада в пределите на едно издание.

Поради творческото гледище на проф. Александра Куманова, че **библиосферата – инфосферата – ноосферата принадлежат на цялото човечество**, в настоящия сборник участват както изявени учени от най-висок ранг, така и млади творци.

По-голямата част публикациите в изданието се появяват за първи път на бял свят, но има и единични знакови произведения, които се препечатват (*в тези случаи е посочен първоизточникът*). Сред интервютата има и такива, които са взети в по-ранни периоди, но тъкмо в настоящото издание се публикуват за първи път (*всички те са датирани*) (V 1-6).

Специална благодарност за получаването на някои от материалите от Русия рядколегията на изданието дължи

на редактора на списанието „*Вестник Санкт-Петербургского государственного университета*“ и научното периодично издание „*Труды Санкт-Петербургского государственного института культуры*“ Марина Евгеньевна Лисовская (Санкт Петербург, Русия).

По време на всички стадии на работа над изданието са безценни и решаващи съдействието, ерудицията и знанията на неговите рецензенти: проф. д.м.н. д-р Николай Ярёмов, проф. д-р Милен Куманов, проф. д-р Ирена Петева, доц. д-р Никола Казански, доц. д-р Венцислав Велев, гл. ас. д-р Владимир Манчев, г-н Иван Теофилов.

БЕЛЕЖКИ

1. *Вж. наст. сб.*

2. Имената на авторите – *вж* в библиографското описание, поместено в края на тази книга (с. 1769 – 1771).

3. *Сб.* се издава във връзка с решение на Факултета по библиотекознание и културно-историческо наследство на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ), огласено на заседание от 16.12.2015 г.

4. На работата, написана на украински език, е направена подробна справочна анотация на руски език, прерастваща в реферат / III 52/). Материалът е поръчан от рядколегията на изданието.

5. Предпечатната подготовка и компютърната графика на изданието е осъществена през първата половина на т.г. и е изцяло лично дело на неговия съставител.

**БИБЛИОГРАФИЯ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“
2002–2013 – ЗА НЕГОВАТА 20-ГОДИШНИНА
ИЗДАТЕЛ: Научно списание за книгата
Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“
(Велико Търново); УниБИТ (София) –
Библиографски указател – ключ (2002 – 2013)
Проф. д.п.н. Александра Куманова, Марияна Матова**

Продължение от брой 1 (книжка 1-2), 2015

**BIBLIOGRAPHY OF MAGAZINE PUBLISHER
– for ITS 20th ANNIVERSARY
Prof. Alexandra Kumanova, Dr. Habil; Mariana Matova**

*This text presents a bibliography of scientific magazine for the book *Izdatel* [= Publisher] for the period 2002-2013. In this issue is published the bibliography for the time from 2002 to 2010. This includes all publications with the names of their authors and precise indication of the number, the year of the article. This bibliography continues in the next issue of the magazine. Introductory article on this bibliography examines the development of the magazine "Publisher" from its first issue, edited by Luchezar Georgiev, 2010 to 2013 inclusive. This research is dedicated to the 20th anniversary of the magazine *Izdatel* [=Publisher].*

Издател (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2
Петрова-Василева, Росица. Похвално слово за сливенската Регионална библиотека „Сава Доброплодни“. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 2, с. 2 – 3, с ил.

Георгиев, Лъчезар. От София през Франкфурт до Санкт Петербург. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 4 – 10, с ил. – Продължава в N 3 – 4, 2011.

Парижкова, Любомира. Книгата и четенето. Някои тенденции, изведени от анкетно проучване [в УниБИТ, 2009 – 2011 г.]. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, N 1 – 2, с. 11 – 13, с ил.

[От ред.] Десета конференция с международно участие „Библиотеки, четене, комуникации“ [организирана от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и Нар. библ. „П. Р. Славейков“ – В. Търново, 17 – 18.11. 2011 г.]. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 13, с ил.

Палашев, Николай. Материализация на информацията чрез знака, символа, образа и езика, и като елементи на комуникационния код. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 14 – 18.

Денчев, Стоян и др. Информационен код на българското изящно слово : Хуманизираща феноменология (Аксиология на семантичното, лексикалното и фонетично-морфологичното й декодиране) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев; *Епиграф: Език свещен на моите деди, / език на мъки, стонове вековни, / език на тая, дете ни роди / за радост не – за ядове отровни.* – Иван Вазов. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 19 – 25, с ил.

Асенова, Стела. Аспекти от научната периодика във Велико Търново след 1989 г., свързани с историческата тема и книгознанието. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 26 – 34, с ил.

Стойкова, Добринка и др. Значението на компютърните умения в живота на възрастните хора : [Един академичен ден в УниБИТ – лекции и практика] / Д. Стойкова, Иванка Янкова. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 35 – 37, с ил.

Петрова, Ангелина и др. Уникално комплексно визуализирано представяне на историята и културата на Иран като общоцивилизационен феномен – научнодокументален филм : [Рец. за: *Iran – Seven Faces*

of a Civilization = Иран – седемте лица на цивилизацията : Документален филм. – Иран : Sunrise Visual Innovations Ltd., 2007. – DVD, 65 мин. – Авт. колектив: Dr. Abbas Alizadeh, Dr M. B. Ghahremani, Mohammad Reza Riazi, Farzin Rezaeian, Mohammad Teimouri, Dr. Reza Gharib ; Режисьор: Farzin Rezaeian. – Премиера в България: 14.01.2009. – Във филма са използвани колекциите на: Bibliotheque nat. de France, Iran Nat. Museum, Musée du Louvre, The Oriental Inst. of the Univ. of Chicago, The Metropolitan Museum of Art (New York), The Hermitage Museum (Saint Petersburg), Harvard Univ. Art Museums, Trustees of the British Museum, Astan-e Qods-e Razavi (Mashhad), The Victoria and Albert Museum (London). – Премиера в България: 14.01.2009.] / Ангелина Петрова, Михаил Урилски. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 38 – 40.

Гюровски, Мариян. Същност и значение на президента на Република Македония като върховен главнокомандващ на въоръжените сили и проблеми при неговите функционални отношения. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 41 – 44.

[От ред.] Министерство на културата подкрепя издание за детската илюстрация [в рамките на XIII национален фестивал на детската книга (9 – 10.5. 2011) в Сливен]. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 44, с ил.

Чобанов, Ангел. Песен на песните : [Отзив за I – VII Студентски научни конф. (2005 – 2011 г.) в УниБИТ и по-специално – за VII конф., предшествана от Академична интертекстуална аксиология „Песен на песните”, дело на проф. А. Куманова и д-р Н. Василев; За Трудовете на Студентското научно общество, Т. I – VI (2008 – 2011 г.)] // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 45 – 51.

Триезичен речник по библиотечна и информационна дейност [: Редук. публ. – Рец. за Том III на Тр. на СНО при УниБИТ: „The English – Russian – Bulgarian Dictionary of Library and Information Terminology” (София, 2010) – докл., представен на VI Студентска науч. конф. на УниБИТ, 20.05.2011 г.]. / С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев, М. Максимова]. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 52 – 57, с ил.

Върбанова-Денчева, Кристина. Хуманизъм и знание – алтернативи или хармонично бъдеще на обществото, основано на знание. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 58 – 59.

Парижкова, Любомира. Седмица, посветена на Международния ден на книгата и авторското право – 23 април (18-23.04.2011 г.) в УНИБИТ. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 59 – 60, с ил.

Куманова, Александра. Образцово юбилейно библиографско издание на Хърватската Кармилска провинция : [Рец. за кн.: **Mihetec**, V. 50 obljetnica dolaska karmelicana u Hrvatsku = 50th Anniversary of the Arrival of Carmelites in Croatia / Ed. Fr. Dario Tokic, Fr. V. Mihetec, Fr. Jure Zecevic. – Zagreb : Karmelska izdanja – KIZ, 2010.] // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 61 – 65, с ил.

Петров, Милко. Ценно и родолюбиво изследване : [Рец. за кн.: **Георгиев**, Лъчезар. Книгоиздаване и книжнина. – В. Търново, 2011.] // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 66 – 67, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Книга за духовните терзания на съвременника : [Отзив за кн.: **Станиславова**, Виолета. Преди съня : Разкази. – С., 2011.] // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 68 – 69, с ил.

Матеев, Николай. В готовност за новите предизвикателства : [Рец. за кн.: **Парижкова**, Любомира. Аутсорсинг на научноизследователската и развойна дейност. – С., 2011.] // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1 – 2, с. 69 – 70, с ил.

Апостолова, Боряна и др. Информация – личност – знание : [Отзив за изд.: Т. IV на **Трудовете** на Студентското научно общество (София, 2009) с отг. ред. С. Денчев и главен ред. А. Куманова] / Б. Апостолова, Б. Николова. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 1-2, с. 70-72, с ил.

Издател (В. Търново), XIII, 2011, № 3-4

Асенова, Стела. Исторични проекции и книговедски аспекти в тематичната концепция на областния всекидневник „Янтра днес”. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 3 – 4, с. 2 – 22, с ил.

Георгиев, Лъчезар. От София през Франкфурт до Санкт Петербург. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, N 3 – 4, с. 23 – 29, с ил. – Продължение от № 1 – 2, 2011.

Онтологична, лексикална, морфологична и синтактична информационна характеристика на езика на Св. о. Паисий Хилендарски в „История Славяно-болгарская...” / Стоян Денчев, Александра Куманова, Милен Куманов, Николай Василев. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 3 – 4, с. 30 – 55, с ил.

[От ред.] Писателският съюз се увеличава. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 3 – 4, с. 55. – За новите членове на Съюза на бълг. писатели.

Петров, Милко. С възрожденски патос : [Рец. за кн.: **Георгиев**, Лъчезар. Структури и модели в българското книгоиздаване. – 2. изд. – С., 2011.] // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 3 – 4, с. 56 – 57, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Книга за премълчаните думи, безвремието и още недоизказани слова : [Рец. за кн.:

Ганов, Христо. Премълчани думи и похвални слова. – С., 2011.] // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 3 – 4, с. 58 – 60, с ил.

Илиева, Стефка. Триезичен англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 3 – 4, с. 61 – 62.

Василев, Георги. Нови идеи : [Рец. за кн.: Сачев, Евгени(й!). Въведение в культураномията – С., 2011.]. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, № 3 – 4, с. 62.

Николова, Боряна. VII Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ : [Отзив за VII Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ „Информацията – фактор, мисия, истина” – „The information – factor, mission, truth” (девиз: „*Vivat, crescat, floreat*” – „Нека да живее, да расте, да процъфтява”) (20.05.2011 г.) (76 доклада: NN 537-614)]. // *Издател* (В. Търново), XIII, 2011, N 3 – 4, с. 63 – 64, с ил.

Издател (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2

Радева, Живка. Информационните текстове в сборника през Възраждането – отговор на новото мислене и задачите на времето. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 2 – 8, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Куманова, Александра. Когнитивистичните компаративистични изследвания на Студентското научно общество при УНИБИТ : Панорама. Статистика. Методология. Синопис. Визуализация. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 9 – 21, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Георгиев, Лъчезар. Поздравителен адрес до колектива на университетско издателство „Св. Св. Кирил и Методий” – Велико Търново. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 22 – 23, с ил.

Николов, Георги Н. „Пътъом през Япония” – а защо не? : [Рец. за кн.: Бозуков, Антон. Пътъом през Япония. – С., 1907.]. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 24 – 26.

Георгиева, Стела. Премиера на „Полет до Малпенса” във Велико Търново и Русе : [Рец. за кн.: Георгиев, Лъчезар. Полет до Малпенса. – С., 2012.]. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 27 – 29, с ил.

Христова, Христина. Повествователни траектории в „Полет до Малпенса” : [Рец. за кн.: Георгиев, Лъчезар. Полет до Малпенса. – С., 2012.]. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 30 – 31, с ил.

Николов, Георги. Славчо Чернишев – поетът... // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 32 – 34.

Бенин, Никола. Репрезентации на вярата в Бога в трилогията „Жътва” от Константин Петканов. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 35 – 38.

Петрова, Мариана. Методи за управление и анализ на информационния риск. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, N 1 – 2, с. 39 – 45, с ил.

Билчев, Годор. Русенският държавен архив навърши 60 години. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 46 – 51, с ил.

Георгиев, Лъчезар. Нова книга с откровения върху болезненото ни съвремие : [Отзив за кн.: Андриева, Валерия. Да откраднеш тайните на хляба. – С., 2012.]. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 51, с ил.

Георгиев, Лъчезар. На пъпа на Берлин : Разказ. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 52 – 59, с ил.

Георгиева, Стела. Две щатски печатни медии – лидери на тихоокеанското крайбрежие. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 60 – 62, с ил.

Илиева, Стефка. „Каквато птицата, такава и песента ѝ” : [Рец. за кн.: Куманова, Александра. Тодор Петров : Qualis avis, talis cantus : Опит за биографични щрихи. – В. Търново, 2012.]. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 1 – 2, с. 63 – 64, с ил.

Издател (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4

[От ред.] Уводни думи за броя на изданието, посветен на 60-годишнината на проф. д.ик.н. Стоян Денчев – ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии – София и директор на научното списание за книгата „Издател”. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, N 3 – 4, с. 2.

Бомел, Дженс. За книгата, издателите и глобалния свят/Интерюто взе ректорът на УниБИТ Стоян Денчев. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 4 – 6, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Соколова, Силвия. Библиографски преглед на публикациите на Стоян Денчев в и около „Трудовете на Студентското научно общество при УНИБИТ”. Посветени на него приноси. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 7 – 16. – *Рез. на англ. ез.*

Куманова, Александра. Кохерентен контур на ризомата на хуманитарното знание и платформа на ноосферата на В. И. Вернадски за библиосферата. // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 17 – 26, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Георгиев, Лъчезар. Лисабонски силуети (*Начало*). // *Издател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 27 – 37. – Следва в № 1 – 2, 2013, с. 2 – 14, с ил.

Бакърджиева, Десислава. Киното в прехода към дигиталната епоха. // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 38 – 41.

Спасова, Соня. Културно наследство и интелектуална собственост. // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, N 3 – 4, с. 42 – 43. – *Рез. на англ. ез.*

Бенин, Никола. Нравствената чистота в поезията на Йордан Йорданов. // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, N 3 – 4, с. 44 – 48, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Попниколова, Трифонка и др. Щрихи от живота и дейността на Никола Георгиев Попниколов – директор на училището в Поликраище / Т. Попниколова, Георги Н. Георгиев, Марияна Н. Георгиева-Гроссе. // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, N 3 – 4, с. 49 – 55, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Куманова, Александра. На международно равнище за професиологията на специалните библиотеки (Felix qui potuit rerum cognoscere causas) : [Рец. за кн.: **Каратыгина, Т. Ф.** Специальные библиотеки на фоне истории страны : Сб. статей и докл. – М. : Эконинформ, 2012. – 488 с. – *Посв.: Памяти моего отца, ученого-просветителя Ф. И. Каратыгина (1892 – 1957).*] / *Этиграф: „Дълъг е пътят чрез наставления, кратък и успешен – чрез примери”* – Хораций. // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 56 – 58, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Колев, Николай. „Съединението прави силата” : По повод на „История на читалище „Надежда 1869” – Велико Търново. // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 59 – 61, с ил.

[**От ред.**] 20 години катедра „Библиотекознание и масови комуникации” при Стопанския факултет на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий” : За XI нац. науч. конф. с междунар. участие „Библиотеки, четене, комуникации”, посветена на ... // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, N 3 – 4, с. 61 – 62, с ил.

Георгиева, Стела. Нова книга върху стратегиите в книгоиздаването и печатните комуникации : [Рец. за кн.: **Георгиев, Лъчезар.** Стратегически подходи в книгоиздаването и печатните комуникации. – С., 2012.] // *Издавател* (В. Търново), XIV, 2012, № 3 – 4, с. 63 – 64, с ил.

Издавател (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2

Георгиев, Лъчезар. Лисабонски силуети. // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 2 – 14, с ил. – Продължение от № 3 – 4, 2012, с. 27 – 37. – *Рез. на англ. ез.*

Кънчев, Красимир. Изкуствоведческите трудове на Дмитрий Иванович Ровински и руското и световно културно-историческо наследство : И още по дилемата

книга – електроника. // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 15 – 27, с ил. – Библиогр. на тр. на Д. Ровински, с. 22 – 27.

Поппетрова, Маргарет. Илюстрация и художествено оформяне на изданията на книгоиздателство „Хемус” (1918 – 1948). // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 28 – 35, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Куманова, Александра. Дарение на колекцията „Нестинариана” – Библиографски указател, Електронна и традиционна библиотека от 1549 документални единици (Докл. на IX Студентска науч. конф. и изложба „Информационна култура: наука – изкуство – религия” – „Information culture: science – art – religion” – София, 17.05.2013 г.). // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, N 1 – 2, с. 36 – 45, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Джажев, Атанас. Дигитализацията на книгата – огледан свят или ново битие. // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 46 – 52, с ил.

Стилиянов, Тервел. „Отворете и простете” НОМО LUDENS : [Отзив за интеракцията на УниБИТ „Бяла светлина” „ОТВОРЕТЕ И ПРОСТЕТЕ” (НОМО LUDENS) : Акад. интертекстуална аксиология към IX Студентска научна конференция „Информация – наука – култура – изкуство – религия” (17.05.2013 г.) (259 докл.: № 709 – 967; (девиз: „Знанието е сила” – „Scientia est potentia”) и XI Нац. науч. конф. с междунар. участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”, 1.11.2013 г. : Дъгата – ИГРАЕЩИЯТ ЧОВЕК (Детската поезия): 1. Св. Константин-Кирил Философ; 2. Св. Патриарх Евтимий Търновски; 3. Св. о. Паисий Хилендарски; Петко Р. Славейков; 5. Елин Пелин; 6. Дора Габе; Никола Вапцаров]. // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 53 – 54, с ил.

Апостолова, Боряна. Поетика на „Житие и страдания грешнаго Софрония” на Св. епископ Софроний Врачански : Жанрови особености. // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 55 – 56. – *Рез. на англ. ез.*

Димитров, Слави и др. Миланският едикт – 313 година : 1700 г. духовно единение : По лекцията на ерудита Иван Теофилов, представена в УниБИТ на 15.03.2013 г. / С. Димитров, Е. Атанасова. // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 57 – 60. – *Рез. на англ. ез.*

Златева, Минка. Да общуваме, не само да комуникираме : [Рец. за кн.: **Парижкова, Любомира.** Общуване vs. Комуникация. – С., 2013.] // *Издавател* (В. Търново), XV, 2013, № 1 – 2, с. 61 – 62, с ил.

Георгиева, Стела. Изследване за книгата и печатните комуникации : [Рец. за кн.: **Георгиев,**

Лъчезар. Книгоиздаване и печатни комуникации. – В. Търново, 2013.] // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 1-2, с. 63 – 64, с ил.

Издател (В. Търново), XV, 2013, № 3-4

[От ред.] За XVI Национален фестивал на детската книга – Сливен, 7 – 9.05.2014; За 125-годишнината на Регионална библиотека „Любен Каравелов“ : Юбил. науч. конф., посв. на 185 г. от рождението и 135 г. от смъртта на нейния патрон; За Търновската държава на Духа : Десети юбил. междунар. симпозиум на Научноизслед. ц-р Търновска книжовна школа, посв. на 50-год. на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий и на 650-год. от Успението на преподобния Теодосий Търновски” – В. Търново, 17 – 19.10.2013; Проф. дпн Александра Куманова – академик. // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 3 – 4, с. 2.

Георгиев, Лъчезар и др. Издателската и печатарската дейност на Любен Каравелов между 1868 – 1878 г. в мемоарно-документални и книговедски източници / Л. Георгиев, Стела В. Георгиева. // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 3 – 4, с. 3 – 21. – *Рез. на англ. ез.*

Куманова, Александра. Из Академическото слово на ... Александра Куманова по случай избирането ѝ за академик [5.03.2014 г., Год. събрание, посв. на 20-год. юбилей на секция „Библиотекознание” на Междунар. Акад. по информатизация при ООН]. // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 3 – 4, с. 22, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Куманова, Александра. Инфосфера (информационно пространство – информационна среда) : Из Акад. слово на А. Куманова по случай избирането ѝ за академик на Междунар. акад. по информатизация (МАИ) при ООН (М., 27.12.2013 г.), произнесено на Год. събрание (М., 5.03.2014 г.), посв. на 20-год. юбилей на секция „Библиотекознание” на МАИ в рамките на Академичните четения. // *Издател* (В. Търново), XV, № 3 – 4, 2013, с. 22 – 26, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Стоянова, Диана. Знаниеви компоненти на нестинарската обредност – съвременна интерпретация. // *Издател* (В. Търново), XV, № 3 – 4, 2013, с. 27 – 31.

Николов, Георги. „Свобода и правда” : [Рец. за кн.: Добрев, Т. Свобода и правда. – С., 1930.] // *Издател* (В. Търново), XV, № 3 – 4, 2013, с. 32 – 35, с ил.

Куманова, Александра. Verba magistri : Прологомена към ризома на библиосферата (Симон, К. Р.

История иностранной библиографии / Под ред. С. А. Фейгиной. – Изд. 2-е, испр. – М., 2010) ; *Посв. се на светлата памет на историка на световния библиографски процес К. Р. Симон (1887 – 1966 г.) по случай 50-год. от публикуването на неговия труд „История на чуждестранната библиография”*. // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 3 – 4, с. 36 – 48, с ил. – *Рез. на рус. и англ. ез.*

Пандулис, Андреа и др. „Отворете и простете” : [Отзив за IX Студентска науч. конф. на Студентското научно общество при УниБИТ „Информационна култура: наука – изкуство – религия” – „Information culture: science – art – religion” (девиз: „Знанието е сила” – „Scientia est potentia”) (17.05.2013 г.) (259 доклада: №№ 709 – 967). Представяне на ораторията за България „Бяла светлина” – „Отворете и простете”] / А. Пандулис, М. Караджинова ; *Емиграф*: „Res, non verba – Дела, а не думи”. // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 3 – 4, с. 49 – 52. – *Рез. на англ. ез.*

Куманова, Александра. Синопис на мениджмънта, маркетинга, правото и педагогиката на библиотечно-информационната дейност (Проблеми на планировката на библиотекознанието и библиотечното дело през XXI в.) : [Рец. за кн.: Клоев, В. К. Организационно-економически аспекти библиотечно-информационной деятельности : Системный подход : Сб. избр. тр. / Сост. М. П. Захаренко. – М., 2013. – (CD ROM)] / *Емиграф*: „Dies diem docet.” – Публий Сир. // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 3 – 4, с. 53 – 58, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

Бенин, Никола. „На брега на Лисабон” от Лъчезар Георгиев и/или пребиваване в пространството на един културен свят : [Рец. за кн.: Георгиев, Л. На брега на Лисабон. – С., 2014.] // *Издател* (В. Търново), XV, 3 – 4, 2013, с. 59 – 62.

Симова, Полина. Панорама на българския национален литературен космос : [Рец. за кн.: Куманова, А. и др. Златна христоматия на България : Кн. I. Оратория : Аналитико-синтетична архитектоника на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универсален информ. модел) : Учебно пособие по морфология на академичното текстописане : „Бяла светлина” (Lux alba) : Оратория за България : Божествен флорилегиум – Идилiehen триптих : [1 – 3] / А. Куманова, Н. Василев. – С., 2013.] // *Издател* (В. Търново), XV, 2013, № 3 – 4, с. 63 – 64, с ил. – *Рез. на англ. ез.*

ЗА ХУМАНИТАРНАТА БИБЛИОГРАФИЯ И ЗА ИНФОРМАЦИОННАТА СРЕДА – НА МЕЖДУНАРОДЕН НАУЧЕН ФОРУМ

ON THE HUMANITARIAN BIBLIOGRAPHY AND ON THE INFORMATION ENVIRONMENT – AT INTERNATIONAL SCIENTIFIC FORUM

About the presentation on the International scientific conference „Regular library and information education” of the Saint Petersburg state institute of culture (Saint Petersburg, 17-18 March 2016) of a main plenary report by Prof. DSc Alexandra Kumanova „Bibliographic integral of the teaching of bibliography (Genesis of the universal bibliography)”.

Key words: general bibliography – humanitarian bibliography – Genesis of the universal bibliography (III c. BC – XXI c.) – rhizome-reticular conception of Prof. Alexandra Kumanova, Dr. Habil, at international forum

На състоялата се Международна научна конференция „Постоянно библиотечно-информационно образование” в Санктпетербургския държавен институт по култура (СПДИК) (Санкт Петербург, 17 – 18 март 2016 г.) на тема „Идеите на учителите в преподавателската дейност на училищата” бе представен от проф. д.п.н. Александра Куманова основен пленарен доклад „Библиографоведският интеграл на преподаването по библиография. (Генезис на световната универсална библиография)”. Това бе предизвикано от ролята на Университета по библиотечнознание и информационни технологии като методологичен център на информатизацията в България с широко международно признание.

Пред целия библиотечно-информационен елит на Русия по време на форума проф. Александра Куманова даде в синтез комплекса от понятия, битувачи в сферата на хуманитарната библиография, изхождайки от ризомноретикуларната (Ж. Делез, Ф. Гатари, У. Еко) концепция на библиографознанието, утвърждавана от нея в продължение на повече от 20 години.

Основното положение на тази концепция се заключава в това, че библиографията е III вторично-документално

равнище на широкомащабно информационно моделиране на единното и изградено от много равнища информационно пространство (= ноосферата) на установяване на връзки между света на документите и света на читателите (по долу от това равнище са разположени отразяваните чрез него равнища на фактите /I/ и равнища на първичните документи /II/; по-високо от него – рефлектиращите чрез него равнища на метасистемите /IV/ и равнища на философските картини /V/).

Хуманитарната библиография е хуманитарно-научен феномен на установяването на ретикуларни (мрежести) (А. Любищев) връзки на вторично-документалното равнище на инфосферата, а” хуманитарната библиография *по подход* (когато се прониква във формата на библиографската информация). Приведени са основанията на историографията на международната универсална библиография (Г. Шнайдер, Л.-Н. Малклес, К. Симон, А. Тейлър, И. Гудовшчикова).

Самите тези вторично-документални източници – в съответствие с концепцията „информационна среда” (С. Денчев) – представляват единен информационен фонд (1), който чрез вторично-документалната си технология (2) се намира в постоянни интеракции (3), които се структурират ризоматично на базата от ретикула, образувана от сеченията на библиографската информация: документална (а); читателска (б); дейностна (библиографска) (в); същностно-видова (библиографоведска) (г); функционална (д); съдържателна (е), а” хуманитарна библиография *по предмет*; организационна (ж).

Изведената библиографска морфология (а – б – в – г – д – е – ж), определяща генезиса на световната универсална библиография на планетата (III в. пр. н.е. – XXI в.), е структурирана ризоматично във вид на Информационна роза: Хронологически профил. Тази хронологична класификация е базирана на изследването в

единство на повече от 700 класификации на видовете библиография, библиографската информация, библиографската дейност, библиографските пособия, които битуват в над 5000 първично- и вторично-документални източника на 20 езика в продължение на XVIII – XXI в. и дават ризомно-ретикуларно построение на библиографските форми, наброяващо 1180 единици.

Намиращият се на голяма методологическа висота форум утвърди процесите на конвергенция на библиотекознанието, библиографията и книгознанието, разцъфтяващи върху синтеза на историографската и практическата почва на инфосферата като планетарен феномен.

В България се получи благодарствено писмо, отправено към проф. д.п.н. А. Куманова от Организационния комитет на форума в Санкт Петербург, в което се свидетелства за големия интерес към нейния доклад, съдействал за изработването на съвместни решения,

позволяващи оптимизацията на подготовките на кадри за библиотечно-информационните учреждения.
Издател

Илюстрации

1. Проф. д.п.н. Александра Куманова представя своя доклад на форума. В президиума са ректорът на СПДИК проф. д.и.н. А. С. Тургаев и деканът на Библиотечно-информационния факултет проф. д.п.н. В. В. Брежнева.

2. Беседа в една от почивките на форума между проф. д.ф.н. Р. С. Гиляревски, проф. д.п.н. В. В. Брежнева и проф. д.п.н. А. Куманова.

3. Паметна снимка след първата сесия на форума. Отляво до проф. д.п.н. Александра Куманова е седнала деканът на Библиотечно-информационния факултет на СПДИК проф. д.п.н. В. В. Брежнева. Зад проф. А. Куманова е изправен проф. д.ф.н. Р. С. Гиляревски. Отляво до него са проф. д.п.н. В. П. Леонов и проф. д.п.н. А. В. Соколов. Изправен в средата на втория ред е проф. д.ф.н. В. А. Петрицки. Отдясно на проф. д.ф.н. В. А. Петрицки – проф. И. Л. Линден, до нея – проф. Л. П. Москаленко.

НЕ ПО-МАЛКО ДОСТОЙНО Е ДА ОПАЗИШ ПРИДОБИТОТО, ОТ ТОВА ДА ГО СПЕЧЕЛИШ

Симеон Димитров

студент I курс УниБИТ, спец. „Печатни комуникации”

„Който сее скъдно, скъдно и ще пожъне;
а който сее щедро, щедро и ще пожъне”

(2 Кор. 9:6)

NOT LESS WORTHY IS TO KEEP THE ACQUIRED, THAN ONLY TO GAIN IT

Simeon Dimitrov

Student 1st year of the subject Printed communications – SULSIT (conference leader)

Prospect of the carried out in the Doors open day on 20 May 2016 of the traditional 12th Student scientific conference and exhibition of the University of library studies and information technologies *Information, knowledge, civilization – the road of the Mankind* (motto: *Nec minor est virtus, quam quaerere, parta tueri* – not less worthy is to keep the acquired, than only to gain it) (365 reports: NN 1400-1765, presented by 346 students, 4 doctoral students and 8 scholars of SULSIT; 3 librarians, 1 students at Sofia university, participating in the conference in three sections and nine round tables).

Key words: University of library studies and information technologies – Doors open day – 12th Student scientific conference and exhibition (20 may 2016)

Проведената на 20 май 2016 г. на Деня на Отворените врати на университета традиционна XII Студентска научна конференция и изложба на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ – до 30.09.2010 г.: СВУБИТ) „Информация, знание, цивилизация – пътят на човечеството” – „Information, knowledge, civilization – the road of the Mankind” (девиз: „Не по-малко достойно е да опазиш придобитото, от това да го спечелиш” – „*Nec minor est virtus, quam quaerere, parta tueri*”) (365 доклада: NN 1400-1765, представени от 346 студенти, 4 докторанти и 8 преподаватели на УниБИТ; 3 библиотекари, 1 студент на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, участващи в конференцията в екипи и самостоятелно), принадлежи към ежегодните прегледи на научноизследователската и учебнопедагогическата аудиторна и извънаудиторна дейност на университета.

Състоящ се по традиция в Деня на отворените врати на УниБИТ, форумът бе посветен на: *24 май – национален празник на българската просвета и култура и на славянската писменост; 1100 години от Успението на св. Климент Охридски; 200 години от рождението на Екзарх Антим I; 140 години от Априлското въстание; 60 години Национална комисия на ЮНЕСКО; 65 години Държавен библиотекарски институт – УниБИТ.*

Студентското научно общество (СНО) на УниБИТ е инициаторът и двигателят, осъществяващ конференциите, на които студентите докладват своите научни изследвания.

През годините водещи са следните теми на поредните студентски научни форуми:

I (17.10.2005 г.): „Професионална реализация – XXI век” – „Vocational realization – XXI century” (9 докл.: NN 1 – 9);

II (19.05.2006 г.): „Информационно разнообразие на света” – „Information diversity of the world” (57 докл.: NN 10-66);

III (18.05.2007 г.): „От информация към знание” – „From information to knowledge” (139 докл.: NN 67-205);

IV (16.05.2008 г.): „Информация – личност – знание” – „Information – person – knowledge” (85 докл.: NN 206-290 – 289-374);

V (22.05.2009 г.): „Информация – ценности – общество” – „Information – values – society” (86 докл.: NN 375-460);

VI (21.05.2010 г.): „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” – „Information: Universality and freedom – choice, access, transparency” (76 докл.: NN 461-536);

VII (20.05.2011 г.): „Информацията – фактор, мисия, истина” – „The information – factor, mission, truth” (73 докл.: NN 537-609);

VIII (18.05.2012 г.): „Информация – комуникация – познание” – „Information – communication – knowledge” (94 докл.: NN 615-708);

IX (17.05.2013 г.): „Информационна култура: наука – изкуство – религия” – „Information culture: science – art – religion” (259 доклада: NN 709-967);

X (16.05.2014 г.): „Информация – творчество – синтез” – „Information – creation – synthesis” (92 доклада: №№ 968-1058);

XI (22.05.2015 г.): „Магистрала на цивилизацията – информация, знание, памет” – „Highways of the Civilization – information, knowledge, memory” (девиз: „Учим не за училището, а за живота” – „Non scholae, sed vitae discimus” (22.05.2015 г.) (340 доклада: NN 1059-1399).

Данните за разпределяне на студентските изследвания по системно отчитан комплекс от критерии (интердисциплинарни изследвания; актуални теми на съвременето; историко-културни проучвания; изследване на традиционно и електронно публикувани издания) са детайлно представени в: Табл.: СТРАТИФИКАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА НА СТУДЕНТСКОТО НАУЧНО ОБЩЕСТВО (СНО) НА УНИБИТ ПО I–XII СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ (2005–2016 г.).

Академичната интертекстуална аксиология „ДА СЕ НАРЕЧЕШ БОЛГАРИН“ (НОМО SCRIBENS) беше поднесена от СНО на УниБИТ в началото на форума. Сцената как св. о. Паисий Хилендарски е вгълбен над ръкописа на „История славяноболгарская ...“, бе показана пред лицето на цялата наша академична общественост, политици, дипломати, видни интелектуалци и духовния елит на страната. Студентите пресъздадоха явяващите се пред зора на йеромонаха дейци на историята: хан Крум, св. Княз Борис – Михаил Покръстител, цар Симеон Велики, Св. Константин – Кирил Философ, св. архиепископ Методий, Екзарх Йосиф, Георги С. Раковски, Васил Левски, Христо Ботев, Райна Княгиня... Вплъщаващият образа на йеромонаха беше надвесен над преписа на „История славяноболгарская ...“, направен от членовете на СНО при УниБИТ. Самата академична сцена е част от ораторията за България „Бяла светлина“, създадена от проф. д.п.н. Александра Куманова и ас. д-р Николай Василев. Посочените два автори са и режисьори на форума.

В края на интеракцията студентите поднесоха на ректора на УниБИТ, проф. д.ик.н. Стоян Денчев, библиографски указател във вид на свитък от описанията на 1725 техни публикации, направени в универсалния и специализирания периодичен печат. В своето приветствено слово към форума по времето на Първото пленарно заседание ректорът на УниБИТ – проф. д.ик.н. Стоян Денчев, се обърна към студентите с думите: **„На добър час по тръпливия път на човешката цивилизация, в която вие също ще имате и вече имате – чрез форуми като настоящия – своя скромнен, но в същото време безценен принос!“**

Много бяха поздравителните адреси към форума. С особено внимание аудиторията изслуша поздравленията на министър-председателя на Република България Бойко Борисов, председателя на Централния кооперативен съюз д.ик.н. Петър Стефанов, председателя на Синдиката на българските учители д.ик.н. Янка Такева, директора на Централната библиотека на Българската академия на науките Силвия Найденова, директора на Столична библиотека д-р Юлия Цинзова, директора на Народна библиотека „Иван Вазов“ Димитър Минев...

Слово – поздравление към УниБИТ и неговите студенти, произнесе консултантът на университета по аспектите на трансмисията на северния соларен култ към Иран, Мала Азия и Балканския полуостров *доцент* по персийска литература и култура в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, доктор *Иво Панов* – ръководител на специалност „Иранистика“ от създаването ѝ през 1993 г., преподавател по персийски език и различни иранистични дисциплини и в Нов български университет, Бургаски свободен университет, Академията на министерство на вътрешните работи.

Експерти на форума бяха водещи изследователи на информатизацията в България.

Професор д.п.н. Александра Куманова – ръководител на СНО при УниБИТ каза: *„Две творби на монументалната живопис вдъхновяват преподавателите, съвместно работещи със СНО: платното на Васил Стоилов „Българската Мадона (Памет)“ и фреската на Рафаело Санцио „Атинската школа“. Развивайки сертифицираните умения на студентите чрез методологията „учене чрез правене“ („learning by doing“) и творческия синтез „учене чрез писане“ („learning by writing“), педагогиката на СНО при УниБИТ извежда учебния и научноизследователския процес на студентите до дидактиката на отвореното учене („open learning“), при което хората са в състояние да учат самостоятелно, по неструктуриран маниер, по теми, които ги интересуват (т.е. създават се трайни интереси към научноизследователска работа по ключови проблеми на съвременето и миналото). В тази връзка е важен фактът, че всички преподаватели в УниБИТ, които от 2005 г. – времето на създаването на СНО – са били студенти на университета, са направили първите си научни публикации именно като членове на СНО на вуза.“*

Професор д.п.н. Александра Куманова поднесе на Ректора на УниБИТ проф. д.ик.н. Стоян Денчев за Библиотечно-информационния център на университета дарение – електронна библиотека *ARYANIKА* от 167 номерирани единици (по трансмисия на северния соларен култ към земите на Иран, Мала Азия и Балканския полуостров): каталог, показалци, ценни издания и ксерокопия на документални източници, направени в чуждестранни библиотеки (Вторично-докум. база на изд.: Арианика : Експедиция във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал : Центрове на праевроп. цивилизация в Русия : Протоарии и праславяни : Културолог – феноменолог: декодиране на митолог, ист. и лингвист. пл. : Уч. пособие по дисциплината „Нестинарство : Информ. кодове на култ. наследство“ / С. Денчев ... [и др.]. ; Науч. ред. Н. Яръмов ... [и др.]. ; Библиогр. ред. Д. Ралева, М. Максимова; Рец. А. Субето ... [и др.]. – София : За буквите – О писменехъ, 2016. – 208 с. : с ил. – (Факлоносци ; XV). – Други авт.: А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев ; Други ред.: М. Куманов, И. Теофилов ; Други рец.: В. Митко, В. Ключев, И. Петева, В. Велев. – Списък на ил. ; Списък на съкр. – Библиогр.: с. 127 – 135. – Именен показалец.

В единна ризомно-ретикуларна структура на информацията – методологията, която е водеща в научноизследователската продукция на СНО, – изследванията на студентите са позиционирани в техните ежегодни – вече единайсети на брой – тома на *„Трудове на СНО при УниБИТ“*.

Студентските изследвания принципно са разработени с цел да бъдат въведени в ризомата на *„Трудове на СНО при УниБИТ“* и така да демонстрират силата на ризомно-ретикуларната методология.

Основна тема тук е ПРОБЛЕМЪТ ЗА ЦЕННОСТНИЯ ГЕНОМ НА БЪЛГАРСКАТА ДУХОВНОСТ КАТО ЧАСТ ОТ УНИВЕРСАЛНИЯ ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН МОДЕЛ.

В структурирането на система от монографични издания – основно учебни пособия – са консолидирани усилията на СНО. Това са поредните книги на серия

„Факлоносци” – вече 15 на брой. Важно е да се изтъкне, че отбелязаните монографични издания поставят и методология за студентските изследвания.

От СНО на УниБИТ е създадена серия от електронни библиотеки:

– *ETIMOLOGICA* (на база на „Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност” – том III на „Трудове на СНО при УниБИТ”; тук са конфигурирани семантични вериги от термини и понятия: 13 000 на английски – руски – български; 13 000 на руски – български – английски; 13 000 на български – английски – руски; общо 39 000 триезични вериги на термини и понятия) (№№ 615 – 635);

– *PAISIADA* (в процеса на моделирането е включена създадената за учебни цели монография – кн. II на серията „Факлоносци” „Свети отец Паисий Хилендарски. История славяноболгарская ... : Информационен код на българската книжовност и литература”, която представлява сигнифициран препис на знаменития първоизточник; в изданието е систематизиран тезаурус на езика на атонския йеромонах: 1019 съществителни имена; 853 причастия; 451 глаголи; 750 прилагателни имена; 121 местоимения; 203 числителни имена; 277 неизменяеми части на речта /наречия, предлози, съюзи, частици/; 151 думи, изписани с главни букви) (№№ 685 – 700) – томе I – VIII на „Трудове на СНО при УниБИТ”;

– *HUMANITARIANA* (на база на систематизирани в хронологичен порядък по годините на живота на авторите са интерпретирани 160 философско-научни картини на човека, представени в електронното пространство на английски, руски и български език /общо 480 сайта/) (№№ 507 – 514) – том VI на „Трудове на СНО при УниБИТ”;

– *EVRISTIANA* (библиографиране на 495 сайта на български, руски и английски език – пълнотекстова база данни за 165 открития на човечеството, представени чрез единна периодизация: Ранни открития (35 000 г. пр. Хр. – XV в.): №№ 1 – 12; Епоха на великите географски открития (XV – XVII в.): №№ 13 – 29; Епохата на Просвещението (XVII – XVIII в.): №№ 30 – 61; Светът през XIX в.: №№ 62 – 93; Съвременният свят (XX – XXI в.): №№ 94 – 155; Науката в началото на XXI в.: №№ 156 – 165 – библиография; списък на носителите на Нобелова награда мера; именен показалец) (№№ 579 – 585, 607) – том VII на „Трудове на СНО при УниБИТ”;

– *PSIHOLOGICA* (библиографиране на 240 сайта на български, руски и английски език – пълнотекстова база данни за 80 концепции за личността в психологията, представени чрез единна периодизация (Ранни открития – VII в. пр. Хр. – XV в.: №№ 1 – 13; 32; Велика епоха на откритията през XV – XVII в.: №№ 14 – 21; Епоха на Просвещението – XVII – XVIII в.: №№ 22 – 32; Светът през XIX в.: №№ 33 – 40; Светът през XIX – XX в.: №№ 41 – 65; Светът през XXI в.: №№ 66 – 80 – библиография; именен показалец) (№№ 608, 681) – томе VII и VIII на „Трудове на СНО при УниБИТ”;

– *NESTINARIANA* (библиографиране на 1527 източника на 20 езика по комплекса на нестинарската феноменология като пресемантизиран култ към светлината, отбрани на основата на работата с международните универсални библиографски указатели и традиционните библиотечни каталози в България, Русия, Италия, Турция

и Иран по концепцията на информационната карта на нестинарството (научно-документалния филм „Пътят на времето” – DVD, 2007; 2008 – версии на бълг., рус., англ. ез.) (№№ 107, 168, 287, 315, 346, 366 – 370, 451 – 453, 525, 526, 530, 532, 575, 604, 683; създадена е за учебни цели монография (историография, библиографски указател, фотомонография) „Нестинариана” – кн. III, XII и XIII на серията „Факлоносци” на български, руски и английски ез.) – томе I – X на „Трудове на СНО при УниБИТ” (продуктът е финализиран чрез структуриране на учебни пособия по темата на български, руски и английски език);

– *ANTOLOGICA* (на основата на система от историографски, библиографски и антологични източници са отбрани 40 от над 400 антологии – фундамент за създаване на хипертекст на антологичния модел на българската литература – от „Симеоновия сборник” /X в./ до XXI в.) (№№ 636 – 676; 709 – 967) – томе VIII и IX на „Трудове на СНО при УниБИТ” (на базата на описания фундамент е структурирана първата в историята антология на българската изящна словесност от IX до XXI в.).

Форумите на СНО на УниБИТ имат постоянна структура – три секции: Библиотекознание, библиография, книгознание; Информационни технологии; Културно-историческо наследство. Основното ядро от докладите, представени на XII Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ, е структурирано от целта на форума – да съдейства за изграждането на цялостна синтезирана представа за творчеството на СНО като акцентът е поставен върху рецензирането на учебната литература на УниБИТ, въведена в електронното пространство през сайта на университета.

Този форум продължава подетото рецензиране на X – XI Студентски научна конференция и изложба на УниБИТ (на: „Трудове на СНО при УниБИТ” – томе I – IX (№№ 968 – 990); учебника „Апостоли на инфосферата” (№№ 991 – 992, 995); създадената за учебни цели монография – кн. II на серията „Факлоносци” „Свети отец Паисий Хилендарски. История славяноболгарская ...: Информационен код на българската книжовност и литература” (№№ 993 – 995); „Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност” – том III на „Трудове на СНО при УниБИТ” (№№ 996 – 997); създадената за учебни цели монография (историография, библиографски указател, фотомонография) „Нестинариана” – кн. III на серията „Факлоносци” – томе I – X на „Трудове на СНО при УниБИТ” (№№ 998 – 1000); учебника „Ризома на инфосферата” (№№ 1001 – 1028); учебното пособие „Златна христоматия на България. Кн. I. Оратория” (№№ 1059 – 1301).

Работата на трите секции на XII Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ бе концентрирана в дейността на девет проблемни кръгли маси. По време на второто Пленарно заседание на форума бе отчетена не само работата на отделните секции и кръгли маси, но и определенията, дадени от студентите за най-добра интерпретация на феномена „цивилизация”. От тези определения 16 бяха излъчени за най-добри и за публикация. С феноменологичното обобщение за цивилизацията – диалога между проф. д.п.н. Александра Куманова и ас. д-р Николай Василев – завърши форумът.

**WORKS WRITTEN FAR FROM BULGARIA
 СПОМЕНИ С БЪДЕЩ АДРЕС...**
Георги Н. Николов
MEMORIES WITH A FUTURE ADDRESS ...
Georgi N. Nikolov
Продължение от брой 1, 2015

След политическия вододел на 1989 г. българската диаспора неимоверно се увеличи. Тя впечатлява както с мащабния брой люде, така и с националната си памет, с обществени и културни изяви. А също – с доказани специалисти в областта на политиката, икономиката, духовността на съответната страна. Самоопределящи се като българи – второ, трето, четвърто поколение. Но... българи. Под перата на част от тях са създадени, създават се и сега, книги с висока художествена стойност. Този процес започва в лоното на земляческите дружества в Латинска Америка, САЩ, Европа, Австралия. Компактни структури, отворени за интеграционните процеси на съвременното си с държавата, където пускат корени. И грижливо пазещи спомена за България с фолклор, история, лични житейски спомени и надежди. В XX в., едновременно с периодичния български печат, се появяват и книги. Някои от създателите им са забравени и непревеждани у нас. Други остават встрани от полезрението на литературната история. Нека споменем, заедно с популярните Борис Шивачев, Матвей Вълев, Страшимир Кринчев, още Самуил Стрезов, Марио Несторов, Стефан Кинчев, Ана-Мария Митков, Мара Тодоров, Стоян Данев, Тодор Ценков и т.н. Изключително интересни са процесите на преливане на български творчески имена от Бесарабия в румънската литература. И страниците на “румънските” български писатели – Йоан Сулаков, Киро Нанов, Стоян Тудор, Панайот Станчов-Черна, Мария Радианов, Антон Лебанов, Васил Агура, Ана Булгаре, Никифор Крайник, Йон Добри, Владимир Каварнали... Не ще се спираме на творците ни в пределите на бившия СССР – тема, сама по себе си мащабна. Но нека не отминаваме Димитър Марков, Никола Фуклев, Александър Власов, Иван Гедиков, Иван Мавроди, Георгий Журжер... Нека не пропускаме също Божен Олсомер от Швейцария и се върнем в съвременното, защото... Защото отдавна е възможно съвременни български автори да пребивават в родината и тук да печатат книгите си. Като разбира

се, печатат и в странство. Някои са обединени в Съюз на българските писатели в САЩ и по света със седалище Чикаго. Носители на достойни награди са Виктория Забуковец, Николай Левков, Василка Хаджипапа, Тончо Карабулков, Мона Чобан, Илко Минев, Людмила Билярска, Христина Панджаридис – всички не можем да изредим. Популяризирането им предстои, като на литературната сцена блясват все по-нови, млади имена. Но думата ни е за друго: че писмовната продукция на сънародниците ни има правото на свое място в литературната ни история. Със свой обособен, самостоятелен *Център на българската книга по света* със седалище тук, у нас. Той трябва да се превърне в информационна банка за литературната продукция на български писатели, трайно живеещи в чужбина. Да поддържа контакти с тях. Да получава и съхранява книгите им, биографичните им данни, снимки, отзиви на световния печат за изреченото от гения им. Да организира творчески представления и да популяризира новоизлезлите книги. Да има свой статут, културна програма и самостоятелност на работата си. Свой архив и библиотечен фонд. С възможности за кинозаснемане и техническо обезпечаване и за интелектуален обмен с диаспората. Към него да се роди литературен музей и поне веднъж годишно да излиза печатен бюлетин – какво е публикувано, къде, какво е свършил *Центърът*, с кого и т.н. Иначе казано – става дума за националната ни памет по света, която трябва да се съхранява без прекъсване и паузи. Защото епизодичните дарения на свои творби, които правят писателите на библиотеки у нас и случайните представления на отделни имена, са вид мероприятияност, а тя се забравя. Това не трябва да се допуска – паметта не е стока и не може да се купи. Да се загърбва пък е морално престъпление. Тук е мястото на българските държавни институции: Президентство, МВнР, Министерство на културата, Министерство на образованието, Държавната агенция за българите в чужбина... Но кой и как да ги направи съпричастни? Още през 2013 г. до президента Росен Плевнелиев бе изпратено писмо в подкрепа на идеята, подписано от наши творци, общественици и председатели на фондации от Кипър, Франция, САЩ, Австрия, Англия, Канада, Колумбия, Австралия. Очаквано, никакъв ответен отговор не бе получен. Подобни писма са пращани и до посочените по-горе институции, със същия резултат. Живеем в дни на размиване на националните ни ценности и българска идентичност. На откровена инвазия отвън, с която трудно се справяме поради инертност и безгръбначно чуждопоклон-

ство. Литературата, създавана от български пера в странство, е сериозна част от културата ни в различни времена и епохи. Нека припомним, че и повечето книги на възрожденците ни са родени именно така. Трябва да познаваме литературното ни богатство по света, а идеята за *Център* визира точно такова начинание на ползу роду. Стига сме слушали удобнички мантри, че пари няма. Че в голямото европейско семейство националният елемент, в художествен план също, отстъпва пред глобални неолиберални идеи. Стига платена имитация на дейност из комисии и агенции. Стига чиновническо бездушие без край. Може би на финала трябва да споменем още една идея: изграждането и на *Национален музей на българската емиграция*. Самостоятелен. Обособен. С широко отворени врати за нови и нови експонати. Емиграцията у нас все някога ще приключи. Когато и последният млад човек, уморен от безработица, липсващо бъдеще, празни надежди, политическа демагогия и загърбване като личност, поеме пътя на неизвестното... А след това у нас – какво? Потоп ли, що ли? Все е по-добре от нищото...

Калина Томова – САЩ

ИМАШЕ ЧОВЕК...

Имаше човек,
 “здравей” с когото можех да си кажа винаги,
 когато мрак сковеше делника ми труден.
 Имаше човек,
 към който мисъл устремях в мигове,
 когато в длани ме трошеше и преразваше ме
 скуката.
 Имаше човек,
 за който смятах, че съм някаква потайност,
 спусната от космоса в частица от живота му.
 Имаше човек,
 с когото можех да мечтая до безкрайност,
 да обсъждам абсурдността на времето и да
 говоря.

Имаше човек...
 Изчезна като облак тих. Стопи се в
 необятното
 пространство от вселени – черни, чужди,
 изолирани.
 Имаше човек,

за който ще се моля да пребъдне чрез
 мечтите си
 и да не затваря плътно тънката врата
 на крехкото приятелство,
 което тайничко, без предисловия и без
 условия
 е посетило босоного,
 тихо и на пръсти дните му.

Имаше човек...
 Дано успее някак си да съхрани следите му!

НОСТАЛГИЯ

Ношна светкавица. Тътен прорязва небето.
 Ехото жалостно тръгва – бездомник в
 нощта.
 Малки светулки кръжат до несвяст над
 пътеките.
 Тревата ухае, пропита с непонятна тъга.

Чужд континент. Непознати човешки
 порядки.
 Изпразнени улици. Зад прозорците –
 тайнствен живот.
 Жадувам общуване, но само на птиците
 радвам се.
 Говоря с дърветата. И мечтая – за роден
 простор.

Гърми... И накъсва на дребно душата ми.
 Парчета от нея прелитат – като птици в
 нощта.
 Дъждът е наблизно. Но дали ще измие той
 раните?
 Едва ли! Дълбоки са, трябва им много вода.

Светът се смалява. Едва ли не, влиза ми в
 дланите.
 Дали да го грабна и здраво да стисна юмрук?
 А после, да пускам по малко от него през
 палеца,
 докато намеря към себе си правия път?

Мълчи тишината. Небето отдавна помръкна.
 Последни светулки прелитат в самотен
 захлас.

Отмина дъждът, недостигнал до прага ми,
някъде...
А пустите улици броят само светли петна.
Да, само на лампите светлите дири
пресичат се
с тъмните сенки на стари дървета в нощта.
Това е... Самогна реална илюзия!
Една много приказна, но фалшива за жалост,
мечта...

Цветан Бошев – ЮАР

РЕТРО ТАНДЕМ

Там някъде горе зад хвърлея
майка и татко седят на пластмасови тарги.
От телешки ребра и свински глави обират
плячката пенсионерска с наострени лъжици
от алпака.
Делят ни, мътни като боза, шихти от
вечност,
надраскани с крясък на есенни гарги.
И амбалажни хартии,
проснати вместо пране,
да пазят от слънчевите набези мръвката.
Великден е било, било е Рождество.
Как без най-вкусните наденички
и нетабуто на тубата с блещукащо
вино от афуз,
дето сега му викат българ, ама вече го
няма?
Такива ги мислят и ги говорят тате и мама и
още какви ли не,
там някъде горе зад хвърлея, зад шихти от
вечност.

РОДОВИ ОДИСЕИ

Праци по заран оня сладък студ над селото,
фигурки ръбати каканиже блеенето на
овците,
сякаш самият Хенри Мур в обора е
приседнал
да акушира спарените им гърла с ръцете си.

В яслите се ражда поредният креслив
Христос,
сърп ръждив прерязва пъпа му небесен;
Архимед се шура под сайванта да намери
лост;
и да го наиде, дворът ще остане
непреместен.

На баба ѝ се чува яден дядовия глас в
ясака,
попски круши брулили са циганьорите със
сопа;
той – тръгналият на гурбет и незавърнал се в
Итака;
круши са сълзите ѝ, а тя – примряла
Пенелопа.

Нечакан, аз си ида от далечната мъгла,
в която тънат хладните небостъргачи,
целувам пребрадената ѝ сребърна глава
и сядаме да си попеем и да се наплачем.

Людмила Билярска – САЩ

ЕСЕННО ПАСТОРАЛНО

Смълчано е. Като че не до вчера
кипеше по дворовете живот.
Студът напълни одаите с хора.
Изви асмата под чардака гръб.
Проскързва тъжно старата верига,
задвигила витлото на бунар.
Напълнен съд се люшва и прелива.
За миг един.
И всичко е дотам.
И тихото се вдига окадено
от пушеци към сивото небе.
Каручка пее жално в пътя черен.
Търкулва се гласеца на дете.
Пролайне куче. Вягърът изпъшква –
от голите дървета иска дан.
Под стряхата мамулитите се люшват –
надиплени във сплит като гердан.

КНИГА ЗА НЕСТИНАРСТВОТО И ИНФОРМАЦИОННИТЕ КОДОВЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

A BOOK OF THE NESTINARSTVO AND INFORMATION CODES OF THE CULTURAL HERITAGE

Арианика : Експедиция във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал : Центрове на праевропейската цивилизация в Русия : Протоарии и праславяни : Културолого-феноменологично декодиране на митологичния, историческия и лингвистичния план : Учебно пособие по дисциплината „Нестинарство : Информационни кодове на културното наследство” / С. Денчев и др. ; Науч. ред. Н. Яръмов, М. Куманов, И. Теофилов ; Библиогр. ред. Д. Ралева, М. Максимова ; Рец. А. Субето и др. – София : За буквите – О писменехъ, 2016. – 208 с. : с ил. – (Факлоносци ; XV)

Други авт.: А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев ; Други ред.: М. Куманов, И. Теофилов ; Други рец.: В. Митко, В. Ключев, И. Петева, В. Велев. – Юбил. изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на Държ. библиотекарски инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технол. – С библиогр.; Именен показалец; Списък на ил.; Списък на съкр.

Aryanica: Expedition in Vottovaara – Karelia and Arkaim – The Urals: Centres of the Proto-European civilization in Russia: Proto-Aryans and Proto-Slavs: Cultural and phenomenological decoding of the mythological, historical and linguistic approach: Manual of the subject Nestinarstvo: Information codes of the cultural heritage / S. Denchev et al. ; Sci. Ed.: N. Yaramov, M. Kumanov, I. Teofilov ; Bibliogr. Ed.: D. Raleva, M. Maksimova ; Rev.: A. Subetto et al. – Sofia: Za bukвите – O pismeneh, 2016. – 208 p. : ill.

– (Torchbearers ; 15) Other authors: A. Kumanova, N. Kazanski, N. Vasilev ; Other Eds.: M. Kumanov, I. Teofilov ; Other Rev.: V. Mitko, V. Klyuev, I. Peteva, V. Velev. – Jubilee edition, dedicated to the 70-anniversary of UNESCO and to the 65-anniversary of the State Library Training Institute – today: University of Library Studies and Information Technologies. – References ; Index of names ; List of ill. ; List of abbr. – In Bulg.

The *First Bulgarian scientific expedition in Vottovaara – Karelia and Arkaim – the Urals* was realized in August 2015 by the University of Library Studies and Information Technologies and Bulgarian Academy of Sciences under the auspices of International Informatization Academy at UN, Arctic Academy of Sciences and Noospheric Academy of Sciences in Russia. In the Ural region the mission was carried out under the auspices of the Governor of Chelyabinsk province of the Russian Federation Boris Alexandrovich Dubrovskiy.

The goal of the expedition was to trace the transmission of the Solar cult on the recently found archeological artifacts – in the Vottovaara Mountain in Karelia and in the Historical Cultural Reserve *Arkaim* in the Southern Urals, Russia.

Key words: First Bulgarian scientific mission in Vottovaara – Karelia and Arkaim – the Urals (2015) – Proto-Aryans and Proto-Slavs: cultural and phenomenological decoding of mythological, historical and linguistic approach.

През август 2015 г. от Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) и Българската академия на науките (БАН) под патронажа на Международната академия по информатизация при ООН, Арктическата Академия на науките и Ноосферната обществена Академия на науките в Русия се осъществи *Първата българска научна експедиция във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал*. В отсечката по Урал експедицията се проведе и под патронажа на губернатора на Челябинска област на Руската Федерация Борис Александрович Дубровски.

Целта на експедицията бе да се проследи трансмисията на соларния култ по новооткрити археологически следи – по планината *Воттоваара* в Карелия, Русия и историко-културния резерват „*Аркаим*” в Южен Урал, Русия.

ПЪТЯТ КЪМ СЕДЕМТЕ НЕБЕСА

„ПЕЧАТАРЯТ“ НА СИЛВИЯ ТОМОВА

Добринa Топалова

THE ROAD TO THE SEVEN HEAVENS

“THE PRINTER” BY SILVIA TOMOVA

Dobrina Topalova

The prose of Sylvia Tomova doesn't leave the reader in the comfort of cultural cliché and popular mythology of civilization. In "Titus from Nikomedia" she dared to replace a classic question, born around the body idealized mythology - what gives us Christianity - with another, unexpected question - What it took?

And in "The Printer" she continues to ask unexpected questions, to choose surprising perspectives, looking under the hoods of myths unclarified of cultural inertia. And in "The Printer" the narrative easily leaving Bulgarian borders, The Balkan world, gets to the heart of Europe. Silvia Tomova has taste to universal themes.

At the core of her story is always the meeting of the worlds, religions, civilizations between “here” and “beyond”. These meetings give birth to quakes, provide historical attractiveness of the story, but also challenge the people - not to seek out but at herself answers, moral principles, way.

Keywords: The Printer, Yakov Krajkov, Novel, Venice, story

През 1566 г. българинът Яков Крайков купува печатарско ателие във Венеция, отлива си собствен шрифт и вместо да печели добре от популярни издания, за които по това време Републиката предлага добър пазар, впряга всички свои таланти и сили, за да издава богослужбени книги за българи и сърби в поробените земи. Днешните българи не знаят името му. В колективното съзнание така нареченият среднобългарски период на българската книжнина и култура е запомнен като поддържащ, а имената на книжовниците остават в клишето „и други“. Какво става в българската култура век преди „Абагар“, два века преди Паисий – българската историческа проза някак пропуска появата на печатната книга, революция, която променя света. В новия си роман Силвия Томова представя делото на *печатаря-първопроходец, една културна героиня, която не е пресъздавана в българската литература*. Романът среща читателя с един удивителен българин и изтръгва от забравата името му, достойно за най-предната редица на българските будители. Дори само като *културен жест с компенсирателна функция* той заслужава уважение, но това далеч не е единственото му достойнство.

За Яков Крайков се знае твърде малко. Тогава, какви възможности стоят пред писателя, който

избира да разкаже историята му? Силвия Томова провокира културната навичност по отношение на книжовника от среднобългарския период. Ако не сте готови да видите един българин от XVI век като ярка ренесансова личност, облечен по последна европейска мода, като стратег в бизнеса, като артист и бохем, който служи на народа си и в същото време обича с цялото си сърце красива куртизанка, спестете си тази книга.

Прозата на Силвия Томова не оставя читателя в комфорта на културното клише и популярната митология на цивилизацията. В „Тит от Никомедия“ тя се осмели да подмени един класически въпрос, родил цял корпус идеализираща митология – какво ни даде християнството – с друг, неочакван въпрос – а какво ни отне? И в „Печатарят“ продължава да задава неочаквани въпроси, да избира изненадващи гледни точки, да търси под качулките на митовите неосветленото от културната инерция. И в „Печатарят“ повествованието с лекота напуска българските граници, балканския свят, стига до сърцето на Европа. Силвия Томова има вкус към универсални сюжети. В ядрото на историите ѝ винаги е срещата на светове, религии, цивилизации, между тук и отвъд. Тези срещи раждат трусове, осигурят историческата атрактивност на сюжета,

но и отправят предизвикателство към човека – да потърси не навън, а у себе си отговори, устои, път.

Житетският път на героя функционира в романа като метафора на пътя на книгата, трансформацията в културата на четенето-писането. Представя преписваческата традиция и гутенберговата преса като *знаци на две културни епохи* – на Средновековието и Ренесанса. Този преход героят преживява в най-буквалния смисъл – от Яков четеца, през Яков преписвача до Яков печатаря. Но темата не се ограничава само в историческата рамка на епохата, а непрекъснато заявява целия си *цивилизационен потенциал* и се измъква от идеологическите маркери на клишето.

Текстът е композиран чрез *непрекъснато редуване на два свята, два живота* – живота на героя във Венеция и живота му в родния край. Класическата биографична хронология се измества от *две визии за пътя*, чиито етапи са оригинално синхронизирани, за да се имплицира безкрайността на пътя, търсенето като универсален определител на духа.

Пътят в родния свят съдържа *всички елементи на приказната структура, която функционира като скрит език*, представя биографичната линия като образец за инициационен растеж, поддържа силова сплав между универсално и индивидуално, за да разкаже *една вечна история в уникална версия*. Пътят отвежда героя в манастира и за пръв път в българската проза се появява *версия на манастирския свят от XVI век*. Два примера от класиката на историческата ни проза представят пространството на манастира два века по-рано и два века по-късно – „Антихрист“ на Е. Станев и „Хилендарския монах“ на Д. Талев. Едно от безспорните достойнства на романа е в това, че Силвия Томова следва *най-високата мяра на българската проза в този тематичен обхват*. Манастирският свят и човекът в расо остават далеч от идеализиращите обработки в рамките на *каноничната опозиция праведност – грях*. Създаден е колективен образ, но без типологично елементаризиране на човешкото, без еднолинеен рисунок на средата. Авторката търси сред монашеството пъстротата на човешкото проявление, дори у герои с епизодично присъствие.

Именно в манастирския свят Яков преживява драматичния сблъсък между *нормата и творческия си устрем, почти смазващото единство на търсенето и каноничното имитацио*. Едно безконечно наизустяване трябва да осигури доктрината: библейският архитект да бъде повтарян в

изкуството в безкрайно количество отпечатъци. Такова е и отношението към човека. Яков Крайков попада в *свят, който обожавя повторението*. Психологическият рисунок постига драматичен израз на преживяванията му: негодувание, пориви на бунт, усещане за смазващо безсмислено страдание и отчайваща самота наред с осъзнаването, че да приеме нормата, това е единственият начин да сбъдне мечтата си, да стане човек на книгите, преписвач.

В контекста на тази драматичност *фигурата на наставника се версифицира*. Монасите нито считат, че е нужно да надникнат в душата на момчето, нито се замислят да подкрепят дарбите му или да признаят успехите му с блага дума. В пространството на манастира съвета на башата свещеник към младия Яков намира все повече потвърждения: „Не търси лукавия, защото един ден ще го срещнеш и не ще го познаеш.“ Напълно противоположен е образът на Сим – един герой, обвит в тайнство, едновременно действителен, видим и за другите, но и образ на видението, изменчив в субективното преживяване на Яков, спасител, който го намира всеки път, когато се загуби по пътя. Сим в пълния смисъл на думата е *човекът на пътя*, посветител в едно пътуване, в което географските точки нямат особено значение. Поетът Сим, източният мъдрец-друговец, човекът, който знае толкова за чудото на буквите и рисуването, е проникновен и обичащ, толкова различен от познатите човешки присъствия, че Яков го мисли за ангел. *Сим е „другият“*, този, който непрекъснато разхлабва хватката на канона и развързва дарбите на Яков. У Яков и в делото му по-късно *остават и двете дири* – на средновековния език на изкуството и живата връзка между твореца и Бога, която в крайна сметка подпомага приобщаването му към ренесансовия свят и го създава като новатор.

Нарушителите на средновековната норма са посветители на Яков, които му помагат да вземе окончателно решение да не става монах. В този смисъл пътят на героя в родния свят, който започва като класическо посвещение, с отвеждането на момчето в манастира, завършва необичайно. Оказва се, че *преминаването през канона е изпитание, в което Яков запазва вярата си, но се еманципира от догмата*. Романът скрито предвестява този финал още в началото си – момчето има първата си незабравима среща със Сим, другият човек на духа и словото, преди постъпването си в манастира.

Начало на второто пътуване – във Венеция, е съдбовният момент в живота на печатаря Яков Крайков, за когото се носят легенди: откупването на правото да издава книги за християните в поробените земи. Отново духовно горене, изпитания, препятствия, за преодоляването на които е нужен бляскав ум, силен дух и устойчивост.

Този свят с пъстри карнавали, с вечните гондоли, със световна слава изглежда коренно различен от родния свят. Но романът непрекъснато обръща двата свята един към друг, провокира ги да се оглеждат един в друг, да се синхронизират в епическото време чрез общи теми, герои, мотиви. Темата за робството изскача най-неочаквано и във Венеция: сблъсъкът на Републиката с Турската империя за свободата на Крит. В ателието на Яков Крайков откриваме част от добре познатия манастирски свят в родните земи и балканската пъстрота в Грачаница. Във Венеция се разгръща темата за любовта му с Лучия, но двете съдбовни за героя пътувания в любовта са композиционно синхронизирани в текста на романа. Гласът на Сим нарежда чудния разказ за седемте небеса в поредица от срещи в българските земи, а във Венеция Яков разказва апокрифната история на Лучия, а по-късно я включва в една от книгите си. В началото на пътя си Яков благоговее пред делото на св. Кирил Философ, а във Венеция разказва на Лучия за него, включва житието му в своя книга, подобно на св. Кирил сам си изнамира буквите. Тази типична за почерка на Силвия Томова техника, *техниката на огледалата* непрекъснато елиминира еднозначността на „другото“, провокира *проникването през форма към същност*, „през“ култа към уникалното, единичното, частното откровено се стреми към универсалното, стаено под извивките на илюзията и привидността.

Името на героя придобива метафоричен смисъл в романа: Крайков – дошъл от забравените покрайнини на европейския свят, но и Яков-Израил – патриарха на дванайсетте израилтянски племена. Име-памет за могъщия огън на духа у човека, способен да преодолее всяка идея за граници: библейският Яков получил името Израил, защото дръзнал да се бори с ангел или самия Бог. И чрез името се задвижва ефектът на огледалото: чрез словото на други герои, които най-дълбоко провиждат у Яков, се напомня за инициационния смисъл на името му. Покрай легендата за името в романа се появява *мотивът за близнаците* в различни версии и огледалото отново се разлюлява. Особено интересен е ефектът по отношение на Сим. Името му е същото като на библейския патриарх, първороден син на Ной. Свещеният текст здраво об-

вързва този персонаж с представата за първия, а името Яков идва от „пета“ – библейският патриарх Яков се родил след брат си и държал петата на близнака си. Библейската нишка в имената на двамата герои имплицира едно духовно родство, „братство“. Яков непрекъснато следва Сим. В края на романа под качулката на Сим няма нищо, зейва мрак, но това не е непременно зловещ намек за смъртта – може би уроците на другия, на близнака вече са усвоени, вече не е нужно присъствието му „отвън“, защото е станал дух от духа на Яков.

Огледалото деликатно събира и „раздвоява“ образа на Яков между светеца и грешника, между монашеството и страстната любов към живота, между смирението и бунта, между греха на Кайн и Авел, между будителя Яков, до аскетизъм предан на духовната си мисия и Яков Белязания, с дивия гняв, с неутолената жажда за вино и любов. Без тази драматична, противоречива цялостност Яков Крайков не би могъл да стори делото си, за което е нужен и висок дух, но и практичност, търговски усет, гъвкавост, находчивост и железен характер в един свят, който твърде много обича парите, твърде ревниво пази завоювания статут и се конкурира с политическа безскрупулност.

Повествованието се създава с реалистичен почерк, който не се чуждее нито от мистичното, нито от приключенския штрих, нито от криминалния детайл. Яков Крайков не е светец, той е човек, който има куража да избере пътя, да следва стъпките на словото, което непрекъснато хвърля мостове между различни небеса – небесата на Стар и Нов завет, небесата на Запада и Изтока, небесата на Средновековието и Ренесанс. Затова в романа *апокрифът* за седемте небеса съединява оптиките на времената, превръща се в *притча на притчите*. Функционира като „език“, като битие, което се „оглежда“ в живота на героя. Запленена от историята за седемте небеса, Лучия съзира у Яков земното отражение на притчата: Яков Крайков възкачва небе след небе, небе след небе, небе след небе, белязан с името на Яков-Израил да създава Божията земя на словото. В последния епизод на романа Яков отново пътува: напуска Венеция, за да избяга от чумата, а в лодката на брега сякаш отново се мярка Сим. Накъде продължава пътя му – от брега на смъртта към нови брегове на спасението? Или към смъртта? Няма еднозначен отговор – отново мистери. Но у читателя остава усещането, че накъдето и да свърне лодката, пътят непременно ще продължи – към ново небе, небе след небе...

КЛЮЧЪТ ОТ КАРЕТАТА НА ПАПА КЛЕМЕНТЕ XI

Две лисабонски истории

Лъчезар Георгиев

THE KEY FROM THE CARRIAGE OF POPE CLEMENTE XI

Two stories of Lisbon

Lachezar Georgiev

The presented text is an excerpt from the prepared print book by Bulgarian writer Lachezar Georgiev Georgiev: **"Pocket stories about the way to the ocean"**. In this publication are stories from the same book. This publication includes two thematically linked short stories with a common title: **"The key from the carriage of Pope Clement The XI"** (I. **"Mission in the Museum of carriages – Lisbon"** and II. **"Meeting at Basilica Eshtrela"**). These stories were written as a result of creative travel a writer L. Georgiev to Lisbon in 2015 and 2016.

From Bulgaria arrives in Lisbon a photojournalist, he must execute a death promise of his uncle – sailor on coastal passenger cruise. The uncle saves a woman named *senhora Celeste*, which wants to shed in the ocean. In return, she handed him a medallion with the image of the Virgin Mary and The Babe Jesus Christ, long held by her kind of Portuguese nobles. A man from the Balkans should put this cross-pendant in the carriage of Pope Clement XI. The coach was given to the Portuguese King Don Joao V for baptism of his Crown Prince. The cross-pendant will unlock prosperity to Portuguese Noblemen and the beautiful *senhorita Joana*, which is the niece of *Donia Celeste*, but will bring good luck to the carrier on the cross – the Bulgarian photojournalist, who also will receive the key to your happiness. The action takes place in the newly opened Museum of carriages in Lisbon. In carrying out its mission, the Bulgarian gets help from Portugal *senor Gabriele de Sosa*. After the Bulgarian photojournalist provides photographs with the placement of the cross pendant at an undisclosed location in the carriage of Pope Clemente XI in front of the beautiful *senhorita Joana*, between two flares up unexpected sympathy that will grow in love. In the narrative, has a very long reflection on the meaning of life and the unexpected happiness.

Key words: carriage of Pope Clemente XI; Museum of carriages in Lisbon; ocean; a Bulgarian photojournalist, stories; a medallion with the image of the Virgin Mary, Basilica Eshtrela, *pasteis de nata*, Jesus Christ, Virgin of Fatima.

I. МИСИЯ В НАЦИОНАЛНИЯ МУЗЕЙ НА КАРЕТИТЕ

Из уличките на стария квартал Алфама се крият неподозирани места за отдых на лисабончани, скрити от любопитните очи на туристите. Само най-добрите познавачи и приятели на тукашната музика – фадото, могат да уцелят заведение, в каквото днес седим със *сеньор Габриеле де Соза* и на чаша тъмночервено виню тинто се наслаждаваме на самотния мургав китарист в дъното на салона. Той е облечен съвсем като онези морски пътешественици-откриватели на непознати територии и пространства, с капитанска шапка, а мотивите, които вкарва дори в изпълненията на класическа китара – менуети, бурета, фуги, носят привкус на някаква загадъчност и своеобразна

атлантическа стилистика, каквато само отличните фадо китаристи с дългогодишен опит могат да извадят от изтърканите грифове на китарите. Звукът от струните се носи като далечно ехо над вълните, блъска се мислено в кила на устремения към непознатото кораб и бавно заглъхва в стените на окиченото с фрески от също тъй пътуващи из времето и пространството каравели и фрегати. И аз още повече съм впечатлен, тъкмо съм се върнал от уморителната обиколка из салоните на Музея на морината, сиреч Националния морски музей, в чиято тишина човек може да съзре в мекия синкав здрач кораби – от епохата на първооткривателите до модерните португалски ескадри.

Със *сеньор Соза*, служител на търговското пристанище в Лисабон, сега в двуседмична отпуската, се открихме покрай моя интерес

преди няколко дни при една моя разходка из доковете в търсене на любопитни места за заснимане, които биха послужили на списанието, за което от дълги години правя фотографии с по някой кратък съпровождащ текст. А това ми е нещо като хоби, нещо като професия, успявам що-годе да обясня делника си на хиляди километри отгук; сеньор Соза съумява го да проумее от разваления ми португалски, който вече две години се опитвам да науча и все не ми се отдава напълно, за сметка на снимките, които пък излизат невероятно красиви и изразителни при това пътуване до португалската столица.

– Когато вчера се добрах до площада при манастира *Жеронимуш*, пред входа се виеше стометрова опашка от туристи и ми хрумна да се отбия в Музея на марината – отпих от чашата виню тинто, великолепното червено вино от региона на Алентежу, с което сеньор де Соза изразяваше гостоприемството си.

– В морския музей всичко можеш да видиш, от каравелите и бригантините до днешните фрегатни кораби – рече Габриеле и изпитателно ме погледна. – Но откъде този интерес?

– Чичо, който е родом от едно планинско село, е завършил морското училище във Варна и години работеше към търговския флот, сетне пое по круизите... Обиколил света, дори преди година слязъл на лисабонското пристанище. От него знам, че в деня за почивка на екипажа, когато туристите имали свободен ден за разходка из града, кръстосвал напосоки край Белем, влязъл в Музея на марината, минал по крайбрежните алеи на река Тежу, дивил се на малките докове с лъскавите яхти... Е, мир на праха му, това е било последното му посещение на музей и финал на една дълга морска кариера. В негова памет реших да се отбия...

– Бом собриню – каза сеньор Соза и също вдигна чаша в знак на одобрение, а репликата му означаваше, че съм добър племенник.

– Искал е да посети и Музея на каляските и каретите, но не му е стигнало времето, круизът трябвало да поеме вечерта по график към Рио де Жанейро – припомних последния си разговор с чичо ми. – Знаеше, че ми предстои пътуване до Лисабон и поръча, щом се озова на брега на Тежу, да разгледам необичайната колекция и...

– Разбирам – кимна сеньор Соза. – Е, утре съм на твое разположение. Но музеят вече е в нова сграда.

– Това научих и аз. Надявам се да ми я покажете!

Малко преди обед на следващия ден изчаках сеньор Габриеле пред манастира *Жеронимуш*. Качихме се на туристическа карета с още неколцина любопитни спътници. Брюнетка с дълги ботуши и кожени ръкавици опъваше поводите и подвикваше на снажния кон на име Флабий. Каретата зави преди президентската резиденция влясно край парк с паметник, шадраван и няколко палми, сетне по алея край кулата Белем, оттам жената кочияш подвикна и след рязък завой пое досами сините води на река Тежу. Отдалече естуарът на огромната река, откъдето някъде към дъното на хоризонта започваше необятната синева на Атлантика, искреше облян от слънцето в палитра от сребърни и златисти цветове. Край могъщата фигура на Христос Властителя на отвъдния бряг навлизаше, подобно на призрачно видение, ослепително бял круиз. Той вече прекоси моста „24 април“, свързащ двата бряга на многовековния град, и отмина към пристанището, а аз все още стоях с широко отворени очи и си припомнях заръките на покойния ми чичо, който в един също такъв ясен ден бе акустирал със своя туристически кораб, за да запази една тайна и една заръка. Стори ми се, че тъкмо сега от палубата на белия круиз той ми кима благосклонно и се усмихва на ентузиазма ми. След паметника на първооткривателите, загубих посоката и се окопитих едва когато

Флакий заби копита в двора на новопостроена продълговата сграда. Габриеле ми направи знак, че е време да слизаме заедно с неколцината пасажери, които също като нас се бяха запътили към касите на Музеу Насионал душ Кочис, и рече:

– Сеньор fotografo, сетих се за този ваш чичо и за неговия интерес към нашия музей. Не е ли малко странно?

– Всъщност... днешното посещение ми е завещано от него.

– Как така?

– На палубата на круиза в онзи ден преди година се разхождаха възрастна дама, която изведнъж се спуснала към перилата в опит да се хвърли. Чичо, който бил на вахта, скочил и успял да я хване. В последния миг... И не пропуснал да измърмори нещо на български... Тя пък се зарадвала, като да среща отдавна чакан гост, и докоснала в знак на благодарност ръката му.

– Каква връзка има това с нашия музей?

– Дамата била от Лисабон, а тази история станала малко преди пълният с туристи кораб да се отклони от Атлантика към естуара на река Тежу. Признала на спасителя си, че ѝ оставали само месец-два заради нелечимо заболяване и изневиделица ѝ хрумвало, че е по-добре да нахрани рибите с немощното си тяло.

– Но не е ли имала роднини? Някой да се грижи за нея?

– Внучката била с нея. Млада дама, или по-точно девойка; на нея старата жена не искала повече да бъде в тежест след това последно пътуване.

– А после?

– Щом се окопитила, възрастната дама благодарила на чичо ми. Казала му, че секунди преди края преминалият живот отново изтекъл пред очите ѝ. Преосмислила решението си и решила да изживее онова, което Бог щял да ѝ отреди, и още малко да се порадва на единствената си наследница, тъй

като провидението много рано отнело в нелепа автомобилна катастрофа родителите на момичето. А и забравила за нещо, което трябвало да свърши на финала. Затова подареният от моряка живот имал важна стойност за целия лисабонски род на дребни някогашни благородници, с чието потекло обаче се гордеели и дори пазели родословна книга за произхода на дедите си, имали честа да служат в двора на португалския крал дон Жуау V Великодушния и в епохата на кардинал дон Нуно да Куния.

– Виж ти!

– Сетне старата дама помолила чичо ми да не споменава на никого за произшествието. Свалила изящен синджир, на който бил закачен малък сребърен кръст с лика на Богородица с Младенеца в ръце, и казала – това, сеньор, е скъпа семейна вещ; принадлежала е на фамилията ни от няколко века насам. Била е подарък, осветен от папа Клементе XI, който получила далечна братовчедка на прадыдо ѝ, в качеството си на придворна дама по време на аудиенция от страна на папска делегация за кръщението на невръстния престонаследник Жозе I, син на крал дон Жуау V. В рода имало поверие, че кръстът трябва да се върне в каретата на папа Клементе XI, на видно и сигурно място, при това чрез чужденец, идващ от Балканите; тъй като потеклото на самия папа е от западния край на полуострова, по-точно Светият отец е считан за роднина на албанския герой Георги Кастриоти или по-известен като Скендербег, непримирим поборник срещу настъпващите османски войски и достоен защитник на християнските народи...

– Доста усукана история – смънка на свой ред сеньор де Соза. – Да, чел съм, че Искандер бей бил заложник на Мурад II, сменил вярата си и водил османската кавалерия, имал победи и си прославил името. Но се върнал в Албания, отрекъл се от исляма, вдигнал въстание, сключил съюз с Венеция, сетне

бил покровителстван от неаполитанските крале Фердинанд и после от Феранте I; след превземането на Константинопол пък получил благословията на папа Пий II и громил османските войски, а балканските народи пеели песни и разказвали легенди за него. С други думи, Клементе XI е имал защо да се гордее със Скендербег. Но оттогава до възкачването на папата на престола във Ватикана изтекла доста вода. А пък от смъртта на Светия отец насам също има няколко века. Затова не проумявам какво чак толкова значение има една скромна наглед сребърна верижка, макар и в добавка към нея на Божия кръст, Богородица и Младенеца?

– Съгласно поверието, след като синджирът с кръста се положи в каретата, която лисабончани считали за чудодейна, и на самия род претърпял революции, детронации, конфискации и какви ли не превратности на съдбата, най-сетне ще му потръгне, а ще отключи късмета и на изпълнителя на поличбата, своеобразна награда за усилията и старанието...

– С една дума, предсказание за чужденец, носещ щастие на един разсипан от събитията и времето дом... И благослов, то се знае. Но защо чичо ти сам не е изпълнил предреченото?

– Той все пак опитал. Още повече, че бил силно впечатлен от снимките, които възрастната дама още на круиза му показала и близо час разказвала историята на рода си. Но когато дошъл в същия ден при стария музей на каляските и каретите, вече тъкмо пренасяли експонатите в новата сграда, пред която в момента стоим. А и не успял повече да се мотае из стария Лисабон. Казано по-ясно, чичо имал броени часове, а круизът потеглял привечер... Щом разбрал, че имам път към португалската столица, решил да ме повика... После написал прощално писмо до доня Селесте в Лисабон, в което уведомявал, че моя милост ще е действителният изпълнител на нейното последно желание. Дори ми заве-

ща скромна сума за пътуването. И ето ме тук, с вас, сеньор Габриеле...

– Само че как бихте изпълнили неговата последна воля, драги ми собрино? При тези камери, охрана...

Не отвърнах. Замислих се. Извърнат към река Тежу, наблюдавах плискащите се с мек плясък в дока с белите яхти вълни, видях гърба на коня Флабий да се отдалечава с царствена походка, теглейки с лекота празната туристическа карета, и се запътих към билетните каси. Платих за двама души и поканих моя спътник да ме придружи из просторните изложбени зали на музея.

Докато изкачвахме стълбите към втория етаж, откъдето бе входът за южното крило, сеньор де Соза отново зададе въпрос, който ме накара да го погледна втренчено:

– Дори да заблудим разпоредителите и да свършиш това, което си замислил, все пак трябва да удостовериш пред португалските роднини, че именно ти си изпълнителят.

Спогледахме се. Трябваше да измислим нещо.

– ... Виж, аз много-много не хващам вяра на тези някогашни дворянски истории. В нашето глобално и объркано време, драги ми сеньор де Соза, те звучат като истински анахронизъм от далечна епоха, която ми е чужда и непонятна...

Сеньор Габриеле де Соза ме погледна укорително и прекара пръсти през прошарената си коса:

– Любезни ми сеньоре, винаги трябва да имаш упование в добрите начинания на предците, и винаги да се боиш от онези, които могат да причинят зло на ближния. Ако можеха хората да го проумеят, в света нямаше да има толкова беди и скръб. И тъй като в поверието на някогашните лисабонски благородници, нищо че не са от най-високо потекло, не намирам нищо, което би могло да навреди нито на нас двамата, нито

на тази великолепна експозиция, предлагам да продължим...

След тази уместна забележка набързо прекосихме северното крило на музея, хвърлихме по някой поглед върху каретите на доня Мария Францишка Бенедида, елегантния малък впряг на дон Педро V и още няколко возила, сетне пристъпихме към дългия салон на южното крило, където ни посрещна великолепието от подредени една зад друга колесници, дворцови и папски карети, а и возила на няколко века; на табелите пред тях успявах да разчета, че са екипажи от всякакъв калибър – да речем, тук бяха каретите на Филип II, на доня Мария Францишка де Сабоя, каляски за коронаване, лична карета на момчето престолонаследник, а и още возила на принцеси, от времето на класицизма и барока, докато в единия край на салона забелязахме истински скулптури на три двойки впрегнати коне, които теглеха огромна карета и в първия миг изглеждаха като живи под богато украсените юзди, стремета, поводи. Подадох телефона си и сеньор Соза изщрака няколко кадъра с мен, снима и себе си, после ме поведе към номер 37. Пред церемониалната италианска карета различих голям надпис на португалски: СОСНЕ ДО ПАПА КЛЕМЕНТЕ XI. Сърцето ми заби ускорено. Усещах как пулсът ми се учестява и попитах по-скоро на себе си:

– Значи, каретата, заради която пропътувах хиляди километри...

– Точно това великолепието е подарък от папа Клементе през далечната хиляда седемстотин и петнайсети за португалския крал Жуау V – отвърна сеньор Габриеле. – Символично папата изрекъл, че връчва блажените юзди с благословени песни за Светото кръщение на принц дон Жузе... Той бил смятан по право за престолонаследник, тъй като кралицата Мария-Анна Австрийска, която имала шест деца, отначало дарила

краля с момиченце, а то било бъдещата избраница на испанския крал Фернандо VI. Родила и момченце, Педру, което обаче живяло само две години. След смъртта му се родил Жузе I, щял да е дълголетник, да се ожени за Мариана-Виктория Испанска, да възстановява столицата си след голямото лисабонско земетресение от хиляда седемстотин петдесет и пета; като минеш на площада Праса ду Комерсиу, ще видиш неговата конна статуя от бронз, на този площад се намирал разрушеният от земетръса Кралски дворец... Народът наричал площада Террейру ду Пасу; до кралския паметник издигнали и Триумфалната арка, откъдето можеш да излизеш право на търговската улица Руа Аугушта...

– Все пак да се върнем при щедрия дар на папа Клементе XI!

Сеньор Соза продължи с вродената за тези случаи дори у обикновените португалци гордост:

– Върху задната kota на каретата е монтирана фигурата на момче с пламтящо сърце, което символизира обич и привързаност... Може би заради тези позабравени днес ценности е трябвало тъкмо тук да се върне и сребърният кръст с образа на Божията майка и Младенеца. При това, на точно определено за целта място.

– Да, едно чакано от няколко века завръщане. Но по каква причина чак сега и защо тъкмо на мен се пада?

– Ще трябва да си отговориш сам... Ако знаех, бих ти подсказал.

Извадих сребърния синджир и той просветна в ръката ми. Ликът на Богородица с невинното дете в ръце ми стопли дланта. Но как щях да прехвърля непосилния за мен товар, без да ме забележат разпоредителите, които зорко бдяха от неколкокото ъгъла на салона; на всичкото отгоре и камери бяха вторачили зорки очи от тавана на просторното помещение и нито едно фриволно движение

извън оградената с копринени шнулове зона не би им убягнало. И къде беше ключалката, която да поеме; не, не – по-скоро да отключи – или пък да заключи, очаквания сребърен синджир със светите образи...

– За да имам доказателство, че съм оставил тъкмо в папската карета онова, което очаква цяло родословие някогашни португалски благородници, добре ще е да снимаш всяко мое действие – отбелязах, леко извърнат към сеньор де Соза. – Огледах отвсякъде каретата и мисля, че съм близко до отговора.

– И какво откри? – сеньор Габриеле ме наблюдаваше изпитателно. – Все пак чичо ти е било редно да даде повече подробности.

– Той... Той спомена за някакво сърце, което трябва да се заключи. Не може да е друго, освен сърцето на момчето, изобразено на задната кота. А ти на всяка цена гледай да запечаташ мига...

Сеньор де Соза кимна и застана в очакване да направя нещо смислено, а наред с това и безобидно. Внезапно ме връхлетя странна мисъл; припомних си думите му и тръгнах бавно към задната част на каретата. Момчето с пламтящото сърце седеше изваяно, съвсем като живо, с благ поглед и лека усмивка, сякаш ми припомняше за някогашните немирни дни, когато тичах по брега на планинската река под къщата на родителите на майка ми, при тях бях отрасъл, всяко лято мятах въдицата и това замятане бях усвоил до съвършенство; сетне и през ваканциите в университета, а и в свободните си дни, щом поех с фотографския занаят в редакцията, продължавах да овладявам тези умения край реките, подобно на най-запалените въдичари по брега на Тежу. Това бях аз, малкият и никому неизвестен момък от далечното балканско селце. А сега, след толкова години, трябваше да си припомня тези умения, за да мога светкавично, без някой да ме забележи, да поставя сребърния синджир с лика на Божията майка и Младенеца в огненото сър-

це, което държеше момчето от каретата на папа Клементе XI. Щеше ли да се получи? И какво ще се отключи; какво ще се заключи?

Наблюдавах съсредоточен. След минута взирание открих малка пролука в леко разтвореното сърце, широка колкото да поеме поверената ми верижка и кръста със свещените ликове. Откритието ме поразя – значи това трябва да е ключът от каретата на светия отец!

Не правех нищо незаконно, и все пак усещах пулсиращата в слепоочията ми кръв. За миг си казах, че не ще успея да изпълня заръката на покойния ми чичо, който се грижеше за мен като за свой син след кончината на рано отишлите си от този свят мои родители, а щом се завърнеше от далечно плаване, идваше в къщата на дядо и баба с подарък за мен и старите. Не исках да го разочаровам, но как точно да се прицеля и да метна скъпата верижка...

По някое време усетих как сеньор де Соза стиска ръката ми и шепне:

– Време е да се стегнеш! През тези няколко минути изтича смяната на разпоредителите, забелязах как се разшаваха. Не пропускай възможността. Тъкмо ще изглежда безобидно дори и пред камерите. Ако беше взел професионалния апарат, щеше да е още по-добре, но пък ще привлечем внимание, тъй че и с мобилния ти ще запечатаме кадри. Стига да не се откажеш!

– Чакай, чакай! – плеснах се по челото и се вторачих в гладно избръснатото лице и сребреещата коса на сеньор Габриеле. – Мисля, че пропуснах нещо!

– И чак сега се сещаш? – недоволно ме изгледа сеньор де Соза, поемайки телефона от ръката ми.

– Припомних си една реплика от страна на чичо, на която при последния ни разговор не обърнах внимание.

– Какво толкова?

– Спомена, че ако в момента, когато оставям талисмана на португалските благо-

родници в каретата на светия отец, се случи нещо необичайно, да не се плаша. Така му казаха възрастната жена в онзи ден на палубата на круиза...

– Сега пък аз се замислих – сеньор Габриеле впери в мен очите си с цвят на бразилско кафе. – Все пак, каквото и да става, от мен се иска да запечатам важния миг! Дори да ни арестуват!

– Дори да ни приберат! – кимнах и му дадох кратки указания как телефонът ми най-добре прави снимки. Всъщност камерата си я биваше, боравеше с достатъчно пиксели, за да извади качествени кадри при всякакви ситуации и дори все по-често за неудобните места при снимане я ползвах вместо дигиталния фотоапарат.

Внезапно, за секунди, осветлението в продълговатия салон угасна. И в дрезгавината, процеждаща се през прозорците отвън, колоната с царствени колесници и карети засия в призрачни бледосиви и сребристи цветове. „Сега е моментът!“ – казах си и видях как сеньор де Соза следи всяко мое движение. Нямах да го разочаровам.

Протегнах се и метнах с ловко движение синджирчето с образа на Света Богородица и Младенеца в пролуката на сърцето, което момчето от задната кота на каретата държеше в ръце. Усетих как верижката и после целият талисман-символ потъват в разтвореното сърце, а сетне отворът внезапно се затвори. По-точно – заключи се! Всичко, което вършех в момента, бе сподиряно от няколко ослепителни светкавици на фотоапарата, което означаваше, че сеньор Габриеле също бе съумял навреме да запечата няколко доказателствени кадъра за идните поколения на един стар и незаслужено пренебрегван от съдбата, времето и историята род на дребни, но достойни португалски благородници. От какъвто болярски род пък произхождаше и чичо ми, и моя милост, по времето на втората българска държава. Доказано от родосло-

вието, което сам чичо ми си бе направил труда да проучи преди време...

Изведнъж осветлението се появи, сякаш нищо не се бе случило. Камерите отново вторачиха любопитни очи в посетителите, но ние вече се бяхме отдалечили на благоразумно разстояние от каретата на папа Клементе XI.

Сега оставаше в някое ателие по търговската улица “Руа Аугушта” да извадим върху фотохартия снимките, които бе съумял да направи сеньор Габриеле де Соза, а те, както се убедих, бяха с отлично качество. Доказателственият материал за доня Селесте или за внучката, непознатата за двама ни сеньорина Жоана, щеше да е налице. След това щяхме да ги потърсим из Лисабон благодарение на адреса и телефоните, които чичо ми бе оставил, в случай на успешен финал за лисабонската ми мисия.

Сеньор Габриеле де Соза отбеляза, пригладжайки сребрилата си коса, която вън от музея на каляските и каретите изглеждаше мека, чуплива и го правеше симпатичен наглед петдесетгодишен мъж:

– Запалихте ме вие с вашата история... – и сетне тихо добави, като на себе си. – Успяхте да извадихте един самотен и застаряващ чиновник от пристанищната му летаргия, особено пък когато пътешествията са вече само легенди и можеш само да гледаш с носталгия отдалечаващите се круизи, докато ти оставаш винаги на брега. Това, което сторихте днес, сеньор, никак не е малко...

***

После... След няколко недоразумения по телефони и сбъркани адреси, с помощта на сеньор Габриеле де Соза все пак успях да открия Жоана в собственото ѝ ателие на художник и графичен дизайнер. Работата беше там, че нейната леля Селесте вече се бе представила в онзи по-щастлив, по-добър и далеч по-хрисим свят, който очаква всеки от нас, а ние забравяме за неговите скрити послания,

улисани в дребните си тревоги, копнежи и амбиции.

Жоана надмина очакванията ни. Тя разглеждаше с явно удовлетворение снимките от моето приключение при каретата на папа Клементе XI. Беше изумителна в полупрозрачната си светлосиня рокля, която бе в унисон с нейното матовото лице, излъчващо цвят на нежен кехлибар, с изящно елегантната фигура и с дълбокия поглед в меките изумрудени очи, в които потъвах все по-надълбоко, сякаш бях стъпил върху палубата на круиз за далечно плаване в Атлантика, на излизане от естуара на река Тежу.

В този миг сеньор Габриеле де Соза приглади сребреещата си коса, преди да се сбогува с нас, и рече по-скоро на себе си:

– Винаги има надежда за самотните души, и е нужно нещо съвсем малко, наглед дребно и незначително, да преобърне света им...

Стиснах ръката му с благодарност. Младата дама на свой ред изрече „муйто obrigado“. Дватама с Жоана изгледахме как приведената му фигура се появява на улицата, смесва се с пъстроцветното множество, а пред него блясва Лисабон с цялото си великолепиe от църкви и старинни сгради, с пристанището, моста „24 април“ и белите яхти, плискани от меките синьозелени багрина Тежу.

Видях с крайчеца на очите си, че Жоана погледна към мен, очите ѝ ме обгърнаха и двамата заплувахме към изгрева, който заливаше с огнени отблясъци дълговечната река и корабите, бавно и с някакво вродено достолепие излизали от нея, отправяйки се за далечен път в моретата и океаните на вечната земя.

II. СРЕЩА ПРИ БАЗИЛИКА ДА ЕШТРЕЛА

Много се чудя на този град, пълен с نابожни хора от близо и далеч, преуспяващи фондации, банки, туристически фирми, со-

лидни фондации в полза на човека и природата и какво ли още не. Като всичко му е толкова наред, защо от година на година бездомниците, просяците, продавачите на шапки, очила и всякакви сувенирни дрънкулки се увеличават? Дали е нещо закономерно, по висша повеля, откакто свят светува – до благоденстващият да се реди поне един низвергнат от съдбата. Предупреждения ли ни праща провидението с резките контрасти на протягащи ръка за милостиня и загладените туристи с фотоапарати в ръка; с препълнените паштеларии, ресторанти и магазини и излегнатите по пейките на Авенида да Либердаде скитници? На малката уличка, носеща името на писателя Камило Кащелу Бранку, са издигнати солидни сгради на фирми и току пред стъклата им, върху широките приземни первази, всяка вечер опъват спални чували поне по неколцина бездомници. Любопитните европейски туристи намират това за атракция и част от духа на мегаполиса и съм чувал някои да споделят, че с удобните и широки, скрити под стрехите первази са истински места за убежище на страдащите, чието възникване Божията промисъл е вдъхнала в архитектурната концепция на Лисабон и вероятно, с мълчаливото съгласие на местните управници – дело, по своята идея хуманно и нелишено от човеколюбив подтекст.

Ето ме и мен, вървя из квартала под „Сана Палас хотел“ и по-скромния му конкурент „Феникс Урбан“, минавам в калдъръмена уличката под моста на булеварда, строен още в началото на миналия век, и се озовавам пред местния супермаркадо – местен магазин, достъпен за обикновените лисабончани. Пълня с храна сàку – здрава найлонова чанта, донесена от България. В нея има вкусни пълнозърнести питки, кейжу – сирене или поточно кашкавал, на който португалците са майстори, слагам още пакетирани салам, кутийка мантейга – местно краве масло, накрая десерт – паштел де ната, и то се знае,

бутилка червено вино тинто от региона на Алентежу.

Прежуря свирепо юлско слънце и полъхът откъм река Тежу, нахлуващ от океана, тук, на по-високите места, едва се усеща. Някъде към обяд е и дори неуморимите строители на сградата над стария мост са се покрили за отдих. Фандромата и багерът са оградени с леки заграждения, няколко купчини чакъл очакват машините наново да подхванат монотонната си мелодия. Пътеката нагоре след завоя е тясна и двама пешеходци трудно могат да се разминат, добре е; че минувачите съвсем са оредели.

Крача край стъклена врата на солидна фирма, препъвам се по неравния тротоар от ситни павета и изведнъж на пътя ми се изпречва брадясал непознат мъж, нисък, с широки рамене и студени сиви очи. Дрехите му са раздърпани. Сами сме на улицата, а той опитва да завърже разговор на английски, който, види се, много-много не му се отдава, затова изгърва и по някоя португалска дума, тя обаче обаче звучи на някакъв особен диалект. Протяга ръка и иска милостиня за гладното си невръстно дете. Трябва непременно да му купи някаква храна, с настойчив поглед продължава той да ме увещава.

Такива като брадатия у нас си ги имаме достатъчно край храмове и обществени сгради из по-големите градове, то си е един вид техен бизнес и от него си преживяват, и едва ли е толкова укоримо, щом държавата си притваря очите и много малко може да предложи на несретниците. Но този мъж тук е някак по-особен. Неговата настойчивост крие нещо властно и нетърпящо отрицателен отговор.

– Аз съм българин! – повтаря той няколко пъти на разваления си английски.

– Щом е така, от кой край на България си? – питам и аз на английски, после задавам въпроса и на български.

– От София, разбира се! – някак обидено ме поглежда непознатият пак на английски,

сякаш ме укорява, че може да му изглеждам като някакъв си провинциалист от забутаната чак на Балканите държавица.

– А от хляб не се ли нуждаеш? – вадя двете вкусни питки и му ги подавам. – Още парят, току-що ги извадиха от магазина! Имам и сладкиш за детето – паштел де ната, много е вкусен, ще му хареса...

Последните си думи произнасям на български.

Брадатият обидено поклаща глава и прави знак с пръсти, че за детето му са нужни само евро банкноти. И продължава със знаци, че от мен иска единствено пари, но не някакви си евроцентове, а нещо солидно, което подобава на изискания ми вид на български джентълмен. Види се, иска му се на всяка цена да ме убеди във важността на факта, че и двамата сме българи, а от това следва как без да се замислям, сега и веднага, да се бръкна и да му направя дарение.

– В момента не мога да помогна, парите ми заминаха в магазина и купих ето тия покупки! – сега отговарям само на български и соча към пълната с продукти чанта. – Вземи, каквото ще е полезно за детето ти. Искам да споделя храната си с теб, все пак, казваш, българин си...

Той ме гледа неразбиращо, после се досеща и на свой ред пак клати отрицателно глава. И повтаря машинално:

– Българин си! – и сочи с пръст към чантата ми, върху която е българското знаме и отчетлив надпис „От любов към България“.

– Само че ти не си българин! – отвърщам и на свой ред поклащам отрицателно пръст. – А и аз нямам евро, да ме прощаваш. Никога не нося много пари в себе си. Някой цент ми е останал, но ти искаш банкноти.

– Не си българин! – повтаря мургавият брадат мъж и ме мери право в очите.

С една дума, удря ме на чувство, опитва да ми намекне нещо, може би за гузна съвест,

или пък нещо позабравено, дори сочи към сърцето ми, после показва булеварда, където се виждат сенките на сити и доволни туристи. После се обръща наново към мен, мери с очи часовника, златния пръстен и чантичката ми и сякаш иска да ми внуши, че в тази ситуация той е носещият мир; той е миролюбиво настроеният, тъй като в тази безлюдна уличка и друго би могло да ми се случи.

Усещам заплахата в очите му. В този миг късметът застава на моя страна. Докато се разправяме, излизаме на широкия булевард, а там вардят двама полицаи здравеняци. Те мятат строги погледи към мургавия и бързо се досещат какво се случва. Непознатият се връща бързо назад и потъва в сенките на безлюдната уличка. Но преди си тръгне, ядовито произнася по мой адрес:

– Не си българин!

„А ти си един ментиро!“ – думата означава „лъжец“, процеждам я тихо през зъби по негов адрес. Полицаяте ме позаглеждат зачудено, но нищо не казват и продължават зорко да оглеждат случващото се по булеварда.

Това „не си българин“ и сочещата към сърцето ми ръка на непознатия скитник ме преследва в хотела. Призори минава, а все още не мога да затворя очи. В главата ми е пълен хаос – а ако човекът наистина е имал нужда; ако в действителност е трябвало тъкмо в този час да получи помощта за лекарство на детето си и от това зависи невинният живот на младенец; ако, не дай Боже то е болно и аз съм станал неволно причината за някакво лошо стечение на последващи събития? Господи, да прелетя цяла Европа и да не мога да затворя очи заради някаква може би скътана из джобовете ми банкнота, която е трябвало да извадя и да подам на непознатия...

Рано на другия ден на площад Росиу имам в паштеларията – сладкарницата, където на цяла стена срещу входа с едри букви на португалски е написано „A historia do Pastel de nata“, означаващо в превод – история на

каймачения сладкиш, или по-точно, на сладкиша със сметана. Вляво е залата с помещение, определено от стопаните на заведението като фабрика за сметана, в което се приготвят прочутите лисабонски сладкиши. Жоана е седнала на изискан диван с дамаска в скъп син плат. Над главата ѝ върху цялата стена се простира картина-пано, изобразяваща платноходни фрегати в залива на река Тежу при кулата Белем. Едноцветната графика в син цвят е сглобена от рисувани плочки теракот и придава дълбочина, в която кестенявата посетителка сякаш плува на своя старинен стол между платноходите и старинната кула. Тя вече е поръчала кафето и паштел де ната, специалитет на заведението. В залата е ярко осветено от два луксозни полилея, вдясно е *fabrica da nata – pasteis de nata*, помещението за производство на прочутите сладкиши, от което излизат сервитьори с препълнени табли. Сядам срещу Жоана, докосвам дланта ѝ и потръпвам. Тя е невестинка, с дълбоки като океана очи, с фино лице, придобило мек загар от лисабонското слънце, с коси, които се спускат като малки кестеняви фонтани върху гърдите ѝ. Кани ме, но въпреки приветливото ѝ изражение и любезността не докосвам нито кафето, нито сметановия сладкиш.

– Какво има? – недоумява тя. – След чудесния завършек на случая със семейното ни бижу, което най-после, благодарение на теб, отново е в каретата на папа Клементе XI, а моите роднини те благославят и скоро ще организираме вечеря в твоя чест, днес изглеждаш доста особено, бих казала странно...

– По-добре да ти разкажа отначало какво ми се случи вчера – отвърщам замислено.

И започвам историята с просяка, открай до край. Не пропускам за моя паштел де ната от магазина, който исках да пратя за детето на непознатия. Накрая завършвам с думите:

– Португалците, с които общувах досега при това мое пътуване, ми станаха скъпи на

сърцето. А най-много ти... Но какво ще си каже всеки от вас, щом научи за постъпката ми? Оставих човек в беда, нищо че го сметнах отначало за ментиро... Но ако все пак е имал болно дете? Какво ми струваше да изтичам до хотелската си стая и да се върна при него с подобаваща банкнота? Нима не е християнско, нима не би било праведно? А сега, да стоя пред теб и да се червя...

Жоана слага длан върху моята и ме поглежда замислено с дълбоките си очи:

– Разбирам, че си приел тази история твърде лично. Ясно е, само човек с добро сърце би се почувствал така. Само че нека и аз ти кажа нещо – просяци и несретници в Лисабон, а и навред из Европа, пък и по света, е имало и ще има, за жалост. Едни от тях са незлобливи, има недъгави, ще ги видиш навред пред храмове, манастири, музеи, паметници да досаждат на туристите. Но има и такива, които не са чак толкова хрисими. Не е никак трудно за един отчаян, гладен, озлобен да посегне на ближния си. Затова си мисля, че си се отървал леко. Занапред бъди по-внимателен!

– Може би си права, само че този човек бе толкова убедителен в страданието си!

– Всички те са великолепни манипулатори, подобно на тези, които ти предлагат шапки и очила при паркинга на туристическите автобуси при площад Маркеш де Помбал, и онези анголци и румънци, протягащи ти шаловете край манастира Жеронимуш, при кулата Белем, Паметника на първооткривателите, на Росиу, до паметници и къде ли още не... Затова човек трябва сам да се варди и да дава само там, където е явно, че трябва да спусне нещо в дланта на протягания ръка за милостиня.

– Навярно си права – отвърщам колебливо. – И при нас, в България, ги има, ще те срещнат, ще ти гледат на ръка, ще те благославят, докато не ти измъкнат някой лев от

ръцете. – Откажеш ли, започват да те кълнат до девето коляно, чак да ти настръхнат косите...

– Позната история! – махва с ръка Жоана. – Все пак хапни от сладкиша, на дама не се отказва!

– Право да си кажа, изгубих апетит и ми се отпи след всичко това. Но наистина си права, не бива да сърдя домакинята – опитвам от паштела. – М-м, по лисабонски вкусно!

– Чудесно! – разтваря тя лице в широка усмивка. – Тогава, след паштел де ната, отиваме на разходка. Нека бъде изненада и моля, без възражения!

Така след половин час вече пътуваме с такси по сенчестия Авенида да Либердаде, любуваме се на широките корони на палмите, сетне автомобилът извива край някогашния бенедиктински манастир Сан Бенту, познат като Дворецът на националната асамблея и седалище на португалския парламент, после поема по широк булевард с достолепни сгради в мрамор и стъкло, докато най-сетне спираме пред храм от бял камък.

– Това е Базилика да Ештрела, съчетава барок и неокласически стил – сочи с ръка Жоана. – Знаеш ли, кралица Доня Мария I дала заповед за строежа ѝ, да издигне църквата, ако Бог я дари с престолонаследник. И това се случило... Лисабончани много обичат това уединено и благо място. И аз често идвам тук, затова реших да го споделя с теб. Ето, пред храма също има несретници, но са някак по-благии и нещастни, тъй че може да им спуснеш по някой цент в ръката.

И тя сочи превития до входа мъж. Той е куц, с един крак, без протеза, с подвит на лявото коляно панталон. Крепи се на патерици, а при здравия му крак лежи разтворена сламена шапка, в която вече има няколко дребни монети. Бъркам в джоба си и

пускам монета от две евро. След мен същото прави и Жоана. Нещо ме стяга за гърлото.

– Няма ли да свърши болката и страданието?

Тя хваща ръката ми, сякаш е съпричастна с онова, което се въртеше в главата ми:

– Теняма да се свършат, нито несретниците ще се замогнат от нашата скромна лепта, но поне да сме чисти пред Оногова... И пред себе си... Хайде, да влизаме вече. Първо при статуята на Света Фатима! Когато застана пред нея и ме погледне благо, сякаш някаква невидима и мека светлина ме облива цялата. Винаги съм тук с нея, всяка неделя. Искам и ти да я видиш!

Не е писано веднага да влезем в базиликата, вляво зад колоната изскача със смях брадат мъж и изкрещява неистово:

– Oi, os bulgaros! Você tem muita sorte!

– Този същият ли е? – хваща ме изплашена за лакътя Жоана. – Истинска горила!

– Така е! – процеждам през зъби ядовито. – Само не разбрах какво ми каза.

– Хей, българино! Ти имаш голям късмет!

– превежда ми израза на английски Жоана. – Какво ли иска да ти каже? Ама че съвпадение, да се натъкнем на него и тук!

– Виж очите му накъде сочат!

Погледите ни се вторачват към тънката връхна дреха на непознатия, откъдето просветва за секунди дълго острие на нож. Мъжът е на няколко метра от двама ни. Той махва ръката си от дръжката на ножа и щом се уверява, че сме забелязали всичко по него, изведнъж се завърта и изчезва зад колоните на базиликата тъй внезапно, както и се е появил.

– Видя, че не ще изкопчи нищо от теб и повече няма да те закача – казва Жоана. – Тия като него са опасни, но не им стиска, навред из града гъмжи от полицията, а те нямат сметка да си имат работа с нея, защото тук, още от времето на Салазар, пипат много здраво и не се шегуват. Е, все пак вече избягвай малките

и тихи улички, когато си сам и докато не научиш добре езика. Спрат ли да те вземат за чужденец, ще е по-различно.

– Това за късмета ми май си е вярно – отвръщам. – Отървах се от неприятна ситуация и заедно с това съм до теб. Разгледах скиците в ателието ти, силно ме впечатлиха. Имаме и сходство в професиите – един фотограф до момиче, което е отличен художник и дизайнер, не е ли знак?

Жоана ~~се усмихна~~ и кимва:

– Понякога съдбата ни праща послания. Но сега е време да влезем...

Когато прекрачваме в салона на базиликата, мека и блага светлина ни облива, почти невидимо сияние от сребро и слънчеви лъчи; златни отблясъци и люлеещи се пламъци от свещите, техните отражения като призрачни сенки се мятат по стените; статуите на Исус, Богородица, на още светци и светици, чиито имена и дела не познавам, преливат в меки багри заедно със съзвучието от звуци; то блика от полифоничната фуга – запис на катедрален орган, изпълващ пространството с тонове, могъщо извисяващи се нагоре, към огромния купол на храма.

– А това е Фатима, виж как ни гледа с благ поглед, сякаш ни благославя! – сочи Жоана статуята на прочутата светица, за чиито подвизи и сила само съм чувал.

В този миг усещам лекота в гърдите си. Ставам някак по-благ, по-смирен, забравям за наглия мендиго – просяка с нож под дрехата, за нощните си угризения, за всичко, белязало ме с онова притъпяващо сетивата безчувствие и егоизъм, плод на неистовите ми усилия там някъде на другия край на Европа, да се запазя читав сред пяната на човешката злоба, завист, омерзение в реалността. Всичко е останало назад, където сигурно биха ме нарекли дърво без корен, биха ме укорили, че влизам не в православен, а в католически храм, пък все тъй си се кръстя

отдясно наляво; нима обаче светлината не грее в този миг за всички, нима полъхът на океанския бриз не благославя с прохладата си еднакво и мен, и Жоана, и приятеля ми от пристанището сенyor Габриеле де Соза, но и лъжливия и озлобен просяк, и всички в този огромен и същевременно толкова малък свят, събран в светлина, музика и благ покой, само и единствено достойни да ни отведат към вечността, смисъла на настоящето и безкрайността на времето.

– Красиво място за церемония на двама млади... – повдигам очи към олгара на храма и думите ми прозвучават като въпрос и очакване.

Жоана ме обгръща с бистрата синева на Атлантика в очите си, и на свой ред пита:

– Дори да са от Изтока и Запада на една и съща вяра?

Протягам ръка и погалвам косите ѝ, сякаш докосвам статуите на Исус, Богородица и Фатима, и си казвам: „Жоана, имам предчувствие, че скоро с теб отново ще се завърнем тук, ще стоим един срещу друг под звуците на полифоничната музика от органа, а ти ще си в бяло, красива и нежна, като разцъфнало цвете, обляно от светлината на изгрева...” Но оставям този важен миг за някоя от следващите ни срещи. Става ми леко и знам, че с Жоана имам цялото време на света.

Излизаме от базиликата, прекосяваме площадчето и потъваме в пазвите на Жардим да Ештрела, парк с изкуствено езеро, по повърхността на което плуват птици и екзотични риби, гълъби се завират в краката ни и кълвят трохи от питката, която рони Жоана, струите от фонтана искрят в сребърни отблясъци.

Двама полицаи ни заобикалят и продължават патрулната си обиколка по алеите. Постоянното присъствие, казвам си с крива усмивка; в този миг си припомням за една поскромна градинка в центъра на София, сборно

место за мигранти от арабските страни; крачат нашенските патрули с притворени очи, сякаш не забелязват налягалите пришълци, които скоро ще поемат по дългия си път към Германия и Скандинавия и скоро други ще ги заменят; и докато лежат мургавите, подвикват на българските момичета, и ги мерят с алчни погледи... Слава Богу, парковете на Лисабон имат по-щастлива съдба поне засега.

Откъм океана нахлува свеж полъх на бриз, мека прохлада разлюлява корените на вековните тропически дървета. Тогава Жоана хваща отново ръката ми:

– Благодаря ти, че дойде от толкова далеч. Благодаря ти, че се съгласи да останеш.

– Всъщност, ще останем и двамата на този стар и все пак толкова млад континент, ще го кръстосваме надлъж и на шир. Или пък ще поемем през Атлантика към нови земи, както твоите предци. Ще нарисуваш своите нови картини, ще видиш непознати места и ще ги обикнеш. Някой ден ще видим, вече заедно, и България...

– А ти ще направиш своите художествени фотографии, тукашните медии и издатели ще ти отворят доста работа.

– И... ако е писано, с теб ще отключим и последната ключалка с ключа на късмета – отвърщам с усмивка.

– Знам само, че новите пътища са балсам за сърцето и попътен вятър за душата... – отново ме обгръща с дълбоките си очи Жоана.

Гълъбите доверчиво се завират в краката ни и ние сякаш вече плуваме в синевата на утрото. Далечна корабна сирена откъм река Тежу напомня, че Лисабон е пристанище на света, където мечтите и съдбите се пресичат, за да поемат своя далечен, приказен път.

ЕТИЧНИ НОРМИ И ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СЪТРУДНИЦИТЕ НА СПИСАНИЕ „ИЗДАТЕЛ“

1. Редакцията не публикува материали, които целят уронване престижа на други автори, сътрудници или частни лица, както и на институции.
2. Приема статии в обем 8 – 10 страници, с големина 14 pt (30 реда на страница; 60 знака за ред), с резюме 5 – 8 реда на английски език и ключови думи (също на английски). Библиографският списък освен на български, се приема с транслитерация на латиница.
3. Илюстрациите се приемат на jpeg формат (не повече от 3 бр. за един авторов текст).
4. Научните съобщения, рецензиите и отзивите се приемат в обем до 5 страници (14 pt, при същия стандарт и изисквания за транслитерация на библиографския списък).
5. Хонорари не се изплащат. [Not paid royalties to the authors and the Editorial Board].
6. Авторите получават авторски екземпляр от съответната публикация.
7. Последните годишници се представят в електронен вид на PDF формат на сайта на УниБИТ.

Списание “Издател” излиза като дългосрочен творчески и научноизследователски проект на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, ръководен от проф. д-р Лъчезар Георгиев. Проектът се подкрепя от УниБИТ, под патронажа на неговия ректор проф. д.ик.н. Стоян Денчев.

Корица на брой 1
на сп. “Издател”,
излязъл през октомври
1994 г.
Основател
Лъчезар Г. Георгиев

Списание ИЗДАТЕЛ
№ 2 (книжка 3 – 4), 2015

Съставител и редактор на броя
проф. д-р Лъчезар Георгиев
Compiler and editor of this edition is:
Prof. Lachezar G. Georgiev, PhD

Формат 60x84/8   Печатни коли 8

ISSN 1310-4624

Предпечат: Университетско издателство
“Св. св. Кирил и Методий” – В. Търново, 2015

Печат: Печатница “СИРА” – В. Търново, 2016

Заявка за сп. “Издател” може да направите на адреса на редакцията:

5000 Велико Търново, ул. “Теодосий Търновски” № 2,
Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”. Тел.: 062/ 618 295; 63 11 76

DEAR READER,

You can subscribe to the “Publisher” magazine for the year 2016 by sending the subscription fee by mail-order to the following address:

5000 Veliko Turnovo, 2 Theodosi Turnovsky Str.
“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Turnovo, Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD
E-mail: Lu4ezargeorgiev@abv.bg